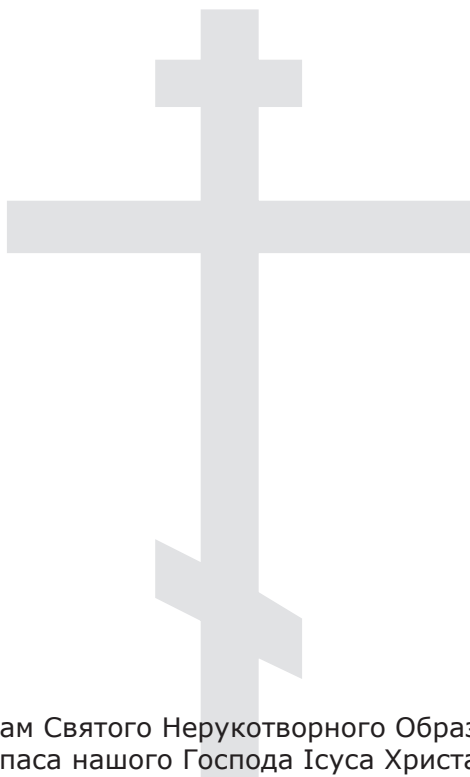

Храм Святого Нерукотворного Образа
Спаса нашего Господа Ісуса Христа

Київ, 2016

Видано
в ім'я Пресвятої Трійці —
Отця і Сина, і Святого Духа

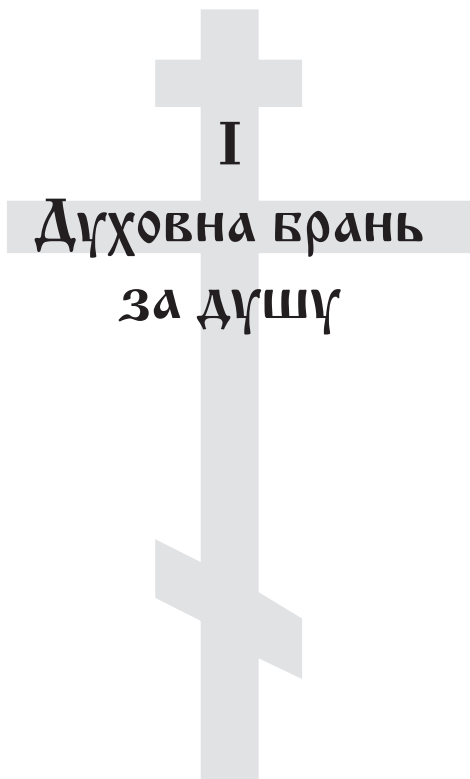
митрофорний протоієрей Валентин (Сорока),
настоятель Храму Святого Нерукотворного
Образа Спаса нашого Господа Ісуса Христа
Української Автокефальної Православної
Церкви

Храм Святого Нерукотворного Образа
Спаса нашого Господа Ісуса Христа
Київ, 2016

Зміст

I. Духовна брань за душу	5
1. Покаяння та Святе Причастя	7
2. Ознаки присутності лукавих сил	13
3. Захист	18
4. Порядок підготовки духовно хворих людей до чину послідування вигнання нечистих духів по Требнику Митрополита Петра Могили Видання Києво-Печерської друкарні 1646 року	24
II. Сповідь та Причастя. Підготовка та проведення	35
1. Підготовка до сповіді. Практичні та духовні поради по спасінню душі та зціленню тіла	37
Чотири переліки гріхів	44
Перелік гріхів по двадцяти митарствах	49
Перелік гріхів проти Десяти заповідей	55
2. Підготовка до Сповіді та Причастя як церковних Таїнств	65

III. Митарства Блаженної Феодори	79
IV. Молитви	109
1. Ранішні молитви	111
2. Чин Обідниці. Як молитись, якщо неможливо бути у Храмі на Літургії	139
3. Вечірні молитви	193
4. Молитви на всяку потребу	223
5. Послідування до Святого Причастя	235
6. Молитви до Сповіді та Причастя	255
7. Молитви після Святого Причастя (подячні)	273
V. Що потрібно знати. Основи віри	281
VI. Духовний щоденник	305

І
ДУХОВНА БРАНЬ
ЗА ДУШУ

1 Покаяння та Святе Причастя

Православна віра і Святе Євангеліє пропонують нам Господній шлях зцілення душі і тіла через сердечне каяття внаслідок усвідомлення своєї гріховності, і сповідання гріхів перед Богом. Покаяння перед Богом з відкритою душею і щирим серцем очищує душу і лікує тіло.

Нижче викладені кроки, які необхідно зробити, готуючись до Сповіді і Святого Причастя Тіла і Крови Господніх:

1. Усвідомлюємо свою гріховність і відповідальність за кожний скоєний гріх від 7 років до сьогоднішнього дня. В цьому вам допоможе розділ «Підготовка до сповіді. Практичні та духовні поради по спасінню душі та зціленню тіла», (стор. 37).
2. Замовляємо у трьох і більше православних монастирях Сорок лі-

тургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за здоров'я своє і своїх рідних, а також Сорок літургій за спокій душ близьких спочилих родичів.

3. Складаємо родове дерево своє і дружини (чоловіка), де відмічаємо:

3.1. Роки життя.

3.2. Смерть від старості, від хвороб, скільки років хворів, чи насильствена смерть.

3.3. Чи є самовбивці.

3.4. Чи були і є колдуни, маги, екстрасенси, цілителі, ворожки, відьми і т.д.

3.5. Чи були і є монахи, священники, миряни, які несуть послух у Церкві.

3.6. Ким працювали і чи не була пов'язана їхня робота з духовним чи фізичним насильством над людьми.

- 3.7. Може хто з рідних, вільно чи не вільно, кого вбив, був насильником, виготовляв на продаж самогон, продавав горілку, тютюн, наркотики, якщо сидів у тюрмі, то за що.
- 3.8. Брав участь у будь-якій війні (в яких військах служив і в якому званні), розкуркулював, руйнував церкви, монастирі, спалював чи ламав ікони, топтав їх ногами, проклинав когось з рідних чи чужих.
- 3.9. Відрікався від Бога, просив у сатани, чи іншої нечистої сили допомоги у вирішенні будь-яких питань, жартома чи серйозно, і давав їм якісь обіцянки.
- 3.10. Робив подумки, чи насправді спроби покінчити життя самогубством.

- 3.11. Руйнував могили, викопував мерців, ходив на кладовища, перехрестя доріг для виконання будь-яких магічних дій з водою та іншими предметами та речовинами, щоб зцілитися, збагатитися, бути щасливим за рахунок інших людей.
- 3.12. Викликав хоч раз з цікавості, чи усвідомлено дорослим, або дитиною душі померлих родичів, чи будь-яких інших духів самостійно чи виконуючи доручення ворожки, цілительки, колдуна, мага і т.д., чи ще робив таке, що шкодило фізичному чи духовному здоров'ю людей.
- 3.13. Відомі випадки подружніх зрад, залишення своїх сімей, неопікування своїми дітьми чи дітьми від попередніх шлюбів, не опікування своїми батьками.

- 3.14. Чи були і є одержимі бісами, каліки від нещасного випадку, від народження.
4. Готуємось до Святої Сповіді і Причастя Тіла і Крови Господньої, додержуючись всіх Церковних Правил і Канонів (див. розділ «Підготовка до Сповіді та Причастя як церковних Таїнств», стор. 65).
 5. Починаємо кожен день читати з відкритим серцем і душею Євангеліє перед іконами Спасителя і Божої Матері, запалюючи церковні свічки.
 6. Хрестимо дітей, вінчаємось, освячуємо житло і, по можливості, місце роботи. Якщо хто з хрещених рідних вже помер і поховали без священика, то запрошуємо на кладовище батюшку, де все звершується по православному обряду.
 7. В подальшому — ходимо до Хра-

му Божого не рідше одного разу
на місяць до Сповіді і Причастя.
Хворим краще робити це частіше.

2 Ознаки присутності лукавих сил

Бувають випадки, коли людина допускає вільно чи невільно наближення до себе лукавих сил.

Ось деякі ознаки їх близької присутності біля людини:

1. Страх і безпідставне небажання увійти на територію Храму і до самого Храму Божого.
2. Гостре бажання залишити Храм під час Служби Божої.
3. Під час служби людина не може встояти на місці, може почати безперервно позіхати.
4. Повне нерозуміння і роздратування від того, що відбувається на Службі Божій.
5. Відраза (від запаморочення до втрати свідомості) до запахів ладану та кадила.
6. Відчуття, що ви сьогодні помре-те, панічний страх, жахи в сно-

видіннях, відчуття присутності когось невидимого поряд, бачення чогось, або когось невидимого боковим зором.

7. Утомлюваність, поганий сон або втрата сну, безсилля, неконтрольована втрата ваги тіла, неконтрольоване пристрасне бажання чогось або когось, чуття голосу або голосів.
8. Різке збільшення кількості споживання м'яса, молока, хмільного, швидке набирання ваги за короткий час.
9. Надмірна підозрілість, дратівливість, злість, лють, ненависть, бажання вбити.
10. Відчуття дії незрозумілих постійних вібрацій, переслідування, інших зовнішніх або внутрішніх незрозумілих впливів.
11. Запаморочення в голові і втрата свідомості під час Служби Божої, можливі судоми, кон-

вультії, рвота, неконтрольовані сквернослів'я або виття, печіння в тілі, в мозку, часткова або повна одержимість.

12. Нав'язливі думки про самогубство і чітке розуміння, як це можливо реалізувати.
13. Випадки смертельної небезпеки, різноманітних аварій, раптової втрати здоров'я, каліцтво, передчасна смерть рідних і близьких, особливо, якщо ці випадки мають між собою невеликий проміжок часу.

Коли дорослі люди не хочуть, чи не можуть усвідомити своєї гріховності перед Богом, і не каються, або роблять це не щиро, тоді тягар родових гріхів падає на тих, кого ці люди люблять найбільше — на їхніх дітей.

Ознаками присутності нечистої сили біля дітей є:

1. Поганий сон, безсоння, плач чи крики під час сну.

2. Розповіді дітей, що під час сну і наяву біля них перебуває хтось або щось (подібне до ворона, вовка, темної чи зеленої людиноподібної істоти від півметра до двох з половиною метрів), яке просто мовчить, або хоче з ними потоваришувати, або заставляє їх вимовляти ім'я лукавого і сквернословити.
3. В будь-якому випадку, дії цих сутностей викликають в дитячій душі панічний страх, крик, страх темноти, неутримання сечі, неадекватну шкідливість — напісування і накакування у взуття і на одягу дорослих, злобливе кусання, побиття і дорослих, і дітей та інші незрозумілі і неадекватні дії.

Перевірити це можливо також, коли священник з молитвою підносить хрест до сплячого немовляти, чи старшої дитини декілька разів і якщо кожен раз спляча дитина на це реа-

гує, то можна впевнено стверджувати, що на дитину впливають лукаві сили і їй терміново необхідний духовний захист. Такі діти дуже кричать і плачуть коли їх підносять, або підводять до Святого Причастя, окроплюють святою водою, елеєпомазують, або коли до них підходить священник.

Викидиші, народження мертвих дітей або калік, безпліддя, або каліцтво чи смерть неповнолітніх дітей є серйозною підставою замислитися сім'ї над своїми відносинами і способом життя.

У залежності від наявних ознак необхідно порадитись зі своїм священником і визначити, які першочергові зміни внести в своє життя, щоб захиститися від згубного впливу лукавих сил.

3 Захист

При визначенні священиком наявних ознак присутності біля Вас лукавих сил необхідно терміново вчинити такі дії:

1. Обов'язково виконати всі дії, описані у першому розділі.
2. Звертаємось до членів своєї родини і тих людей, які Вас люблять і поважають з проханням поспівідатися і причаститися найближчим часом, а також, щоб кожен з них особисто замовив у трьох і більше православних монастирях сорок літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за Ваше, своє, і своїх рідних здоров'я.
3. Особисто замовляємо сорок заупокійних літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за своїх померлих рідних.

4. Обов'язково кожного дня сердечно вичитуємо ранішні (стор. 111) і вечірні молитви (стор. 193).
5. Обов'язково кожного дня читаємо перед іконами і з запаленими церковними свічками Євангеліє.
6. Облаштовуємо власний домашній храм — кімнату, балкон, або куточок, де буде зроблений домашній іконостас (стор. 301), горить лампада і свічки, та голова сім'ї разом з усіма її членами служить чин Обідниці (стор. 139).
7. Читаємо Псалтир.
8. Зі згоди своїх рідних додаємо в їжу Святу воду і єлей (освячена в церкві олія).
9. Обов'язково перед їжею і після читаємо відповідні молитви (стор. 223).
10. Просимо подумки і особисто прощення у всіх, кого образили, вдарили, обікрали, вбили.
11. Прощаємо всіх без винятку, хто образив нас.

12. Просимо благословення у священика на строгий піст (без м'яса, риби, молочних продуктів, яєць, хмільного, утримуємось від тілесних задоволень). Хворі люди обов'язково радяться з лікарями, в чому вони себе можуть обмежити.
13. Вивчаємо на пам'ять Символ Православної Віри (стор. 118) з розумінням і прийняттям кожного слова.
14. Вивчаємо на пам'ять 50 (стор. 116) і 90 псалми (стор. 225).
15. Обов'язково звертаємось до священика з проханням дати благословення на виконання постійних обов'язків при церкві.
16. До всіх без винятку ставимось з любов'ю і повагою. Якщо бачимо зло і несправедливість до себе, або інших людей, молимося до Господа, щоб Він змилосердився над цими людьми і дарував їхнім серцям любов до всіх створінь

Божих і розуміння свого земного духовного шляху.

17. Кожен день, крім днів церковних свят, б'ємо земні поклони, читаючи молитву Єфрема Сиріна (стор. 137), або інші покайні молитви.
18. Відвідуємо Святі місця на Україні і в світі і поклоняємось Православним Святиням, прикладаємось до Святих Мощей і Чудотворних Ікон.
19. Протягом дня безперервно читаємо про себе молитви, прославляємо Господа, не даючи лукавим думкам заволодіти нами.
20. Якщо не вдалося утриматись і Ви протягом дня на когось розізлись, чи якимось іншим чином допустили до себе гріховну дію (словом, ділом чи думкою), при усвідомленні скоєного гріха подумки звертаємось до Господа з щиросердним покайнням і вибаченнями перед цією людиною, якщо це можливо.

21. Якщо Вам стає дуже погано, треба усамітнитись і, стоячи на колінах та відкинувши всі суєтні думки, звернутися до Бога Отця, Вседержителя, до Сина Божого Ісуса Христа, до Святого Духа — Трійці Єдиносущної і Нероздільної, до Матінки Божої, Сил Небесних, Ангела-Охоронителя, до Святих Апостолів, Мучеників і всіх Святих з молитвами про допомогу. Було б добре зайти в найближчу Церкву помолитися. Зверніться до свого Духівника.
22. При великій тілесній немочі, втраті свідомості обов'язково викликаємо медичну допомогу.
23. В усіх випадках кваліфіковане офіційне медичне обстеження і лікування обов'язкове.
24. Займіться справами милосердя. Виділіть час на допомогу бідним, немічним, бездомним, сиротам, прийміть пряму участь у будівни-

цтві і ремонті Храмів, монастирів.
Самі направляйте духовно спля-
чих і заблудлих до Господа.

Браття!

**Якщо хтось із вас відхилиться
від істини і хтось наверне його,
нехай той знає, що хто звернув
грішника з облудної путі, спасе
душу від смерті і покриє безліч
гріхів.**

(Як 5:19-20)

Порядок підготовки духовно
хворих людей до чинів посліду-
вання вигнання нечистих
духів по Трєвнику Митропо-
лита Петра Могили

4 Видання Києво-Печерської
друкарні 1646 року

Перед початком виконання дій,
викладених нижче в цьому роз-
ділі, необхідно переконатися, що
хвороба людини є саме духовною, а
не медичною. Тобто, при дослідженні
природи цієї хвороби мають бути ви-
користані всі можливості традиційної
медицини, як для діагностування,
так і для її лікування. Результат та-
ких досліджень бажано підтвердити
належними медичними документами.
Крім того, духовно хворий має вико-
нати всі рекомендації щодо захисту
від лукавих сил, які викладені в по-
передніх трьох розділах. Священик і
хворий мають чітко розуміти духовні

причини виникнення хвороби і докласти всіх зусиль до їх усунення. Без розуміння причин хвороби подальші дії робити не потрібно.

Готуючись до чину послідування вигнання нечистих духів хвора людина має підготуватися наступним чином:

1. Бути хрещена.
2. Мати щире бажання позбавитися своєї хвороби і дуже просити про це Бога.
3. Відректися від думки, що і з нечистими духами всередині можна якось жити. Не вступати з ними ні в які розмови, не погоджуватися ні на які їх угоди і прохання і не робити їм ніяких подарунків.
4. Знати на пам'ять Символ Віри (стор. 118). Розуміти та підтримувати кожне слово.
5. Розуміти, що зцілення від одержимості нечистою силою можливе тільки шляхом усвідомленого по-

каєння у кожному своєму гріху і відмолювання родового гріха .

6. Прочитати «Митарства Блаженної Феодори» (стор. 79). Знати кожне з двадцяти митарств та приміряти їх на своє власне життя — це перший крок на шляху покаєння.
7. Скласти список людей, на яких ображалась від семи років до сьогодні, і простити їм. Не має бути нічого, чого вона б не простила.
8. Скласти список людей, яких образила словом, ділом чи думкою від 7 років до сьогодні, і щиро попросити прощення у їхніх душ подумки або особисто.
9. Скласти список усієї магії, яку практикувала за життя (чорну або білу) жартома чи серйозно, та всіх людей, які робили це разом з нею: читання магічних книг, будь-яке гадання, звернення до будь-якого виду екстрасен-

сів, магів, чаклунів, відьом, «бабусь», «цілителів» — і відректись від всієї магії і від зв'язку з людьми, що її практикують.

10. Скласти список своїх блудних гріхів та покаятись перед Богом та душами людей, яких спокушала. Окремо в цей список записати блудний гріх подумки. (*«А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм»* (Мф 5:28)). Повінчатися зі своєю дружиною (чоловіком), оскільки статеве життя без вінчання — блудний гріх, навіть якщо чоловік і жінка розписані в РАГСі.
11. Згадати, чи були у неї випадки перехрещування, повторного хрещення, відречення від хрещення, покладання зі згоди хворої людини рук на неї з читанням заклинань чи інших текстів — і слізно покаятись у відреченні від

Христа. Над такою людиною священник має прочитати спеціальні молитви по Чину *«яко приимати к православної вере приходящих, иже николиже быша правовернии, но измлада воспитани быша во ереси, крещение же истинное имущих, во имя Отца и Сына, Святого Духа, прочие же святые тайны и обычаи церковныя отметавших, и другие мнения противныя церкви православної содержавших»* (Требник, ч. 3).

12. Згадати всі випадки, коли вона відрікалась від своїх рідних, або вони відрікались від неї, і покаятись.
13. Згадати всі випадки, коли вона проклинала себе, своїх рідних чи інших людей, і покаятись.
14. Згадати випадки, коли відрікалась від Бога, зверталась до сатани, інших лукавих сил чи язич-

- ницьких богів за допомогою, і покаяться у служінні ідолам.
15. Згадати всі випадки, коли її проклинали рідні, друзі, сусіди, інші люди, і, простивши, з любов'ю за них помолитись.
 16. Виконувати всі благословення священика. Підготовка людини до чину вигнання має продовжуватися 40 днів. У цей час людина має поститися, молитися, якнайчастіше відвідувати церковні служби, сповідатися, причащатися, служити вдома чин Обідниці (стор. 139), читати Євангеліє.
 17. З благословення священика дотримуватися строгого посту з моменту початку підготовки до чину «вигнання»: пити тільки святу воду і їсти просфори або чорний хліб. Якщо здоров'я людини не дозволяє цього зробити, то необхідно виконати всі рекомендації лікаря, який її лікує, і накласти

на себе розумні обмеження в їжі і в усіх задоволеннях.

18. Розуміти, що одержимість нечистими духами — це не тільки її проблема, але, найперше, всього її роду.
19. З благословення священника зібрати (бажано в церкві) всіх своїх близьких і дальніх родичів для духовної розмови зі священником. Священик має донести до них, що їхній хворий родич страждає за гріхи всього їх роду. Одержима людина духовно найсильніша у своєму роді, тому її рідні мають розуміти, що якщо ця людина помре чи збожеволіє (тобто не витримає свого тягара), то наступним захворіє хтось із них. Тому їм необхідно посповідатися, причаститися і разом з хворою людиною почати 40-денний піст і читання Євангелія.
20. Усвідомити разом зі своїми рідни-

ми, що подальше життя можливе для них тільки в молитві, покаянні і любові до Бога.

21. Добровільно і акуратно виконувати всі благословення священика. Якщо щось викликає роздратування або незгоду і порозуміння не відбудеться, тоді підготовку до чину «вигнання» необхідно припинити і людина має шукати собі іншого духовного помічника.
22. Особисто або по телефону спілкуватися зі священиком кожен день.
23. Не мати жодних матеріальних, чуттєвих чи інших мирських відносин зі священиком, все має робитися во славу Божу. Якщо священик чимось спокусився і чогось забажав, хоча би подумки, від хворої людини, він має відмовитись від підготовки та проведення чину «вигнання».
24. Мати чітке відчуття взаємопова-

ги, духовної любові і довіри між нею і священиком. Якщо цього немає, підготовку слід припинити.

25. Усвідомлювати, що все відбувається по Волі Божій, і священик є тільки духовним помічником на шляху зцілення і спасіння душі.

Священик повинен мати благословення свого духівника та правлячого єпископа на проведення чину «вигнання». Він має готуватись до нього так, як про це написано в рекомендаціях до цього чину в требнику митрополита Петра Могили (Т. III. Соследование молебное об избавлении недугующа от обуреванія и насилія духов нечисты, и млитвы заклинательная техжде лукавыхъ духовъ).

Якщо все робити як треба, то дуже часто Господь зцілює людину раніше 40 днів — за 3-4 тижні та без проведення чину «вигнання». Практичний досвід показує, що щире

усвідомлення своїх гріхів, слізне покаяння в них на сповіді перед Богом, особиста молитва і піст, молитва і піст до Бога рідних та близьких, і їхня любов до хворого дають змогу практично у всіх випадках досягти позитивного результату без застосування чину «вигнання».

**Бог безмежно любить нас і,
якщо ми щиро каємось, завжди
прощає, бо ми ж діти Його.**

Слава Богу за все!

Амінь.

II
Сповідь і Причастя.
Підготовка
і провєдєння

1 Підготовка до Єпоповіді

Якщо Ви почали читати цей розділ, відчуваючи потребу духовного пошуку сенсу свого життя, звільнення від духовних і тілесних хвороб і, найголовніше, бажаючи всім своїм єством (розумом, душею і тілом) духовного народження в Господі, то головним на цьому шляху буде повне і усвідомлене покаяння перед Господом нашим Ісусом Христом. І лише Він, з волі Отця Свого Небесного, має право прощати нам наші гріхи.

Гріх, а він з нами з 7 років (беремо чуже, говоримо неправду, блудимо, звертаємось до чародіїв (магів, чаклунів, екстрасенсів тощо)), потрібно усвідомити, слізно покаятись серцем і всією своєю душею звернутись до Господа, благаючи про прощення. Так, як каявся блудний син: *«Отче! я согрішив проти неба і перед Тобою...»* (Лк 15: 21).

Ми можемо каятись лише розумом, сухо перераховуючи свої гріхи, при цьому час від часу намагаючись себе виправдати. Та без відчуття любові Господа до себе, без глибокої вдячності йому за кожен зроблений подих таке покаяння не може принести нам ні відпущення гріхів, ні духовного народження, ні зцілення душі і тіла. Духовну нещирість, закритість священник може і не відчувати, не розпізнати. Але Господа, який ЗНАЄ ПРО НАС ВСЕ і бачить кожен куточок нашої душі, обманути неможливо. Якщо людина, свідомо або несвідомо, підійшла до сповіді перед Господом формально («в церкві багато людей, а на людях мені незручно, раптом хтось почує»; «я в присутності іншої людини (священника) не можу каятись»; «мені таке глибоке покаяння не потрібне, я ще не готовий, лише заради вінчання з дружиною, адже без Сповіді і Причастя вінчатися не можна, а дружина дуже наполягає, просить» і т.п.), то таке покаяння користі не

принесе, і в житті все залишиться без змін. Нічого не відбудеться і тоді, коли після покаяння людина продовжуватиме усвідомлено і добровільно грішити надалі. Такій людині може стати гірше, ніж було до покаяння «... *Ось ти одужав; не гріши більше, щоб з тобою не трапилось чого гіршого*» (Ін 5: 14).

Очистивши покаянням храм своєї душі, Ви приймаєте в неї Господа; причащаючись Тіла і Крови Господньої «*Вірте Мені, що Я в Отці і Отець у Мені*» (Ін 14, 11). Так і ми, причастившись Тіла і Крови Господньої, перебуваємо в Ньому, а Він — в нас. «*Хто їсть Мою Плоть і п'є Мою Кров в Мені перебуває, і Я в ньому*» (Ін 6: 56).

Розуміючи всю складність входу в духовний світ через покаяння, нікчемний раб Господа нашого Ісуса Христа, покликаний Ним на служіння, хоче дати практичні поради початкової підготовки до сповіді.

Готуючись до своєї першої сповіді або до першої ПОВНОЇ сповіді,

знайдіть час і попередньо, нічого не приховуючи, поговоріть зі священником, в присутності якого Ви вирішили висповідатись Господу:

- про своє розуміння віри в Бога;
- про шлях спасіння своєї душі;
- про розуміння скоєного з 7 років гріха.

Зазвичай людина не бачить всіх своїх гріхів, іноді не розуміє, у що вірить (не знає і не розуміє Символу Православної Віри). Така бесіда дасть Вам можливість під час Сповіді сконцентруватись на головному, і, що важливо, надасть можливість по часу сповідатися іншим людям також. Це буде проявом поваги до них.

Ви на вірному шляху. Ваше духовне народження вже почалось.

До початку бесіди зі священником зробіть кроки, що описані нижче, а якщо Ви важко або смертельно хворі, намагайтеся зробити ці кроки швидко — до трьох днів з моменту прочитання.

Практичні та духовні поради по спасінню душі та зціленню тіла

1 Необхідно усвідомити, що **попереднє життя без Бога**, в гріховних страстях (гріховних ділах, словах, думках та невиконання Заповідей Божих) **призвело до тяжких хвороб і смертельної небезпеки для життя Вашого чи Ваших дітей**. За кожен свій вчинок в житті ми несемо персональну відповідальність перед Богом. Покаяння батьків зцілює хворих дітей.

2 **Попросити Бога продовжити Вам життя для можливості Покаяння**, цілковитої зміни свого життя і присвячення останку життя на Землі служінню Богу і людям. Складіть духовний план свого подальшого життя.

3 **Замовте в трьох і більше православних монастирях сорок літургій** (з частинкою на Проскомідії і з поминанням за престолом) **за здоров'я своє та своїх рідних, а також сорок літургій** (з частинкою на Проскомідії і з поминанням за престолом) **за спокій** душ спочилих близьких родичів.

Сорокоусти по необхідності потрібно продовжувати. Всі інші моління за здоров'я бажані. Чим більше людей, які Вас люблять, будуть за Вас молитися і ставити сорокоусти, тим краще буде для всього роду.

4 **Попросіть благословення у священика** (якщо є) **на строгий (40 днів) піст**. Попередньо порадьтеся з лікарем про те, які продукти можна виключити з раціону. Піст має супроводжуватися щирою молитвою, яка повинна перебувати в серці кожен мить Вашого життя. Тому візьміть благословення у священика

на читання перш за все Євангелія, а також Апостола, Псалтиря. Читайте ранішні (стор. 111), вечірні молитви (стор. 193), молитви перед їжею і після (стор. 223). Виберіть молитви для постійного спілкування з Господом. Наприклад:

*Господи Ісусе Христе, Сину Божий,
помилуй мене грішного.*

Господи, спаси і охорони.

*Пресвятая Богородице,
моли Бога за нас.*

Слава Тобі, Господи, Слава Тобі.

Облаштуйте власний домашній храм (кімнату, балкон, або куточок, де буде зроблений домашній іконостас (стор. 301), горітиме лампада і свічки) і разом з усією родиною служіть там чин Обідниці (стор. 139).

5 **П'ємо тільки святу воду, їжу готуємо на святій воді і елеї** (освячена олія). (Краплина освяченої в церкві води або олії освячує

будь-яку їх кількість). На все, що приймаємо всередину, у тому числі і на ліки, накладаємо рукою або подумки хрест зі словами: *«В ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь»*.

6 З безмежною вірою в Бога і надією на Його милосердя, розуміючи і приймаючи кожне слово Символу Православної Віри, починаємо складати переліки своїх конкретних гріхів з 7 років до цього дня.

Чотири переліки гріхів

Перелік 1.

Імена людей (живих і покійних), яких Ви образили за своє життя словом, ділом, думкою. Вголос або подумки (за можливості — перед іконами Спасителя та Божої Матері, з запаленими свічками і лампадками, з воскуреним ладаном) промовляєте:

«Господи Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб (-а) Божий (-а) (Ваше ім'я), прошу прощення у

душі раба (-и) Божого (-ої) (ім'я ображеного Вами) за все те зло і образу, яку я заподіяв (-ла) йому (їй). Каюсь, Господи, перед Тобою».

І на завершення в самому кінці промовляєте:

«Господи Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб (-а) Божий (-а) (Ваше ім'я), прошу вибачення у всіх душ людей (живих і покійних), яких я образив (-ла) від 7 років до сьогоднішнього дня. Каюсь, Господи, перед Тобою. Господи, дай мені пам'ять імен людей, яких я образив (-ла) і не згадав (-ла)».

Перелік 2.

Імена людей (живих і покійних), які Вас образили протягом усього Вашого життя до цього дня. Від усієї душі, з християнською любов'ю, своїми словами молимося за них приблизно так:

«Я раб (-а) Божий (-а) (Ваше ім'я) прощаю всі образи словом, ділом, думкою, які мені завдав раб (-а) Божий (-а) (ім'я) і прошу вибачення у його (її) душі за образи, які я вільно чи невільно завдав (-ла) йому (їй). Каюсь, Господи, перед Тобою».

І на завершення промовляєте:
«Господи, немає жодної душі, у якої я не попросив би вибачення і яку я не пробачив би. Каюсь, Господи, перед Тобою».

Перелік 3.

Імена всіх людей, з якими Ви згрішили блудним гріхом фізично. Якщо Ви подумки забажали когось, то згрішили також. Імена цих людей теж включаєте до переліку. Якщо були випадки одностатевих або групових зв'язків — згадуєте про них також.

«Господи Ісусе Христе, Сину Божий, я раб (-а) Божий (-а) (Ваше ім'я), прошу прощення у душі раба (-и) Божого (-ої) (ім'я) за те,

що був (-ла) для нього (неї) спокусю. Прошу прощення у душ його (її) чоловіка (дружини), дітей, батьків і всього його (її) роду. Каюсь, Господи, перед Тобою”.

Аборт — вбивство. Чоловік, як і жінка, яка зробила від нього аборт, винен у скоєному. Адже була зачата його дитина, на вбивство якої він погодився або наполог на ньому. Тобто, мати та батько дитини приймають рішення її вбити. В цьому гріху потрібно каятися все життя аж до смерті.

Перелік 4.

Вся та магія, яку Ви добровільно впустили у своє життя від семи років — до цього дня. Коли людина вирішує жити за заповідями і бути з Богом, то перед хрещенням відрікається від сатани, з'єднується з Христом і поклоняється Господу. Символом Вашої духовної чистоти після хрещення є крижма, в яку Вас загортали. Будь-яка магія — чорна

або біла, жартома чи всерйоз, читання магічних книг, ворожіння на руці, картах, звернення до «бабок», екстрасенсів, чаклунів і т.п., незалежно, заради чого або кого, — страшний гріх. Ви знову вступили у зв'язок із сатаною і його слугами. Складаєте перелік з докладним описом всіх своїх дій — що робив (-ла), куди і до кого ходив (-ла), що носив (-ла), скільки грошей платив (-ла), які слова говорив (-ла), які доручення виконував (-ла), які речі, фотографії залишав (-ла), — і відразу ж тричі промовляєте:

«Господи Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб (-а) Божий (-а) (Ваше ім'я), відрікаюсь від сатани, всіх діл його, всіх слуг його, всього служіння йому і всієї гордині його. Вірую Христа, як Царю і Богу. Поклоняюся Отцю, і Сину, і Святому Духові, Тройці Єдиносущній і Нероздільній. Каюсь перед Тобою, Господи, і прошу прощення у душ тих людей, кому віль-

но чи невільно заподіяв (-ла) шкоду своїми магічними діями».

Якщо просили щось у нечистої сили або виконували будь-які обряди — обов'язково кайтесь у всьому цьому, розповідайте на сповіді і відрікайтесь три рази, промовляючи наведену вище молитву. Якщо проклинали себе, інших, якщо проклинали Вас або Ваш рід — вчиняєте так само.

7 Також обов'язково складіть переліки гріхів по двадцяти митарствах, які проходить душа після смерті тіла («Митарства Блаженної Феодори» (стор. 79), і покайтесь в них.

Перелік гріхів по двадцяти митарствах

- 1) *«Згрішив (-ла), Господи, пустослів'ям, тобто бесідами безрозсудними, мерзенними, особливо якщо вони висловлювали будь-що постидне або блюзнірське. Каюсь,*

- Господи (промовляйте, якщо згадаєте за собою гріхи з переліку)».
- 2) «Згрішив (-ла), Господи, брехнею, порушенням клятви, призиванням імені Божого даремно, лжесвідченням, невиконанням даних Богові обітниць, нещирим і неістинним сповіданням гріхів. Каюсь, Господи».
- 3) «Згрішив (-ла), Господи, осудом і клепом. Тяжкий гріх — осуджувати ближнього, і велике зло — зводити клеп на будь-кого, зневажити, хулити, сваритися і насміхатися над чужими недоліками. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена тих, кого Ви осудили)».
- 4) «Згрішив (-ла), Господи, обжерливістю. Їв (-ла) понад потреби, не помолившись або не захистивши себе хоча б хресним знаменням. Згрішив (-ла) пияцтвом. Каюсь, Господи».

- 5) «Згрішив (-ла), Господи, лінощами, дармоїдством. Жив (-ла) чужою працею, а сам (-а) не працював (-ла). Одержував (-ла) плату, але не виконував (-ла) обов'язків, прийнятих на себе. Згрішив (-ла) недбальством у прославленні Бога, лінувався (-лась) у недільні та святкові дні ходити на службу Божу. Недбайливо відносився (-лася) до своєї душі. Каюсь, Господи».
- 6) «Згрішив (-ла), Господи, злодіємством. Каюсь, Господи».
- 7) «Згрішив (-ла), Господи, грошлюбством (любов до речей і грошей) та скупістю. Турбувався (-лася) про примноження багатства. Невдовольнявся (-лася) тим, що Бог дав. Не подавав (-ла) милостиню бідним. Каюсь, Господи».
- 8) «Згрішив (-ла), Господи, здирством, хабарництвом і присвоєнням чужого. Наживався (-лась)

за рахунок ближніх. Каюсь, Господи».

- 9) «Згрішив (-ла), Господи, неправдою. Був (-ла) несправедливим суддею, з користі виправдовував (-ла) винних і засуджував (-ла) невинних. Не давав (-ла) найманцям домовленої плати або в торгівлі використовував (-ла) неправильно владу чи міру. Каюсь, Господи, в усій вчиненій мною несправедливості».
- 10) «Згрішив (-ла), Господи, заздрістю, нелюбов'ю, братоненависництвом, недружелюбністю і ненавистю. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена)».
- 11) «Згрішив (-ла), Господи, гордістю, пихатістю, самовпевненістю, презирством до інших і величанням. Не віддавав (-ла) належної честі батькам, уряду і начальству, поставленими від Бога, не

підкорявся (-лася) їм. Каюсь, Господи».

- 12) «Згрішив (-ла), Господи, гнівом і люттю. Каюсь, Господи».
- 13) «Згрішив (-ла), Господи, злопам'ятством. Накопичував (-ла) злобу на ближнього і відплачував (-ла) злом за зло. Каюсь, Господи, і прошу вибачення у душ рабів Божих (імена)».
- 14) «Згрішив (-ла), Господи, вбивством, розбоєм. Будь-яка рана, всякий удар нанесений, штурхання з гнівом і штовхани. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена)».
- 15) «Згрішив (-ла), Господи, чародійством, приворотами, отруєнням, призиванням бісів. Каюсь, Господи».
- 16) «Згрішив (-ла), Господи, блудом. Блудні мрії, блудні погляди, порочні і пристрасні дотики. Каюсь, Господи».

- 17) «Згрішив (-ла), Господи, пере-
любством, тобто незбереженням
подружньої вірності, блудними
викраденнями та насильством.
Каюсь, Господи».
- 18) «Згрішив (-ла), Господи, содом-
ськими гріхами. Це всі проти-
природні гріхи, кровозмішення
та інші мерзенні справи, про які
навіть і згадати людині соромно і
страшно. Каюсь, Господи».
- 19) «Згрішив (-ла), Господи, єрессю.
Хибні мудрування про віру, від-
ступництво від православного
сповідання віри, невіра, сумніви
про віру, осудження святині. Ка-
юсь, Господи».
- 20) «Згрішив (-ла), Господи, неми-
лосердям і жорстокосердям. Хто
здійснював і найвищі подвиги,
виснажував себе постами, не-
впинно молився і зберігав чисто-
ту тілесну, але був немилости-

вий, той падає в безодню пекла і не отримує милості навіки. Ка-юсь, Господи».

8 Для поглиблення покаяння можна скласти переліки своїх гріхів проти Десяти заповідей, що були дані Богом пророку Мойсею.

Перелік гріхів проти Десяти заповідей

1. Віруй в Бога і шануй Його.

Грішимо: маловір'ям, невір'ям, сумнівами, відчаєм у власному спасінні, сподіваннями на себе та на людей більше, ніж на Бога (надмірна надія на милосердя Боже), забування про правосуддя Боже, тобто нерозкаяність. Непокірливістю волі Божій та розпорядженням промислу Божого. Настирним бажанням, щоб все було по-моєму. Нетерпінням і гомоном, коли що робиться не за моїм бажанням.

Людинодогодженням та пристрасною любов'ю до людей, тварин, речей, занять.

Небажанням та недбальством розкрити в собі пам'ять про Бога та Його волі, про віру в Нього, благоговіння та страху перед Ним, надії на Нього, відданості волі Його та слухняності Йому, любові до Нього, прагненні до Нього, всім єством і ревності про славу Його. Боговідступністю. Відсутністю любові до Бога.

2. Не створи собі кумира, тобто вигаданого бога-ідола.

Грішимо: гордістю, марнославством, самолюбством, сластолюбством, користолюбством, лицемірством, обжерливістю, похитливістю, раболіпством перед мирськими звичаями проти совісті, порушенням заповідей Божих, пияцтвом, тайноїдством.

3. Не призывай імені Господа Бога твого даремно.

Грішимо: богохульством, блюзнірством, божбою, клятвою, порушенням клятви, проклинали себе й інших. Порушенням обітниць, неповагою до благочестя та благочестивих людей. Презирством, насмішками над ними. Сором'язливістю здаватися набожним християнином, марнослів'ям. Вимовляли в приказках ім'я Боже, забувши про те, що Господь не залишить без покарання того, хто промовляє ім'я Його даремно.

4. Шануй святкові дні.

Грішимо: не шануванням свят, невідвідуванням храму через лінощі. Лінощами до молитви та читання Слова Божого і святих книг. Неблагоговійним стоянням в церкві та неухважністю до читання і співання, блуканням помислів, розмовами й сміхом в церкві. Полишенням ранішніх, вечірніх та інших молитов.

Затаюванням гріхів на сповіді та недбальством в належному приготуванні до причастя святих Таїн. Неповагою до священних місць, недбалим зображенням на собі хресного знамення. Недотриманням постів за уставом Церкви.

Лінощами до праці та несумлінним виконанням отриманих робіт і діл за посадою.

Втратою багато часу даремно в неробстві, неувважності, забавах. Відвіданням гулянь, театрів, кіно на великі свята.

5. Шануй батька свого і матір свою, і будеш мати довге життя на землі.

Грішимо: не шануванням батьків та родичів. Неувагою до старших. Невдячністю до благодійників.

Безтурботністю у вихованні дітей, потуранням або норовливим поводженням з ними, недбальством про добробут їх та жорстокими вчинками з ними.

6. Не вбий.

Грішимо: моральним або фізичним вбивством себе або іншого. Утиском та позбавленням засобів до життя ближнього. Ненаданням допомоги для збереження життя ближнього від передчасної смерті. Гнівом, образою, лихослів'ям, ненавистю, шкідництвом, ворожнечею, злопам'ятством. Спокусою на гріх. Бездіяльністю, пересиченням, завзятим опором істині. Жорстокістю в гріхах. Мстили за зло. Повною нерозкаяністю. Мучили та вбивали тварин. Непривчанням себе не тільки нікого не ображати, але й поводитися з усіма лагідно, ввічливо, дружелюбно, повчально, примирятися з тими, що гніваються, образи терпіти і прощати, благо творити усім, навіть ворогам.

7. Не чини перелюбу

Грішимо: лихослів'ям, читанням аморальних книжок, розглядан-

ням неціломудрених картин та дійств, жагою, звідництвом, кокетством, блудом, перелюбом.

8. Не вкради

Грішимо: крадіжкою, обманом, дармоїдством, хабарництвом, немилосердям до бідних, скупістю, пияцтвом, марнотратством, грою в карти та інші азартні ігри, розкішшю, нечесністю, несправедливістю, твердосердям, жадібністю, сріблολюбством.

9. Не свідчи неправдиво на ближнього твого

Грішимо: помилковим свідченням, оббріхуванням, розголошенням гріхів ближнього, підозрілістю, осудом і вихвалянням, пересудами, сумнівами в честі ближнього, криводушністю, плітками, насмішками, непристойними жартами, брехнею, лукавством, лінощами, не прямодушністю, нещирістю.

10. Не жадай дому ближнього свого, не жадай жінки ближнього свого, ані раба його, ані невольниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого

Грішимо: поганими бажаннями, помислами й заздрістю.

9 Сповідь і Причастя.

Через 3 дні строгого посту, з виконанням усіх попередніх 7 пунктів, приходьте на Божественну Літургію (перед цим бажано відвідати вечірню службу) і слізно сповідайтеся перед Богом у присутності священика. Бажано попередньо ввечері вичитати всі необхідні канони і акафісти.

Якщо хвороба не дає можливості піти до церкви, нехай Ваші рідні запросять священика до Вас додому або в лікарню. Священик Вас посповідає і причастить. З вечора до моменту причастя намагайтеся не їсти і не пити. Якщо потрібно приймати

ліки, то приймайте; запивайте і заїдайте їх необхідною кількістю їжі та води за інструкцією або порадою лікаря.

Постарайтеся причащатися Тіла і Крови Ісуса Христа кожен день. Безперервно духовно трудіться і намагайтеся згадати забуті гріхи, безперервно кайтесь в них.

10 Як тільки Вам стане краще і Ви зцілетесь, одразу ж розкажіть про це священикові та попросіть відслужити подячний молебен Богу з Вашою обов'язковою присутністю. Безперервно прославляйте Бога, наприклад, так:

Слава Тобі, Боже, Слава Тобі!

Обов'язково почніть нести послух в церкві. Все це потрібно робити до кінця життя, інакше хвороба знову повернеться. Безперервно думайте і трудіться про спасіння своєї душі та служіння Богу і людям.

Промовляємо всі молитви і звер-

таємось до душ з християнською любов'ю. Якщо у Вас в душі немає любові до душ людей, до яких Ви звертаєтесь (друга головна заповідь — возлюби ближнього твого, як самого себе), то Ваші старання марні. Нічого не відбудеться — ні Вашого духовного народження, ні фізичного зцілення. *«Все у вас нехай буде з любов'ю»* (1 Кор 16:14).

НА ВСЄ ВОЛЯ БОЖА!

Наша душа живе вічно. Ми хворіємо, страждаємо, буваємо нещасливі в особистому житті, терпимо невдачі, втрачаємо майно і роботу тільки тому, що допустили у своє життя гріх. І зараз, по безкомпромісному духовному закону, повинні його відпрацьовувати. І коли ніякі можливості, ні зв'язки, ні гроші, ні ліки не допомагають, вихід є — в молитві та покаянні. Наше життя і здоров'я залежить тільки від нас — від нашого покаяння перед Богом. Ніхто не може спасти людину від

II. Єпоповідь і Причастя. Підготовка та проведення.

самої себе — тільки вона сама. Настав момент, коли потрібно взяти на себе відповідальність за своє життя, повірити і попросити Господа допомогти. Згадати розбійника на хресті, який покався, звернувся до Господа в останню хвилину і отримав спасіння. Стукайте — і відкриють. Просіть — і дано Вам буде. Повірте — і по вірі Вашій дасться Вам. Встаньте на духовний шлях очищення — і надія, як дороговказ, наповнить Ваше життя сенсом. Господь — це Любов, це спокій в душі, опора і захист. Прийміть Господа в своє серце, довіртеся Йому, і Він ніколи не залишить Вас. Ви ніколи не будете самотніми. Пам'ятайте — все тільки починається!

Амінь!

Слава Богґ за все!

Підготовка до Сповіді та Причастя як церковних Таїнств

Сповідь як церковне Таїнство

Сповідь в Церкві відбувається після особистого покаяння, яке приводить до усвідомлення гріха, глибокого жалю серця і відторгнення скоєного вчинку. Каятись потрібно негайно, щойно згрішили чи усвідомили гріховність вчинку скоєного раніше. Але цього недостатньо. Остаточне очищення від гріха відбувається саме на Сповіді за посередництвом ієрея. Такий порядок відпущення гріхів був установлений самим Господом Ісусом Христом. Явившись апостолам після свого Воскресіння, Він, дмухнувши, сказав їм: «...прийміть Духа Святого. Кому простите гріхи, тим простяться, на кому залишите, залишаться» (Ін 20: 22-23). Апостолам дана була влада відпускати людям гріхи. Від них ця

влада перейшла до їх наступників — церковних предстоятелів — єпископів та священників.

Сповідь — це одне з семи церковних Таїнств під час якого той, хто кається, сповідає свої гріхи в присутності священнослужителя, свідка покаювання, самому Господу. Священик владою даною йому Богом читає над тим, хто покався розрішительну молитву, втілюючи на ньому прощення гріхів самим Господом Ісусом Христом. Дуже важливо усвідомлювати, що каємось ми не священику, не людині, а Господу. І що наше покаювання життєво необхідне саме нам. Господь і так знає всі наші думки, слова та вчинки. Визнання, усвідомлення гріха, витягання його на Світло Боже звільняє душу від його згубного впливу. За кожен свій вчинок в житті ми несемо особисту відповідальність перед Богом, перед самим собою і перед нашими рідними, адже за кожен наш нерозкаяний гріх буде відповідати наступне покоління.

Як підготуватись до Сповіді

Найголовнішою буде духовна підготовка до Сповіді, наведена в попередньому розділі.

Для більш глибокого покаяння, особистого усвідомлення своїх гріхів, напередодні сповіді потрібно дотримуватись посту, який за благословенням священика чи в залежності від вашого фізичного стану може продовжуватись тиждень, або, як мінімум, три дні. Піст передбачає не лише обмеження в їжі, але, в першу чергу, він передбачає обмеження в різного роду задоволеннях. На цей час з раціону виключаються м'ясо, яйця, риба, молочні продукти. Можна їсти овочі, фрукти, сухофрукти, горіхи, каші, макаронні вироби. В деяких випадках по благословенню священика піст може бути більш строгим (тільки хліб та вода). Також на період посту накладаються обмеження на різноманітні мирські, тілесні,

інтелектуальні задоволення (читання мирських книг, перегляд розважальних передач, відвідування кіно, театру, інших подібних закладів і т.п.). Подружжя має на цей час утримуватись від близькості.

Особистий час краще проводити за читанням Євангелія, Апостола, духовної літератури. Також слід кожен день старанно вичитувати ранішні, вечірні молитви. Читати молитви перед та після їжі. Напередодні сповіді треба вчитати молитовне правило перед сповіддю, всі належні канони та акафісти.

Якщо сповідь перша, до неї слід підготуватись дуже ретельно і постаратись покаятись у всіх гріхах, які вдасться згадати. Можна записати гріхи на лист паперу, впорядкувавши їх по перелікам наведеним вище (стор. 44-61).

Як проходить Сповідь

Напередодні Причастя бажано бути на вечірньому богослужінні і висповідатися. Хто не зумів прийти на вечірню службу, має обов'язково сповідатися в день Причастя.

Без сповіді причащаються тільки діти до 7 років.

Неможна приступати до Таїнства Сповіді жінкам в період місячного очищення.

Зазвичай Сповідь проходить перед Літургією, на Ранішній службі, або, якщо в Храмі служать декілька священиків, може продовжуватись під час Літургії. Неможна запізнюватись на початок Сповіді, тому що Таїнство починається з читання молитов, в якому має приймати участь кожен, хто бажає сповідатися. При читанні цих молитов — спеціального чинопослідування, священик звертається до тих, хто прийшов на Сповідь, щоб вони назвали свої імена — всі відповідають в пів голосу. Ті, хто

запізнився на молитви перед Сповіддю, можуть бути не допущені до Таїнства. Потому бажаючі сповідатись по черзі підходять до священика, хрестяться, цілують хрест та кладуть два пальця правої руки та голову на Святе Євангеліє. Священик накриває голову того, хто кається єпитрахиллю і починається таїнство покаяння — Сповідь.

Як правило Таїнство відбувається в храмі при великому скупченні людей, тому, поважаючи таємницю Сповіді, не слід юрбитися поряд зі священиком, який її приймає, і слухати того, хто кається.

Сповідати треба всі усвідомлені гріхи. Нічого неможна приховувати через сором чи наміри посилити покаяння — глибше усвідомити вчинок. У всьому, в чому згрішили, треба зізнаватись. Священик ведений Духом Святим може підказати, порадити, як поглибити покаяння чи позбавитись пороку. Часто буває соромно спо-

відатись у гріху, який повторюється від сповіді до сповіді (важко позбутися, гнівливості, осуду, ревнощів, маловір'я і багатьох інших гріхів), але не можна їм попускати. Кожен раз на сповіді називати ВСІ свої гріхи. Доки по милості Господній вони не почнуть зникати з нашого миття.

Гріхи, навіть найсоромніші, приховувати не можна: «а якщо затаїш щось від мене, подвійний гріх матимеш. Отже подумай, бо ти прийшов (ла) на лікування, щоб не відійти тобі незціленим (ною)». Лікує душу щире сердечне покаяння перед Богом при свідку — служителі Божому, якому дана влада від Бога прощати та відпускати гріхи.

Щоб сповідь не була безладною і нічого не було втрачено, перелік гріхів, в яких каєтесь, можна записати, як рекомендувалось вище (стор. 44-61).

В особливо тяжких гріхах слід каятись все життя до самої смерті.

В деяких випадках священик може накласти на того, хто кається епітимію (від грец. «покарання») — читання молитов, поклони, інші духовні вправи призначені для поглиблення покаяння та викорінення гріховних звичок.

По можливості необхідно сповідатись у одного і того самого священика (Вашого духівника) і робити це якомога частіше. За одну чи дві сповіді ми не зможемо згадати і усвідомити всі свої гріхи. Тому маємо вчитись сповідатись. Це Таїнство Господь дав нам для того, щоб ми могли змінити своє життя, бути здоровими та щасливими і, коли настане День Суду Господнього, не пізнали смерті, але мали б життя вічне.

«Загальна» Сповідь

У великих храмах через велику кількість бажаючих покаятись і неможливість священика прийняти сповідь у всіх іноді, особливо в піст, практикується «загальна» Сповідь.

Священик в голос називає гріхи (зазвичай найпоширеніші гріхи проти заповідей Божих), а ті, хто прийшов на сповідь, визнаючи названий гріх, промовляють: «Каюсь, Господи», і мовчать, якщо не відчують себе винними в озвученому гріху. Після цього всі по черзі підходять до священика під розрішительну молитву. Якщо людина відчуває за собою особливо тяжкий гріх, або залишилось щось неназване, в чому вона хотіла б покаятись, це треба обов'язково індивідуально сповідати перед розрішительною молитвою.

Тому, хто сповідається перший раз в житті або не сповідався декілька років, треба обов'язково сповідатись індивідуально. Можна прийти в Храм в інший день тижня, коли буває мало сповідників, або знайти Церкву, де сповідають тільки індивідуально.

Після сповідання гріхів та прочитання священиком розрішительної молитви, той, хто кається, цілує хрест

та Євангеліє, що лежать на аналої, і, якщо готувався до Причастя, бере у духівника благословення на Причастя Святих Христових Таїн.

Підготовка до Таїнства Святого Причастя

Три дні перед Таїнством Святого Причастя потрібно провести у суворому пості, утримуючись від мирських, тілесних та інтелектуальних задоволень. Послаблення в цей період можливі з благословення священика.

Уже з вечора перед Причастям потрібно утримуватися від їжі, а після півночі аж до Причастя не брати в рота ані крихти, ані краплини води (за винятком тяжко хворих, які отримують на їжу перед Причастям дозвіл священика), а також не палити. Потрібно утримувати своє серце в чистоті й тиші, а чисте серце — те, в якому є покаяння, мир з усіма та глибоке смирення, як сказано про-

роком Давидом (Пс. 50, стор. 116):
*«Жертва Богові — це дух упокоре-
ний, серцем скорботним і смиренным
Ти не погордуєш».*

Напередодні дня сповіді ввечері
(після 18.00) або вранці дня сповіді
уважно читають, крім вечірніх чи
ранішніх молитов, Послідування до
святого Причастя (стор. 235) і мо-
литви перед Причастям (стор. 257).

Додатково існує також благоче-
стивий (але не обов'язковий) звичай,
готуючись до Причастя, читати вдома
три Канони: покаянний до Господа
Ісуса Христа, Пресвятій Богородиці
(Параклісис) та Ангелу-Охороните-
лю та додатково Канон дня (якщо є)
та належні (або визначені собі, чи
назначені священником) акафісти.

Як відбувається Причастя

Святих Дарів

Причастя звершують на Божественній літургії. Коли священник виносить Чашу зі Святими Дарами (Тілом і Кров'ю Господньою), щоб причащати нас, ми підходимо, склавши руки на грудях навхрест (праву згори), серцем і розумом проказуючи молитву, яку читає священник: *«Вірую, Господи, і визнаю»* (стор. 229).

Після молитви, не віднімаючи руки від грудей, підходимо до Чаші і голосно називаємо своє ім'я. Приймаємо Причастя з увагою, обережно, щоб ні краплі з нього не впало, і після того, як нам витруть губи церковним платом, цілуємо край Чаші, ніби саме пробите ребро Господнє, з якого витекла Животворча Кров Його, і відходимо побожно, щоб запити Святе Причастя теплотою (теплою водою з вином) і з'їсти шматочок антидора (святого хліба), який нам подадуть. А тоді вже,

як відійдемо на своє місце у храмі, по-
божно хрестимося, дякуючи Богові.
Коли священник удруге виходить із Ча-
шею, причасники підходять знов, як
на Причастя, зі складеними навхрест
руками, і стають під Чашу, схиляючи
голови, приймаючи благословення від
Самого Господа, і так само проходять
далі й стають на своє місце, уважно
слухаючи молитви подяки. Після служ-
би підходять до священника, цілують
храмові ікони та хрест і, ставши
біля читця, слухають або читають
Подячні молитви (стор. 273) після
Причастя (якщо хто не зміг їх вислу-
хати, нехай прочитає їх у себе вдома).

Увесь той день не роблять зем-
них поклонів, а в чистоті, стриманості
в словах і думках зберігають Христа
прийнятого. *«На прощення гріхів, збе-
реження, просвітлення й оновлення»*
християнам слід причащатися якомога
частіше.

III
Митарства
Блаженної Феодори

Нижче викладено перелік митарств душі з книги «Митарства Блаженної Феодори».

«Коли життя моє наблизилося до кінця і настала година розлучення душі з тілом, побачила я безліч ефіопів, які стояли навколо мого одра; лиця їхні були чорними, як сажа і смола, очі горіли, як вугілля вогненне, і весь вигляд їхній був таким же страшним, як вигляд геєни вогненної... Готували вони і хартії, начебто в очікуванні якогось судді, який мав прийти туди, і розгортали сувої, на яких були написані всі мої злі справи. І була вбогою душа моя у великому страху і трепеті... Я старалася відвертати свій погляд від побаченого то в один бік, то в інший, щоб не бачити страшних ефіопів, не чути їхніх голосів, але ніяк не могла позбутися їх, бо скрізь їх було безліч і не було нікого, хто б допоміг мені.

Уже зовсім знемагаючи від таких страждань, я раптом побачила двох

світлоносних ангелів Божих, які явилися мені в образі прекрасних юнаків, красу яких описати неможливо... Наблизившись до мого одра, вони стали по праву сторону від мене, тихо розмовляючи один з одним. Побачивши їх, я зраділа, і дивилася на них із сердечним умилінням. А чорні ефіопи, побачивши їх, здригнулися і відступили назад. І ось один світлоносний юнак гнівно сказав їм:

— О безсоромні, прокляті, страшні і злісні вороги роду людського! Чому ви завжди поспішаєте передчасно до вмираючих і своїм безсоромним шумом лякаєте і бентежите кожну душу, яка розлучається з тілом? А тепер припиніть радіти, оскільки тут ви не набудете нічого. Вам нічого не належить з цієї душі, тому що з нею Боже милосердя.

При таких словах світлого юнака ефіопи відразу ж схвилювалися і почали з криками показувати записані злі справи мої, вчинені з юності.

— Як це нам нічого не належить з цієї душі? А ці гріхи чії? Чи не вона вчинила те і те?

Так кажучи, вони стояли в очікуванні смерті.

І ось прийшла смерть, рикаючи, наче лев... душа моя, не маючи сил стерпіти гіркоти, здригнулась і вийшла з тіла, ніби насильно відірвана від нього. Святі ангели відразу ж прийняли її на руки свої. Поглянувши назад, я побачила тіло моє, яке лежало бездиханним, безчуттєвим і нерухомим. Скинувши його, як скидають одяг, я дивилася на нього надзвичайно здивовано. У цей час біси, які явилися в образі ефіопів, обступили ангелів, які тримали мене, і почали волати, пред'являючи список моїх гріхів:

— Безліч гріхів має душа ця, тому нехай дасть вона відповідь перед нами.

Тоді святі ангели почали відшукувати в моєму житті добрі справи і, за допомогою Господа Бога,

благодаттю Якого я творила добро, знайшли їх. Вони нагадували все добре, що я робила... Ефіопи ж, бачачи це, скреготали на мене зубами, бажаючи викрасти мене з рук ангельських і звести на дно пекла.

У цей момент несподівано з'явився там преподобний отець наш Василій і сказав святим ангелам:

— Владики мої, ця душа багато послужила мені, догоджаючи моїй старості: я молився Богові за дарування мені її, і Господь послав мені цю душу.

Сказавши це, він вийняв з-під свого одягу мішок, чимось наповнений (думаю, що в ньому було лише чисте золото), і дав його святим ангелам, сказавши:

— Коли ви будете проходити повітряні митарства і лукаві духи почнуть мучити цю душу, ви відкупите її цим від її боргів. Завдяки благодаті Божій я багатий і багато зібрав скарбів трудами і потом своїм, — і ось я дарую

мішок цій душі, яка послужила мені...

Сказавши це, святий став невидимим; а ангели взяли мене і понесли по повітрях на схід.

Коли ми піднімалися від землі до висоти небесної, нас зустріли спочатку повітряні духи першого МИТАРСТВА, НА ЯКОМУ СУДЯТЬ ЗА ГРІХИ ЯЗИКА, ЗА ВСЯКЕ СЛОВО ПУСТЕ, ЛАЙЛИВЕ, БЕЗЧИННЕ, ПОГАНЕ.

Тут ми зупинилися, і біси винесли до нас згортки, на яких були написані всі легковажні слова, сказані мною в юності, — усе, що я говорила безрозсудне і погане, а особливо блюзнірські та сміховинні речі, які я допускала вимовляти в юності, як це буває з багатьма. З'явилися там переді мною всі мирські безсоромні пісні, які я співала колись, усі безчинні вигуки мої, усі мої легковажні розмови, і біси звинуватили мене в усьому тому, вказуючи час, місця та осіб, коли, де і з ким я вдавалася до суєтних бесід і гнівила

словами моїми Бога, не вважаючи це гріхом і не сповідаючись у цьому перед отцем духовним. Бачачи все це, я мовчала, наче безмовна, тому що не мала що сказати лукавим духам: вони звинувачували мене цілком справедливо, і я дивувалася, як вони нічого не забули, бо багато років минуло, відколи всі ці гріхи були скоєні мною, і я давно забула про них і ніколи не задумувалася про скоєне й у думці; вони ж нагадували всі слова мої, ніби вони були щойно вимовлені мною, усе детально і до тонкощів, пригадуючи, як воно й було насправді. І коли я із соромом мовчала, водночас тремтячи від страху, святі ангели на противагу тим гріхам моїм представили дещо з моїх добрих справ, вчинених в останні роки мого життя, а оскільки вони не могли переважити тяжкості моїх гріхів, то брак заповнили з того, що було даровано преподобним отцем моїм Василієм.

Так вони відкупили мене і понесли вище.

Тут ми наблизилися до іншого митарства, яке називається МИТАРСТВОМ БРЕХНІ, на якому мучаться за кожне неправдиве слово, особливо клятвopушення, призивання імені Божого марно, лжесвідчення, порушення обітниць, даних Богові, неповне сповідання гріхів тощо. Духи цього митарства дуже люті і жорстокі, — вони випробовували мене дуже наполегливо, не упускаючи жодної подробиці. І була я звинувачена ними у двох гріхах: а саме в тому, що іноді в деяких незначних речах дозволяла собі брехати, не вважаючи це гріхом, а також і в тому, що багаторазово, соромлячись гріхів своїх, не повністю сповідалася своєму духівнику. А щодо клятвopушення і лжесвідчення, то цих гріхів, благодаттю Христовою, не знайшлося в мене. Та все ж біси торжествували, знайшовши в мені гріхи брехні і вже хотіли мене викрасти з рук ангелів, які вели мене, але ангели, поклавши

дещо з моїх добрих справ проти тих гріхів, а того, чого не вистачало, заповнивши з дарованого преподобним Василієм, викупили мене і безперешкодно понесли вище.

Після того досягли ми третього митарства, яке називається МИТАРСТВОМ ОСУДУ І НАКЛЕПУ. Затримана там, я побачила, яким тяжким є гріх когось обмовити, знеславити, похулити, а також поглузувати над чужими пороками, забуваючи про свої. Усіх, хто грішить цим, злі духи жорстоко мучать, як своєрідних антихристів, які передбачили владу Христа, Який має прийти судити людей, і які зробили себе суддями ближніх своїх, тимчасом як самі вони більше заслуговують на засудження. Але в мені, благодаттю Христовою, небагато могли знайти подібних гріхів, бо я строго оберігала себе все життя моє...

І дійшли ми до четвертого митарства, яке називається МИТАРСТВОМ ЧЕРЕВОУГОДНИЦТВА. Злі духи цього

митарства відразу ж вибігли до нас назустріч, радіючи, ніби придбали щось. Вони були дуже огидними на вигляд, зображаючи всю мерзенність черевоугодництва та пияцтва... Перегородивши нам шлях і обійшовши нас, як пси, вони відразу ж виставили на огляд усі мої минулі гріхи черевоугодництва, коли я вдавалася до надмірності в їжі та питті і їла через силу і без всякої нужди, коли я, як свиня, приступала вранці до їжі без молитви і хресного знамення, або ж коли під час посту сідала за стіл раніше, ніж це дозволяли правила Церковного уставу. Представили вони також чаші і посудини, з яких я впивалася, вдаючись до пияцтва, і навіть вказували кількість випитих чаш...

Я ж тремтіла, бачачи, що мене викривають, і не знаючи, що їм відповісти. Але святі ангели, взявши немало від дарованого преподобним Василієм, поклали за мене викуп. Біси, побачивши це, розгубилися і за-

волали:

— Горе нам, бо загинула праця наша, загинула надія наша.

Із цими словами вони почали кидати в повітря хартії, у яких були написані мої гріхи.

Тоді, відважившись, я сказала святим ангелам:

— Владики мої, я думаю, що ніхто з тих, що живуть на землі, не знає, що буває тут і що чекає грішну душу після її смерті.

Святі ангели відповіли мені:

— Хіба не свідчать про все, що тут буває, Божественні Писання, які постійно читаються у святих церквах вустами священнослужителів? Але ті, що пристрастилися до земної суєти, нехтують усім цим... Зрештою ті, що є милосердними до бідних, благодіють убогим і допомагають нужденним, отримують від Бога прощення своїх гріхів і безперешкодно проходять митарства, завдяки своїй милості... Таким чином, ті, що творять милостиню,

отримують життя вічне; а тим, хто не старається милосердям очистити гріхи свої, неможливо уникнути цих випробувань, і їх викрадають страшні митарі, яких ти бачила; віддаючи ці душі на жорстокі муки, вони зводять їх у найжахливіші місця пекла і тримають там у кайданах до Страшного Суду Христового.

Так розмовляючи, ми досягли п'ятого митарства, яке називається МИТАРСТВОМ ЛІНИВСТВА, у якому випробовуються всі дні і години, що проводяться в неробстві, і мучаться дармоїди, які живуть чужою працею, а самі нічого не роблять, а також найманці, які отримують винагороду за справу, яку як слід не виконують. У цьому ж митарстві піддаються мордуванням і ті, хто не віддає хвалу Богові і лінується у святкові й недільні дні ходити на утрени, на літургії та на інші служби Божі. Випробовується там також зневіра і недбання про свою душу, і за будь-який прояв того й

іншого строго карається, тому дуже багато людей мирського і духовного чину скидаються з цього митарства у прірву. На цьому митарстві і я піддана була багатьом випробуванням, і неможливо мені було бути вільною від боргів його, якби вбогість моя не була заповнена дарованим від преподобного Василія, чим я була викуплена та отримала свободу.

Після цього проходили ми МИТАРСТВОМ ЗЛОДІЙСТВА. На ньому ми також були зупинені, але давши там мало що, скоро минули його, бо не знайшлося на мені ніякого гріха злодійства, крім вчиненого мною невеликого проступку в дитинстві через незрозуміння.

Звідти ми прийшли в МИТАРСТВО ГРОШОЛЮБСТВА ТА СКУПОСТІ, але і те скоро минули. Бо, за сприянням Господа Бога, я не дбала про надбання великих статків і не була сріблολюбною, а задовольнялася тим,

що посилав мені Господь, не була я також і скупюю, а те, що мала, щиро подавала нужденним.

Піднімаючись вище, зустріли ми МИТАРСТВО ЛИХВАРСТВА, де випробовуються різні лихварі і грабіжники, а також усі, що дають срібло своє під проценти і здобувають багатства беззаконними способами. Злі духи цього митарства, старанно дослідивши все про мене, не знайшли нічого, у чому б я була винна, і від люті скреготали на мене своїми зубами. А ми пішли вище, дякуючи Господу Богу.

Після того ми досягли МИТАРСТВА НЕПРАВДИ, на якому піддаються мученням усі несправедливі судді, які беруть хабарі й виправдовують винних, а невинних засуджують. Там само випробовуються за затримання платні найманим робітникам, за всяку неправильність у вагах у торговців і розплачуються за всяку неправду. Але ми, благодаттю Христовою, пройшли те митарство без особливих

перешкод, мало що давши митарям.

Так само благополучно минули ми наступне МИТАРСТВО ЗАЗДРОСТІ, нічого не давши там, тому що я нікому не заздрила. На цьому митарстві випробовували також гріхи ворожнечі та ненависті, але я, благодаттю Христовою, і в цих гріхах була невинною. Бачачи це, біси розлютились і скреготали на мене, але я не боялася їх і з радістю піднімалася вище.

Подібним чином пройшла я і МИТАРСТВО ГОРДОСТІ, де надзвичайно пихаті духи карають за гріхи марнославства, зарозумілості і величання. Там ретельно випробовується і те, чи не проявляв хто-небудь неповагу і непокору батькам або старійшинам, отримавши владу від Бога, а також інші гріхи гордості та зарозумілості. Там ми поклали дуже мало що з дарованого преподобним Василієм, і мене відпустили.

Тоді досягли ми МИТАРСТВА ГНІВУ ТА ЛЮТІ, але й там, хоч і люті були повітряні мучителі, проте небага-

то від нас отримали, і ми пішли далі, радіючи в Господі Бозі, Спасителі моєї грішної душі молитвами преподобного отця мого святого Василія.

Після того дійшли ми до МИТАРСТВА ЗЛОПАМ'ЯТНОСТІ, на якому немилосердно мучать тих, хто злиться на ближнього і відплачує злом за зло, а потім зводиться злісними духами в тартар. Але милосердя Боже і там допомогло мені, бо я не тримала злості ні на кого, не пам'ятала зла за зроблені мені неприємності, а відчувала незлобливість до всіх, хто був пороже налаштований до мене, і в міру сил моїх проявляла любов до них, перемагаючи благим зле. Таким чином, ніякого гріха злості не знайшли на мені на цьому митарстві, тому біси від люті ридали, бачачи, що душа моя вільно відходить від них; а ми почали підніматися далі, радіючи в Господі.

Сходячи щораз вище, я запитала святих ангелів, які вели мене:

— Благаю вас, владики мої,

скажіть мені: звідки страшний повітряний владі відомо про кожну злу справу всіх людей, що живуть у світі, як, наприклад, про мої злі справи, і до того ж не лише про ті, які вчинені відкрито, а й навіть про ті, які вчинені таємно!

І сказали мені святі ангели:

— Кожен християнин від святого Хрещення приймає від Бога даного йому Ангела-Охоронителя, який, невидимо оберігаючи людину, вдень і вночі наставляє її на всяку благу справу протягом усього її життя і аж до смертної години та записує всі її добрі справи, які вона творить упродовж усього життя, щоб у нагороду за них людина могла отримати від Бога милість і вічну нагороду в Небесному Царстві. Так само і князь темряви, який бажає притягнути людський рід до своєї погибелі, приставляє до людини одного з лукавих духів, який, постійно йдучи за людиною, стежить за всіма її злими справами, вчиненими з юності, своїми підступами спокушає

її на злочинні діяння і записує все зле, що вчинила людина. Потім, підходячи до митарств, цей лукавий дух вписує кожен гріх у відповідне йому митарство, ось чому й проінформовані повітряні митарі про всі гріхи, які чинять люди. І коли душа якоїсь людини розлучиться з тілом і почне відходити до Творця Свого в небесні поселення, то лукаві духи, які стоять при митарствах, перегороджують їй шлях, показуючи всі записані її гріхи. І якщо в ній знайдеться більше добрих справ, ніж гріхів, то біси не зможуть затримати її. Якщо ж у ній більше відшукається гріхів, ніж добрих справ, то біси на певний час затримують її і ніби ув'язнюють, де, за попущенням Божим, і мучать її, поки душа не отримає викуплення від цих мук, за молитвами Церкви і через милостиню, що твориться на її пам'ять ближніми. Якщо ж яка-небудь душа виявиться настільки грішною і мерзотною перед Богом, що в неї не буде ніякої надії на спасіння і її чекатиме вічна по-

гибель, то таку душу біси відразу ж скидають у безодню, у якій уготовано місце вічних мук і для них самих, і в цій безодні тримають її до Другого пришествя Господнього, після якого вона повинна мучитися вічно в геєні вогненній разом із тілом.

Потрібно також зазначити, що цим шляхом піднімаються і таких катувань зазнають лише ті, хто просвічений вірою і святим Хрещенням. Невірні ж язичники, сарацини і взагалі всі іновірці цим шляхом не йдуть. Ще будучи живі тілом, душею вони вже мертві, похоронені в пеклі; тому, коли вони помирають, біси відразу ж, без великого випробування, беруть їхні душі, які по праву належать їм, і зводять у прірви пекла.

Коли ангели все це сповіщали мені, ми увійшли до МИТАРСТВА ВБИВСТВА, у якому випробовується не лише розбій, але й усяка рана, будь-який удар, нанесений куди-небудь, по плечах чи по голові, а також всякі ляпаси і стусани, зроблені

у гніві. Усе це на тому митарстві ретельно випробовують і кладуть на ваги; але ми благополучно минули його, трохи поклавши для викупу.

Також минули ми і МИТАРСТВО ЧАРУВАНЬ, ОТРУЄНЬ НАГОВОРНИМИ ТРАВАМИ І ЗАКЛИКАНЬ БІСІВ ІЗ МЕТОЮ ЧАКЛУНСТВА. Духи цього митарства були подібними на чотириногих гадів, скорпіонів, зміїв, ехидн і жаб, і вигляд їхній був дуже страшний і мерзенний. Але гам, благодаттю Христовою, не знайшлося на мені ніякого гріха, і ми відразу пройшли митарство, нічого не давши злим митарям. У люті вони кричали на мене і говорили:

— Ось ти прийдеш на митарство розпусти. Подивимося, як ти минеш його...

Коли ж ми піднімалися вище, то я запитала святих ангелів, які вели мене:

— Владики мої, чи всі християни проходять ці митарства. І чи можливо людині пройти їх без жодного морду-

вання і страшних мук?

Святі ангели відповіли мені:

— Для душ вірних іншого шляху, що виводить до неба, немає, і всі йдуть цим шляхом, але не всі піддаються таким мордуванням, яким піддавалася ти, а лише подібні до тебе грішники, які не щиро сповідалися перед духовним отцем, соромлячись беззаконних справ своїх і приховуючи багато з них. Якщо ж хто-небудь щиро і по правді, не приховуючи нічого, сповідається в усіх справах своїх і з сердечною скрутністю кається в усіх вчинених гріхах, то гріхи такої людини, милосердям Божим, невидимо згладжуються, і коли її душа приходить на митарства, повітряні мучителі, розгорнувши свої книги, не знаходять у них ніяких записів її гріхів і не можуть зробити їй ніякого зла, тому душа та безперешкодно і радісно підіймається до Престолу благодаті.

Так розмовляючи, дійшли ми до МИТАРСТВА БЛУДУ, на якому мучать за всякий перелюб, усяку блудну дум-

ку і мріяння, а також пристрасні дотики і перелюбні торкання. Князь цього митарства сидів на своєму престолі, одягнений у бридкий і сморідний одяг, окроплений кривавою піною, і безліч бісів було біля нього. Побачивши, що я дійшла до них, вони дуже дивувалися, а потім, винісши написання блудних справ моїх, викривали мене, вказуючи, з ким, коли і де я грішила за часів моєї юності.

І не могла я нічим заперечити їм, і від страху трепетала, сповнившись сорому. Тоді ангели сказали бісам:

— Але ж вона вже багато років не творила блудних справ і постячи, у чистоті і стриманості, прожила всі останні роки свого життя.

Біси відповіли їм:

— Знаємо, що вона давно вже покинула блудний гріх, але все-таки вона належить нам, тому що не повністю і не зовсім щиро каялася перед своїм духовним отцем у скоєних раніше гріхах, багато що приховуючи від нього; а тому або залиште її нам,

або викупить її добрими справами».

Ангели поклали їм багато що від добрих справ моїх і ще більше від дарів преподобного Василя, і, ледве визволившись від лютої біди, я була звідти забрана.

Після того ми досягли МИТАРСТВА ПЕРЕЛЮБУ, у якому мучать за гріхи тих, що живуть у шлюбі і не дотримуються подружньої вірності, а оскверняють своє ложе, а також усілякі викрадення дів із метою їхнього розбещення і різні блудні насильства. Тут же розплачуються за падіння і ті, хто присвятив себе Богові і дав обітницю прожити своє життя в чистоті і дівстві, але потім не дотримав цієї обітниці. На цьому митарстві і я була викрита як перелюбниця і не могла нічого сказати у своє виправдання, тому немилосердні мучителі, погані й нечисті духи, вже мали намір викрасти мене з рук ангельських і звести на дно пекла. Але святі ангели вступили в суперечку з ними і представили всі подальші труди мої та подвиги і таким

чином викупили мене всіма моїми добрими справами, що залишилися, які поклали там всі до останньої, водночас залишивши там і дуже багато чого з дарованого преподобним Василієм. Усе це вони поклали на ваги проти мого беззаконня і, взявши мене, понесли далі.

Тут ми наблизилися до МИТАРСТВА СОДОМСЬКИХ ГРІХІВ, на якому мордують за протиприродні гріхи чоловіків і жінок, мужолозтво і скотолозтво, кровозмішення та інші таємні гріхи, про які соромно і згадувати. Князь цього митарства мав дуже бридкий і потворний вигляд і весь був покритий сморідним гноєм; слуги його в усьому були подібними до нього: їхній сморід був дуже нестерпним, вигляд мерзенний і страшний, лють і жорстокість надмірна. Побачивши нас, вони поспішно вийшли назустріч і обступили нас, але, не знайшовши в мені, милістю Божою, нічого, за що б могли притягнути до суду свого, із соромом відбігли; ми ж із радістю пішли

далі.

Піднімаючись вище, ангели сказали мені:

— Ось ти, Феодоро, бачила страшні і мерзенні митарства блудних справ. Знай, що небагато душ проходять ці митарства безперешкодно, оскільки світ у злі лежить, а люди дуже слабкі і від юності пристрастилися до гріхів перелюбу. Мало, дуже мало людей, які вбивають свою плотську похоть, і тому рідко хто ці митарства проходить вільно і безперешкодно; навпаки, дуже багато людей, дійшовши до цього митарства, тут гинуть, бо мучителі блудних справ викрадають тих, що пристрастилися до перелюбу людей і скидають у пекло, піддаючи їх жорстоким мукам. Князі блудних митарств навіть вихваляються, кажучи: «Ми найбільше з усіх інших повітряних митарів поповнюємо кількість скинутих на дно пекла, які таким чином ніби уподібнюються до нас, підлягаючи однаковій із нами долі». Тому, Фео-

доро, подякуй Богу за те, що завдяки молитвам преподобного отця твого Василя оминула ці митарства і більше не зазнаєш ніякого зла і не знатимеш страху.

Тим часом ми підійшли до МИТАРСТВА ЄРЕСІ, де мучать за хибні мудрування про віру, відступи від православного сповідання віри, невіру, сумніви в істинах богоодкровенного вчення, хули на святиню і подібні гріхи. Це митарство я минула без всякого випробування і була вже недалеко від воріт у Небесне Царство.

Нарешті, зустріли нас духи злоби останнього митарства, яке називається МИТАРСТВОМ ЖОРСТОКОСЕРДЯ. Мучителі цього митарства дуже жорстокі і люті, але особливо лютий їхній князь, який мав дуже хмурий і гнітючий вигляд, дихав вогнем люті і немилосердя. На тому митарстві без всякої милості випробовуються душі немилосердних. І якщо хто-небудь, навіть якщо і вчинить багато

подвигів, постійно дотримуватиметься постів і старанно молитиметься, а також вбереже неоскверненою чистоту свою, але при цьому виявиться немилостивим і зачинить серце своє для ближнього, той скидається звідти в пекло й ув'язнюється в безодні і, таким чином, сам залишається позбавленим милості. Але ми і це митарство, благодаттю Христовою, пройшли без особливих перешкод завдяки молитвам преподобного Василя, який дарував нам від своїх добрих справ багато чого для мого викуплення.

Так проминувши всі страшні митарства, ми з великою радістю наблизилися до самих воріт Небесного Царства. Ці ворота були подібними до світлого кристалу, і від них виходило невимовне сяйво; біля воріт стояли світловидні юнаки, які, бачачи, що мене несуть руки ангельські, зраділи, втішившись, що я визволилася від повітряних митарств, і а любов'ю зустрівши нас, ввели через

ворота всередину Небесного Царства. І те, що я там бачила і чула, о чадо Григорію, — продовжувала блаженна Феодора, — про те неможливо розповісти детально! Бачила я, що «не бачило око, і вухо не чуло, і на серце людини не приходило те» (Див. 1 Кор. 2, 9). Нарешті з'явилася я перед Престолом Божественної слави, оточеним серафимами, херувимами і безліччю небесних воїнів, що невимовними піснями завжди славлять Господа. Тут я, впадши, поклонилася невидимому і незнаному Богові. І оспівали небесні сили солодкозвучний гімн, прославляючи Божественне милосердя, яке не можуть перемогти ніякі гріхи людські. А від Престолу слави Божої у цей час пролунав голос, який повелівав святим ангелам, які вели мене, показати мені всі райські оселі святих і всі муки грішників, а потім поселити мене в оселю преподобного Василія. І водили мене святі ангели всюди, тому я бачила безліч

прекрасних поселень та осель, сповнених слави і благодаті, — осель, які були уготовані тим, що люблять Бога...

Закінчивши обхід райських осель, я була зведена в пекло під землею і бачила страшні і нестерпні муки, у пеклі грішникам уготовані... Обходячи прірви пекла, я чула і бачила там плач, крик і гірке ридання тих, що перебувають у тих муках. Одні з них волали: «О горе нам»; інші зітхали: «Ох, як тяжко нам!»; треті проклинали день свого народження.

Після всього цього ангели, які вели мене, привели мене в оселю преподобного Василя, яку ти бачиш, і поселили мене тут, сказавши:

— Нині преподобний Василій тебе поминає.

І зрозуміла я, що прийшла в це місце упокоєння на сороковий день після розлучення мого з тілом.

1 Ранішні молитви

Вставши від сну, перш будь-якого діла, стань побожно перед святою іконою і, уявляючи себе перед Всевишнім Богом, поклади на себе тричі знак хреста, промовляючи:

В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Спинившись, заспокой свої почуття, щоб твої думки лишили все земне, тоді сотвори три поклони, промовляючи:

Боже, будь милостивий до мене грішного,

а потім читай наступні молитви без поспіху і з увагою.

Боже, прости мені всі провini мої перед Тобою.

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пречистої

Твоїй Матері і всіх святих помилуй нас. Амінь.

Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Молитва до Святого Духа

Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди єси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Благий, душі наші.

[Від Паски до Вознесіння замість цієї молитви читається тропар:

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував (тричі).

Від Вознесіння до Троїці починаємо молитви зі «Святий Боже...», пропонуємо всі попередні.]

Трисвяте

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (тричі).

Мале славослів'я

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва до Пресвятої Тройці

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (*тричі*).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва Господня

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Тропарі Троїчні

Вставши після сну, припадаємо до Тебе, Благий, і Ангельську пісню співаємо Тобі, Всемогутній: Свят, Свят, Свят єси, Боже, молитвами Богородиці помилуй нас.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові.

Ти, Господи, що від сну підняв мене, просвіти розум і серце і уста мої відкрий, щоб піснею прославляти Тебе, Свята Тройце: Свят, Свят, Свят єси, Боже, молитвами Богородиці помилуй нас.

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Несподівано Суддя прийде, і вчинки кожного виявляться; тому зо страхом взиваймо опівночі: Свят,

Свят, Свят єси, Боже, молитвами Богородиці помилуй нас.

Господи, помилуй (*12 разів*).

Молитва св. Макарія до Пресвятої Тройці

Вставши після сну, подяку приношу Тобі, Пресвята Тройце, Боже наш, що Ти з великої милості Твоїї і довготерпіння не прогнівався на мене лінивого та грішного і не дав мені загинути з моїми гріхами, але, з властивим Тобі чоловіколюбством, підняв мене від сну, щоб зранку прославляти державу Твою. І нині просвіти мої очі мисленні, відкрий мої уста, щоб навчатися слова Твого, і розуміти заповіді Твої, і чинити волю Твою, і вихваляти Тебе в сердечному прославленні, і в піснях славити всесвятиє ім'я Твоє — Отця, і Сина, і Святого Духа — нині, і повсякчас, і на віки віків.

Амінь.

Поклоніння Ісусу Христу

Прийдіть, поклонімся Цареві нашому, Богу (*поклін*).

Прийдіть, поклонімся і припадимо до Христа, Царя нашого Бога (*поклін*).

Прийдіть, поклонімся і припадимо до Самого Христа, Царя і Бога нашого (*поклін*).

Псалом 50

Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоєї і з великого милосердя Твого прости провини мої. Особливо омий мене від беззаконня мого і від гріха мого очисти мене. Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій повсякчас переді мною. Проти Тебе Єдиного я згрішив і лукаве перед Тобою вчинив, отже праведний Ти в слові Твоїм і справедливий у присуді Твоїм. Ось бо в беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя. Бо Ти істину полюбив єси, невідоме й таємне мудрости Твоєї явив Ти мені. Окропи мене ісопом — і очищу-

ся, омий мене — і стану біліший від снігу. Дай мені почути радість і веселість — і зрадять кістки мої упокорені. Відверни лице Твоє від гріхів моїх і прости всі беззаконня мої. Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму. Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відними від мене. Поверни мені радість спасіння Твого і духом могутнім укріпи мене. Навчатиму беззаконників шляхів Твоїх, і нечестиві навернуться до Тебе. Визволи мене від вини кривавої, Боже, Боже спасіння мого, і язик мій радісно славитиме правду Твою. Господи, відкрий уста мої, і уста мої сповістять хвалу Твою. Бо коли б Ти жертви забажав, приніс би я: всепалення Ти не бажаєш. Жертва Богові — це дух упокорений, серцем скорботним і смиренным Ти не погордуєш.

Ущаслив, Господи, благоволінням Твоїм Сион, і хай збудуються стіни Єрусалимські. Тоді буде угодна Тобі

жертва правди, приношення і всепалення: тоді покладуть на Жертовник Твій тельців.

Символ Віри

Вірую в Єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба і землі, всього видимого і невидимого.

І в Єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, що від Отця народився перше всіх віків.

Світло від Світла, Бога Істинного від Бога Істинного, рожденного, несотвореного, єдиносущного з Отцем, що через Нього все сталося.

Він для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і вочлотився від Духа Святого і Марії Діви, і став чоловіком.

І розп'ятий був за нас при Понтії Пилаті, і страждав, і був похований.

І воскрес на третій день, як було написано.

І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця.

І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця.

І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця походить, що Йому з Отцем і Сином однакове поклоніння і однакова слава, що говорив через пророків.

В Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву.

Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів.

Чекаю воскресіння мертвих.

І життя будучого віку.

Амінь.

Молитва 1-ша, святого Макарія Великого

Боже, очисти мене грішного, бо я ніколи нічого доброго не вчинив перед Тобою, але Ти визволи мене від усього злого, і хай буде в мені воля Твоя, щоб неосудно я відкрив уста мої грішні і славив святе ім'я Твоє, — Отця, і Сина, і Святого Духа, — нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва 2-га, того ж святого

Від сну вставши, ранішню приношу Тобі, Спасе, пісню і, припадаючи, прошу Тебе: не дай мені заснути в гріховній смерті, але пожалій мене, Ти, що добровільно розп'явся; і мене, який лежить у лінощах, підними швидко й спаси мене, в предстоянні і молитві. І по сні нічним пошли мені світлий і безгрішний день, Христе Боже, і спаси мене.

Молитва 3-тя, того ж святого

До Тебе, Владико Чоловіколюбче, вставши після сну, вдаюся і до праці Твоєї стаю з Твоєї милости, і молюся Тобі: допомагай мені повсякчасно і в усякому ділі, і захисти мене від усього лихого, що є в світі, і від диявольської спокуси, і спаси мене, і введи в Царство Твоє вічне, бо Ти мене створив і дбаєш про мене, щоб обдарувати мене всяким добром; на Тебе вся моя надія, і Тебе я щиро славлю нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва 4-та, того ж святого

Господи, що з великої милости Твоїї і щедрости Твоїї дав мені, рабу Твоєму, минулу ніч перебути без напасті від усього злого і супротивника, Ти Сам, Владико, Створителю всього, сподоби мене при світлі Твоїї істини і з просвітленим серцем творити волю Твою нині, і повсякчас, і на віки віків.

Амінь.

Молитва 5-та, св. Василія Великого

Господи Вседержителю, Боже Небесних Сил і всякої плоті, що на небі живеш і нас, смиренних, доглядаєш, серця й думки випробовуєш і те, що є таємне в людині, добре бачиш; Безпочаткове і Вічне Світло, в Якому немає ані тіні зміни або перетворення, Сам, Безсмертний Царю, прийми молитви наші, які ми в цей час грішними нашими устами творимо, на безліч щедрот Твоїх сподіваючись, і прости нам

гріхи наші, чи словом, чи ділом, чи думкою, свідомо чи несвідомо заповідяні, і очисти нас від усякої скверни тіла й духу; і дай, щоб ми в бадьорості серця і тверезості розуму прожили всю ніч цього життя, очікуючи світлого і явленого дня Єдинородного Сина Твого, Господа Бога і Спаса нашого, Ісуса Христа, коли Він зі славою прийде, Суддя всіх, відплатити кожному по його ділах. Нехай не в розслабленні і лінощах, а в бадьорості і щирій праці ми з'явимось готовими і ввійдемо з Ним у Божественне Царство Його слави, де голос невмовкний тих, що святкують, і невимовна утіха всіх, що бачать неосяжну доброту лиця Твого. Бо Ти є істинне Світло, що освітлює і освячує все, і Тебе славить всяке створіння на віки віків.

Амінь.

Молитва 6-та, того ж святого

Благословляємо Тебе, Небесний Боже і Милосердний Господи, за те,

що виявляєш на нас повсякчас безліч великих, недосяжних, славних діл Своїх, що дав нам сон на підтримку нашої немочі і відпочинок від праці знесилоного тіла. Дякуємо Тобі, що не погубив нас з нашими гріхами, а зі звичайною Твою любов'ю до людей підняв нас від сну, щоб прославляли ми Твою владу. Отже, молимо Твою безмірну добрість: просвіти наші думки, підведи очі і розум наш від тяжкого сну лінощів, відкрий наші вуста і наповни їх похвалою Тобі, щоб ми мали змогу непохитно визнавати і славити Тебе, Безпочаткового Отця із Єдинородним Твоїм Сином і Пресвятим, Благим і Животворчим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки віків.

Амінь.

Молитва 7-ма, до Пресвятої Богородиці

Оспівуючи благодать Твою, Владичице, молю Тебе, мій розум про-

світи благодаттю. Чинити по правді мене настав шляхом Христових заповідей. Бадьорим до пісні укріпи, сон зневіри віджени. Молитвами Твоїми, Богоневісто, звільни з гріховних пут, що ними я скутий. Охороняй мене вдень і вночі, захищай від ворогів, що нападають на мене. Ти, що Життедавця Бога народила, оживи мене, умертвленого пристрастями. Ти, що народила Світло невичірне, просвіти мою засліплену душу. О пречудна Владична палато, мешканням Святого Духа мене створи. Ти, що Цілителя народила, вилікуй душі моєї багаторічні пристрасті. Розбурханого життєвою бурею, на стежу покаяння мене спрямуй. Визволи мене від вічного вогню, від червія злого й пекла. Повинного в багатьох гріхах, не покажи мене радісним бісам. Застарілого нечутливими згрішеннями, створи мене, Пренепорочна Мати, новим. Звільни мене від усякої муки і Владику всього ублагай. Сподоби

мене заслужити небесної радости зо всіма святими. Пресвята Діво, почуй голос нікчемного раба Твого. Пошли мені, Пречиста, струмінь сліз, щоб очистити скверну моєї душі. Стогін від мого серця Тобі приношу безперестанку, відгукнись, Владичице. Молебну мою службу прийми і Богові Благоутробному принеси. Вища від ангелів, мене вищим за все світське створи. Світлоносна Покрово Небесна, духовну благодать в мене направ. Руки підійму і уста, осквернені скверною, для похвали, Всенепорочна. Душорозтлінних ворогів мене позбав, Христа старанно благаючи. Йому ж честь і поклоніння належить, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Амінь.

Молитва 8-ма, Господу нашому Ісусу Христу

Многомилостивий і Всемиловичий Боже мій, Господи Ісусе Христе, що з безмірної любови Ти зій-

шов і воплотився, щоб спасти всіх. Тебе, Спасителю, молю, спаси мене з благодаті Твоєї; бо якщо за діла мої спасеш, то це не буде благодать і дар, але більш — як обов'язок. О Спасителю мій, многомилостивий і невимовний в милості! Ти Сам сказав, Христе мій: «Хто вірує в Мене, житиме і смерті не побачить повік». Коли ж насправді віра в Тебе спасає тих, що у відчаї, то я вірую, спаси мене, бо Ти Бог мій і Творець; вірую, Боже мій, замість діл зарахуй мені, бо не знайдеш вчинків, заради яких Ти виправдав би мене. Але тієї віри моєї нехай вистачить замість діл моїх, вона нехай відповідає за мене, і нехай виправдає мене, нехай зробить мене учасником вічної Твоєї слави. Щоб сатана не полонив мене і не похвалився, Слово, що відірвав мене від Твоєї руки й захисту. Але хочу чи не хочу, спаси мене, Христе, Спасе мій; вийди мені назустріч, рятуй мене, бо гину. Ти бо єси мій

Бог від утроби матері моєї. Сподоби мене, Господи, нині возлюбити Тебе, як іноді я любив той самий гріх; і ще послужити Тобі без лінощів і щиро, як служив раніше облесливому сатані. Нехай вже нікому не служитиму, тільки Тобі, Господу і Богу моєму, Ісусу Христу, в усі дні життя мого нині, і повсякчас, і на віки віків.

Амінь.

Молитва 9-та, до Ангела-Охоронителя

Святий ангеле, приставлений до моєї грішної душі і до пристрасного мого життя, не покидай мене грішного і не відступи від мене за нестриманість мою. Не попусти злому духові володіти мною через пристрасті мого смертного тіла. Зміцни мої немічні сили в боротьбі з гріхами і наставляй мене на спасенну дорогу. О святий ангеле Божий, охоронителю й захиснику моєї нерозкаяної душі і тіла, прости мені все,

чим образив я тебе за всі дні життя мого, і коли чим погрішив минулої ночі, захисти мене в нинішній день, і охороняй мене від усякої спокуси диявольської, щоб я ніякими гріхами не гнівив Бога мого, і молися за мене до Господа, щоб Він утвердив мене у страху Своїм і показав мене достойним рабом Своєї безмірної благоді. Амінь.

Молитва 10-та, до Пресвятої Богородиці

О Пречиста Діво, Богородице, надіє всіх християн, що живуть на землі! Не відвертайся від мене грішного, бо я непохитно надіюся на Твоє милосердя. Погаси в мені полум'я багатьох пристрастей моїх; запали моє жорстоке серце і мій холодний розум любов'ю до виконання заповідей Сина Твого і Бога нашого.

Викорени, Пречиста, з мого затьмареного розуму і з мого жорстокого серця безнадійність, недба-

лість, лінощі та безглуздя і всі темні і брудні думки та наміри. Зціли, Владичице, мої тяжкі духовні й тілесні рани, не попусти, щоб зло перемогло мене, і Твоїми материнськими молитвами прихили до мене милість Сина Твого, Господа нашого Ісуса Христа, бо Ти благословенна від усіх родів, і славиться пречисте ім'я Твоє на віки віків. Амінь.

**Молитва до святого,
ім'я якого носиш**

Моли Бога за мене, святий угоднику Божий (*ім'я святого*), бо я щиро до тебе звертаюся, скорого помічника й молитвеника за душу мою.

**Пісня
до Пресвятої Богородиці**

Богородице Діво, радуйся, Благодатна Маріє, Господь з Тобою. Благословенна Ти в жонах, і благословен плід утроби Твоїї, бо Ти породила Спаса душ наших.

Тропар до Хреста і молитва за Батьківщину

Спаси, Господи, людей Твоїх і благослови насліддя Твоє, перемогу побожному народові нашому на супротивників подай і Хрестом Твоїм охороняй нас — оселю Твою.

Молитва Оптинських старців

Отче, дай мені з душевним спокоєм зустріти все, що принесе мені прийдешній день. Дай мені цілком віддатися волі Твоїй святій, в усякий час цього дня, в усьому настав і підтримай мене. Які б я не одержав звістки протягом дня, навчи мене сприйняти їх із спокійною душею і твердим впевненням, що на все свята воля Твоя. В усіх словах та справах моїх керуй моїми думками і почуттями. В усіх несподіваних випадках не дай мені забути, що все послано Тобою. Навчи мене прямо й розумно обходитися з кожною людиною, нікого не соромлячи й не за-

смучуючи. Отче, дай мені сили знести утоми прийдешнього дня та всі події сьогодення. Керуй моєю волею і навчи мене молитися, вірити, надіятись, терпіти, прощати й любити. Амінь.

Молитви за живих

Пом'яни, Господи Ісусе Христе, Боже наш, милості й щедроти Твої від віку суцї, заради яких Ти став людиною і розп'яття і смерть, заради спасіння православно в Тебе віруючих, перетерпіти зволив єси; і воскрес із мертвих, і вознісся на небеса, і сидиш праворуч Бога Отця, і милосливо споглядаєш на моління тих, хто смиренно всім серцем призиває Тебе: прихили вухо Твоє і почуй моє смиренне моління нікчемного раба Твого, серед пахощів духовних, що приношу Тобі за всіх людей Твоїх. І найперше пом'яни, Господи Ісусе Христе, Боже наш, Церкву Твою Святу, Соборну й Апостольську, що чесну Свою Кров за неї пролив єси,

і утверди, і зміцни, і пошир, збагати, замири, і непереможною від ворогів пекельних повік збережи; розбрат Церков втихомир, думки поганські вгаси, ересі знищи і скорени, безбожництво вигуби і на ніщо силою Святого Твого Духа перетвори (*поклін*).

Владу нашу миром оточи і від усякого ворога й супротивника охорони. Вклади в серце їм усяку добру і спокійну думку про Церкву Твою Святу і про всіх людей Твоїх, щоб і ми в спокої тихе й безтурботне життя провадили в істинній вірі, у всякому благочесті та чистоті (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй Святійших Вселенських Патріархів православних, преосвященніших митрополитів, архиєпископів, єпископів, пресвітерів, дияконів, весь чернечий чин і весь причет церковний, що поставив єси їх пасти Твоє словесне стадо, і молитвами їх помилуй і спаси мене грішного (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй отця мого духовного (*ім 'я*) і святими його молитвами прости гріхи мої (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй батьків моїх, братів, сестер і рідних моїх, і всіх родичів моїх та друзів і даруй їм мир Твій та все добре (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй старих і молодих, бідних, сиріт, вдовиць, хворих, засмучених, тих, що в біді, в скорботі, у злиднях, в неволі, у в'язницях, на засланні; особливо ж тих, що за Тебе і віру православну безбожниками, відступниками та єретиками переслідувані, — пом'яни їх, відвідай, укріпи, заспокой і скоро силою Твоєю полегшення, волю і вивольнення їм подай (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй добродішів наших, що допомагають нам, жаліють і доглядають нас, дають нам милостиню і просять за нас, недостойних, молитися за спасіння і вічних благ Твоїх отримання (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй посланих на службу, тих, що подорожують, отців, братів і сестер наших і всіх православних християн (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй тих, кого безумством своїм я спокусив і з правдивої дороги звів, а на погані й негідні діла напровадив їх; Божим Твоїм промислом на істинну путь знову їх настанови (*поклін*).

Спаси, Господи, і помилуй тих, що ненавидять і кривдять нас і роблять нам напасть; не допусти їх до загибелі через мене грішного (*поклін*).

Тих, що від православної віри відступили, погибельними єресями засліплені, і від Церкви нашої відкололися, — світлом Твого пізнання просвіти й до Святої Твоєї Соборної і Апостольської Церкви знову приєднай (*поклін*).

Мерзенну безбожну богохульну владу скорени, а правовірну утверди, силу християнську піднеси і милості Твої багаті нам пошли (*поклін*).

Молитва за померлих

Пом'яни, Господи, спочилих Святійших Патріархів православних, преосвящених митрополитів, архієпископів, єпископів, священний і чернечий чин, причет церковний, що Тобі послужили, благочестивих і повікнезабутніх фундаторів святих храмів й у вічних Твоїх оселях зі святими упокой (*поклін*).

Пом'яни, Господи, душі спочилих рабів Твоїх, батьків моїх (*їх імена*) й увесь мій рід і прости їм всі провини вільні й невольні, даруй їм Царство й причастя вічних Твоїх благ і Твого безконечного й блаженного життя насолоду (*поклін*).

Пом'яни, Господи, і всіх в надії на воскресіння і життя вічне спочилих отців, братів і сестер наших, право-

славних християн, що тут і повсюди
лежать, і зі святими Твоїми, де сяє
світло лица Твого, всели, і нас по-
милуй, як Благий і Чоловіколюбний.
Амінь (*поклін*).

Подай, Господи, відпущення грі-
хів усім раніше спочилим у вірі й на-
дії на воскресіння, отцям, братам і
сестрам нашим, і створи їм вічну
пам'ять (*тричі*).

Достойно є, і це є істина, сла-
вити Тебе, Богородицю, Приснобла-
женну і Пренепорочну і Матір Бога
нашого. Чеснішу від херувимів і не-
зрівнянно славнішу від серафимів,
що без істління Бога Слово породи-
ла, суццю Богородицю, Тебе велича-
ємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків.

Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*).

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих помилуй нас. Амінь.

[Від Паски до Вознесіння замість молитви "Достойно є...", читається приспів і ірмос 9-ої пісні пасхального канону:

Ангел вітав Благодатну: "Чистая Діво, радуйся", — і я знов вітаю: "Радуйся!". Твій Син воскрес на третій день із гробу і мертвих воскресив, люди, веселіться.

Світися, світися, новий Єрусалиме, слава бо Господня над тобою зійшла. Радій нині і веселися, Сіоне, а Ти, чистая, красуйся, Богородице, воскресінням Сина Твого.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Далі читаються Часи Святої Паски.

Під час Великого посту промовляємо цю молитву:

Молитва святого Єфрема

Господи і Владико життя мого, дух лінивства, безнадійности, владолюбства

й марнослів'я не дай мені (*доземний поклін*).

Дух же доброчесности, смиренному-дрости, терпіння й любови даруй мені, рабу Твоєму (*доземний поклін*).

Так, Господи Царю, даруй мені бачити провини мої і не осуджувати брата мого, бо Ти благословен еси на віки віків. Амінь (*доземний поклін*).

*Після цього 12 малих поклонів, мо-
лячись:*

Боже, будь милостивий до мене грішного.

Боже, очисти мої гріхи і помилуй мене.

Без числа нагрішив я, Господи, про-сти мені.

Після цього всю молитву: «Господи і Владико життя мого...» (доземний поклін).

У Світлий тиждень, замість раніш-ніх і вечірніх молитов, читаються Пас-хальні часи.]

2 ОБІДНИЦЯ

Як молитися, якщо неможливо
бути у Храмі на Літургії

ЧАС ТРЕТІЙ

[Ієрей починає:

Благословен Бог наш, нині, і повсяк-
час, і на віки віків.]

Мирянин же говорить:

**Молитвами святих отців на-
ших,** Господи Ісусе Христе Боже
наш, помилуй нас. Амінь.

Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Царю Небесний, Утішителю,
Душе істини, що всюди єси і все на-
повняєш, Скарбе добра і життя По-
дателю, прийди і вселися в нас, і
очисти нас від усякої скверни, і спа-
си, Благий, душі наші.

*[Від Великодня до Вознесіння за-
мість цієї молитви читається тропар:*

Христос Воскрес із мертвих, смертю смерть подолав, і тих що в гробах, життя дарував (тричі).

Від Вознесіння до Трійці починаємо молитви зі «Святий Боже...», пропускаючи всі попередні.]

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (Читається тричі, з хресним знаменням та поясним поклоном).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (12 разів).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Прийдіть, поклонімся Цареві нашому, Богу (поклон).

Прийдіть, поклонімся і припадимо до Христа, Царя нашого Бога (поклон).

Прийдіть, поклонімся і припадимо до Самого Христа, Царя і Бога нашого (поклон).

Псалом 16

Почуй, Господи, правду [мою],
зваж на благання моє, вислухай мо-
литву мою з уст неулесливих. Від Тебе
Самого нехай вийде суд мій, очі Твої
нехай побачать правоту. Ти випробу-
вав серце моє, відвідав мене вночі. Ти
випробував мене і не знайшов у мені
неправди; думки мої не розходяться
з устами моїми. В ділах людських, за
словами уст Твоїх, я охороняв себе
від дороги гнобителя. Утверди стопи
мої на путях Твоїх, щоб не хиталися
ноги мої. Тебе благаю, бо Ти вислу-
хаєш мене, Боже. Нахили вухо Твоє
до мене і вислухай слова мої. Пока-
жи дивну милість Твою, бо Ти спаса-
єш тих, що уповають [на Тебе], від
противників правиці Твоєї. Охорони
мене, Господи, як зіницю ока, під по-
кровом крил Твоїх, укрий мене від
лиця нечестивих, що нападають на
мене, від ворогів душі моєї, що оточи-
ли мене. Ожиріло серце їхнє, устами
їхніми промовляє гординя. Ті, що пе-

реслідують мене, нині оточили мене;
очі свої спрямували на мене, щоб роз-
топтати мене на землі. Вони, як той
лев, що здобичі шукає, як звір, що
причаївся. Воскресни, Господи, ви-
преди їх, подолай їх; визволи душу
мою від нечестивого мечем Твоїм; від
ворогів — рукою Твоюю, Господи, від
людей світу цього, доля яких — у цьо-
му житті; черево своє вони наповню-
ють від скарбів Твоїх; сини їхні ситі
і залишають спадщину дітям своїм. А
я в правді дивитимусь на лице Твоє.
Щоранку буду насичуватися славою
Твоюю.

Псалом 24

До Тебе, Господи, підношу душу
мою. Боже мій, на Тебе я уповаю. Не
дай мені осоромитися, не допусти,
щоб вороги мої втішилися перемогою
наді мною. Нехай не осоромляться
всі, що надіються на Тебе, а осором-
ляться ті, що беззаконствують да-
ремно. Господи, вкажи мені путі Твої

і навчи мене стежок Твоїх. Настав мене на істину Твою і навчи, бо Ти — Бог спасіння мого, на Тебе повсякчас я надію покладаю. Згадай про милосердя Твоє, Господи, і про милість Твою, що подаєш від віку. Гріхів юности моєї і несвідомости моєї не поминай, пом'яни мене в милості Твоїй, Господи, заради благодати Твоєї. Господь благий і праведний, тому наставляє грішника на путь спасіння. Він веде покірливих до правди і навчає лагідних путей Своїх. Всі путі Господні — милість і істина для тих, хто шанує завіти Його і свідчення Його. Ради імені Твого, Господи, прости провину мою, бо вона велика. Хто та людина, що боїться Господа? Він укаже їй дорогу, яку треба обирати. Душа її буде у блаженстві, і рід її успадкує землю. Сила Господня — тим, що бояться Його, і завіт Свій відкриває їм. Очі мої завжди до Господа, бо Він визволить із сіті ноги мої. Зглянься на мене, Госпо-

ди, і помилуй мене, бо я самотній і знесилений. Страждання серця мого примножилися, з біди моєї визволи мене. Поглянь на скорботи мої і знесилення моє і прости всі гріхи мої. Поглянь на ворогів моїх, як багато їх і якою лютою ненавистю ненавидять мене! Охорони душу мою і спаси мене, щоб я не осоромився, уповаючи на Тебе. Непорочність і правда нехай охороняють мене, бо я надіюся на Тебе. Спаси, Боже, народ Твій від усіх страждань його.

Псалом 50

Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоїї і з великого милосердя Твого прости провини мої. Особливо омий мене від беззаконня мого і від гріха мого очисти мене. Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій повсякчас переді мною. Проти Тебе Єдиного я згрішив і лукаве перед Тобою вчинив, отже праведний Ти в слові Твоєм і справедливий у присуді Твоєм. Ось

бо в беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя. Бо Ти істину полюбив єси, невідоме й таємне мудрости Твоєї явив Ти мені. Окропи мене ісопом — і очищуся, омий мене — і стану біліший від снігу. Дай мені почути радість і веселість — і зрадіють кістки мої упокорені. Відверни лице Твоє від гріхів моїх і прости всі беззаконня мої. Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму. Не відкинь мене від лиця Твого і Духа Твого Святого не відними від мене. Поверни мені радість спасіння Твого і духом могутнім укріпи мене. Навчатиму беззаконників шляхів Твоїх, і нечестиві навернуться до Тебе. Визволи мене від вини кривавої, Боже, Боже спасіння мого, і язик мій радісно славитиме правду Твою. Господи, відкрий уста мої, і уста мої сповістять хвалу Твою. Бо коли б Ти жертви забажав, приніс би я: всепалення Ти не бажаєш. Жертва Богові — це дух упо-

корений, серцем скорботним і сми-
ренним Ти не погордуєш. Ущаслив,
Господи, благоволінням Твоїм Сион,
і хай збудуються стіни Єрусалимські.
Тоді буде угодна Тобі жертва прав-
ди, приношення і всепалення: тоді
покладуть на Жертовник Твій тель-
ців.

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові нині і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.

Алилуя, алилуя, алилуя. Слава
Тобі, Боже. (тричі)

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові: *ТРОПАР* свята чи святого
цього дня (можна знайти в право-
славних молитвословах, виходячи з
богослужбових вказівок на цей рік,
які продаються в церковних лавках).

І нині і повсякчас, і на віки віків.
Амінь.:

Богородице, Ти єси виноград-на лоза істинна, що зростила нам плід життя. Благаємо Тебе: молися, Владичице, з апостолами й з усіма святими, щоб були помилувані душі наші.

[У дні Великого посту з понеділка по п'ятницю замість тропаря дня — тропар 3-го часу, глас 6-й:]

Тропар: Господи, Ти, що Пресвятого Твого Духа в третю годину на апостолів Твоїх послав, Того, Благий, не відними від нас, але обнови нас, що молимося Тобі.

Стих 1. Серце чисте створи в мені Боже, і духа праведного обнови в нутрі моєму.

Тропар: Господи, Ти, що Пресвятого Твого Духа в третю годину на апостолів Твоїх послав, Того, Благий, не відними від нас, але обнови нас, що молимося Тобі.

Стих 2. Не відкинь мене від лиця Твого і Духа Твого Святого не відними від мене.

Тропар: Господи, Ти, що Пресвятого Твого Духа в третю годину на апостолів Твоїх послав, Того, Благий, не відними від нас, але обнови нас, що молимося Тобі.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові і нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Богородичний: Богородице, Ти єси виноградна лоза істинна, що зростила нам плід життя. Благаємо Тебе: молися, Владичице, з апостолами й з усіма свя-тими, щоб були помилувані душі наші.]

Господь Бог благословен-ний, благословенний Господь день у день, поспіши на поміч нам, Бог спасіння нашого; Бог наш — Бог, щоб спасати.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (*тричі*).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (*тричі*).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Ієрей: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

КОНДАК святого або свята.

[В седмиці Великого посту замість кондака — тропарі, глас 8:

Благословен єси, христе Боже наш, що премудрими рибалок явив, пославши їм Духа святого, і через них світ уловив. Чоловіколюбче, слава тобі.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Скоре і надійне подай утішення рабам Твоїм, Ісусе, коли сумують душі наші. Не покидай душ наших у скорботах, не віддаляйся від помислів наших у нещастях, але завжди на поміч нам поспіши. Наблизься до нас, наблизься, Всюдисущий, і, як з апостолами Твоїми завжди разом був, так з'єднайся і з тими, що жадають Тебе, Щедрий, щоб, з'єднані з Тобою, ми оспівували й прославляли Всесвятого Духа Твого.

І нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Богородице Пресвятая, Ти єси надія, заступництво й захист християн, стіна непоборна, тихе пристановище знеможених. Отже, як Та, що світ спасає Сво-

єю безперестанною молитвою, згадай і про нас, Діво Всехвальна.]

Господи, помилуй (40 разів).

Ти, що кожного часу й кожної години на небі й на землі поклоняємий і славимий, Христе Боже, Довготерпеливий, Многомилостивий і Премилосердний, що праведників любиш і грішників милуєш, що всіх кличеш до спасіння обітницею прийдешніх благ. Прийми, Господи, в цю годину й наші молитви, і направ життя наше до заповідей Твоїх. Душі наші освяти, тіла очисти, помисли направ, думки очисти. І визволи нас від усякої скорботи, біди і страждання. Оточи нас святими Твоїми ангелами, щоб ми, бережені і проваджені ними, прийшли до єдності віри й до пізнання неприступної Твоєї слави, бо Ти благословен єси на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породила, суццю Богородицю, Тебе величаємо.

Молитвами святих отців наших, Господи Ісусе Христе, Боже наш, помилуй нас. Амінь

[В седмиці Великого посту поклони з молитвою Єфрема Сиріна:

Господи і Владико життя мого, дух лінивства, безнадійности, владолюбства й марнослів'я не дай мені (доземний поклін).

Дух же доброчесности, смиренномудрости, терпіння й любови даруй мені, рабу Твоєму (доземний поклін).

Так, Господи Царю, даруй мені бачити провини мої і не осуджувати брата мого, бо Ти благословен єси на віки віків. Амінь (доземний поклін).

*Після цього 12 малих поклонів, мо-
лячись:*

Боже, будь милостивий до мене
грішного.

Боже, очисти мої гріхи і помилуй
мене.

Без числа нагрішив я, Господи, про-
сти мені.

*Після цього всю молитву: «Господи
і Владико життя мого...» (доземний по-
клін).]*

Молитва Святого Мардарія:

Владико Боже, Отче Вседержи-
телю, Господи, Сину Єдинородний,
Ісусе Христе й Святий Душе, єди-
не Божество, єдина Сило, помилуй
мене грішного і, як Сам знаєш, спаси
мене, недостойного раба твого, бо ти
благословен еси на віки віків.

Амінь.

ЧАС ШОСТИЙ

Прийдіть, поклонімся Цареві нашому, Богу (*поклін*).

Прийдіть, поклонімся і припадімо до Христа, Царя і нашого Бога (*поклін*).

Прийдіть, поклонімся і припадімо до Самого Христа, Царя і Бога нашого (*поклін*).

Псалом 53

Боже, в ім'я Твоє спаси мене і силою Твоєю допоможи мені. Боже, почуй молитву мою і вислухай слова уст моїх. Бо чужі повстали на мене, і сильні шукають душі моєї, і не мають вони Бога перед собою. Та ось Бог помагає мені, і Господь підкріплює душу мою. Він відплатить за зло ворогам моїм. Істиною Твоєю, Боже, Ти погубиш їх. Від серця принесу жертву Тобі і прославлю ім'я Твоє, бо воно благе. Бо Ти визволив мене від усякої скорботи, і на ворогів моїх сміливо дивиться око моє.

Псалом 54

Вислухай, Боже, молитву мою і не зневаж благання мого. Прихилися і вислухай мене, я плачу від туги моєї. І тривожуся від голосу ворожого і від утисків нечестивців. Бо вони чинять мені беззаконня й у гніві ворогують проти мене. Серце моє стривожилося в мені, смертельні страхіття напали на мене. Страх і трепет прийшли на мене, і жах огорнув мене. І я сказав: хто дав би мені крила, як у голуба, я б полетів та відпочив би. Полетів би якнайдалі, став би жити в пустелі, ждучи Бога, щоб спас мене від слабкодухости і від бурі. Розбий, Господи, і роз'єднай змову їхню, бо беззаконня та ворожнечу бачу я в місті. Вдень і вночі вони обходять його по мурах його, а усередині його — беззаконня та кривда. І не зникають з вулиць його насильство і зрада. Та якби це ворог ганьбив мене, я стерпів би, або якби це ненависник мій величався наді мною, я не зважав би

на нього. Але ти, чоловіче, — одnodумцю мій, приятелю і друже мій, з яким ми щиро сходилися і до дому Божого разом ходили! Нехай загибель прийде на них, бо лукавство в оселях їхніх, посеред них. Я ж до Бога взиваю, і Господь почує мене. Увечері, і вранці, і опівдні буду благодіти й молити, і Він почує голос мій. Він вивольить миром душу мою від напасників моїх, бо їх багато в мене. Почує мене Бог, і упокорить їх Той, Хто перебуває вічно, бо нема в них каяття, і не бояться вони Бога. Підіймають руки свої на невинних і оскверняють завіт Його. Уста їх масніші від масла, а в серці їх злоба. Масні, як олива, слова їх, але то гострі стріли. Покладайся на Господа у скорботах твоїх, і Він підтримає тебе. Ніколи не дасть Він упасти праведникові. Ти, Боже, кинеш їх у яму погибелі. Кровожерні й підступні не доживуть і до половини віку свого. Я ж, [Господи], уповаю на Тебе.

Псалом 90

Хто живе під охороною Всевишнього, той під покровом Бога Небесного оселиться. Каже він до Господа: «Ти Пристановище і Захист мій, Бог мій, і я уповаю на Тебе». Він спасе тебе від сіті ловця і від пошести згубної. Плечима Своїми Він захистить тебе, і під тінню крил Його ти надійно спочиватимеш. Оборonoю Тобі буде правда Його. Не побоїшся страху вночі, ані стріли, що летить удень. Ані пошести, що ходить у темряві, ані напасти духа зла опівдні. Впаде біля тебе тисяча, і десять тисяч праворуч тебе, але до тебе не наблизиться. Тільки очима твоїми будеш дивитися і помсту над беззаконними бачити. Бо ти сказав: «Господь — надія моя», і Всевишнього ти обрав за оборонця собі. Отже, не прийде до тебе лихо, і пошесть не наблизиться до оселі твоєї. Бо Він ангелам своїм звелить, щоб охороняли тебе на всіх путях твоїх. На руках вони понесуть

тебе, щоб нога твоя не спіткнулася об камінь. На гаспида й василиска ти наступатимеш і потопчеш лева і змія. Бо каже Господь: «За те, що він поклав надію на Мене, Я визволю його і захищу його, бо він знає ім'я Моє. Буде кликати Мене, Я почую його; буду з ним у скорботі, визволю його і прославлю його. Довгим життям обдарую його і дам йому спасіння Моє».

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Алилуя, алилуя, алилуя. Слава Тобі, Боже. (тричі)

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові: *ТРОПАР свята чи святого цього дня.*

І нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.:

Богородичний: Через превеликі гріхи наші сміливості не маємо, але Ти, Богородице Діво, благай Наро-

дженого від тебе: бо багато може молитва Матері до благосердя Владики. Не відкинь благання грішних, Всечиста, бо Милостивий і спасти може Той, Хто й страждати за нас зволив.

[У дні Великого посту з понеділка до п'ятниці замість тропаря дня — тропар 6-го часу, глас 2-й:]

Тропар: Ти, що в шостий день же і годину на хресті розіп'яв Адамів гріх безрозсудний у раю, і гріхів наших рукописання розірви, Христе Боже, і спаси нас.

Стих 1. Вислухай, Боже, молитву мою і не зневаж моління мого.

Тропар: Ти, що в шостий день же і годину на хресті розіп'яв Адамів гріх безрозсудний у раю, і гріхів наших рукописання розірви, Христе Боже, і спаси нас.

Стих 2. До Бога взиваю, і Господь вислухає мене.

Тропар: Ти, що в шостий день же і годину на хресті розіп'яв Адамів гріх безрозсудний у раю, і гріхів наших рукописання розірви, Христе Боже, і спаси нас.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові
і нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Богородичний: Через превеликі гріхи наші сміливості не маємо, але Ти, Богородице Діво, благай Народженого від тебе: бо багато може молитва Матері до благосердя Владики. Не відкинь благання грішних, Всечиста, бо Милостивий і спасти може Той, Хто й страждати за нас зволив.]

Скоро пошли нам щедроти Твої, Господи, бо зубожіли дуже ми. Поможі нам, Боже, Спасителю наш, задля слави імені Твого; Господи визволи нас і очисти гріхи наші заради імені Твого.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (*тричі*).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико,

прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (*тричі*).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Іерей: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

КОНДАК свята або святого.

[В седмиці Великого посту замість кондака — тропарі, глас 2-й:

Спасіння вчинив ти посеред землі, Христе Боже; на хресті простер єси пречисті руки Твої, збираючи всі народи, що взивають: «Господи, слава Тобі».

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Пречистому Твоєму образу поклоняємось, Благий, просячи прощення провин наших, Христе Боже, бо Ти з волі Своєї тілом зійшов на хрест, щоб визволити створених Тобою з ворожої неволі. Тому вдячно співаємо Тобі: Ти радістю наповнив усе, Спасе наш, прийшовши спасти світ.

І нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.:

У понеділок, вівторок і четвер — Богородичний: Богородице, ти єси джерело миолосердя! Сподоби і нас Твоєї милості, зглянься на грішних людей, покажи, як завжди, силу Твою, на Тебе-то надію покладаючи, співаємо Тобі: «Радуйся», як колись Гавріїл, безтілесних Архистратиг.

У середу і п'ятницю — хрестобогородичний: Препрославленна єси, Богородице Діво. В піснях славимо Тебе: хрес-

том бо Сина Твого зруйновано пекло, і смерть умертвлено; ми, умертвлені, встали й життя сподобилися, рай — давню насолоду — здобули. Тому, дякуючи, прославляємо Христа Бога, як Могутнього й Єдиного Многомилостивого.]

Господи, помилуй (40 разів).

Ти, що кожного часу й кожної години на небі й на землі поклоняємий і славимий, Христе Боже, Довготерпеливий, Многомилостивий і Премилосердний, що праведників любиш і грішників милуєш, що всіх кличеш до спасіння обітницею прийдешніх благ. Прийми, Господи, в цю годину й наші молитви, і направ життя наше до заповідей Твоїх. Душі наші освяти, тіла очисти, помисли направ, думки очисти. І визволи нас від усякої скорботи, біди і страждання. Оточи нас святими Твоїми ангелами, щоб ми, бережені і проваджені ними, прийшли до єдності віри й до пізнання неприступної Твоєї слави, бо Ти благословен еси на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові нині і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.

Чеснішу від херувимів і незрів-
нянно славнішу від серафимів, що
без істління Бога Слово породила,
сущу Богородицю, Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Ду-
хові нині, і повсякчас, і на віки віків.
Амінь.

Господи, помилуй (тричі).

Господи, благослови.

Молитвами святих отців наших,
Господи Ісусе Христе Боже наш, по-
милуй нас. Амінь.

*[В седмиці Великого посту поклони з
молитвою Єфрема Сиріна:]*

Господи і Владико життя мого, дух лі-
нивства, безнадійности, владолюбства й
марнослів'я не дай мені (доземний поклін).

Дух же доброчесности, смиренному-
дрости, терпіння й любови даруй мені,
рабу Твоєму (доземний поклін).

Так, Господи Царю, даруй мені бачити провини мої і не осуджувати брата мого, бо Ти благословен єси на віки віків. Амінь *(доземний поклін)*.

Після цього 12 малих поклонів, молячись:

Боже, будь милостивий до мене грішного.

Боже, очисти мої гріхи і помилуй мене.

Без числа нагрішив я, Господи, прости мені.

Після цього всю молитву: «Господи і Владико життя мого...» *(доземний поклін)*.]

Молитва св.Василя Великого

Боже й Господи Сил і всього творіння Сотворителю! Ти з милосердя і незрівнянної милості Твоїї послав на спасіння роду нашого Єдинородного Сина Твого, Господа нашого Ісуса Христа, і чесним Його хрестом рукописання гріхів наших розірвав і переміг ним начало і владу темряви. Сам, Владико Чоловіколюбче, прийми й

вiд нас грiшних цi вдячнi та благаль-
нi молитви, i визволи нас вiд усяко-
го всезгубного й темного грiха, i вiд
усiх видимих i невидимих ворогiв, що
бажають вчинити нам зло. Пригвiзди
до страху Твого тiла наші й не до-
пусти серцець наших до слiв або по-
мислiв лукавих, але любов'ю Твоюю
пройми душі наші, щоб повсякчас на
Тебе дивлячись i свiтлом твоїм про-
свiтленi, бачачи Тебе, неприступне й
вiчне Свiтло, ми безперестанно Тобi
похвалу й подяку возсилали — Без-
початковому Отцевi з Єдинородним
твоїм Сином i Всесвятим, i Благим, i
Животворчим Твоїм Духом нинi, i по-
всякчас, i на вiки вiкiв. Амiнь.

ЧИН ЗОБРАЖАЛЬНИХ (ОБІДНИЦІ)

Псалом 102

Благослови, душе моя, Господа і, вся істото моя, ім'я святеє Його. Благослови, душе моя, Господа і не забувай усіх добродійств Його. Він очищає всі беззаконня твої, зціляє всі недуги твої. Він звільняє від тління життя твоє, вінчає тебе милістю і щедротами. Він виконує блага бажання твої: оновиться, подібно орляті, юність твоя. Господь творить справедливість і суд усім покривдженим. Показав путі Свої Мойсееві, синам Ізраїлевим — хотіння Свої. Щедрий і милостивий Господь, довготерпеливий і многомилостивий. Не до кінця прогнівається і повік не ворогуватиме. Не за беззаконнями нашими вчинив нам і не за гріхами нашими воздав нам. Бо як високо небо над землею, так утвердив Господь милість Свою над тими, що

боятися Його. Як далеко схід від заходу, так віддалив Він від нас беззаконня наші. Як отець милує дітей, так милує Господь тих, що бояться Його. Бо Він знає сутність нашу, пам'ятає, що ми — порошок землі. Людина — як трава, дні її — немов цвіт польовий, цвіте й відцвітає. Повіє вітер над нею, і не стане її: не знайти вже й місця по ній. Милість же Господня від віку й до віку на тих, що бояться Його. І правда Його на синях синів, що бережуть завіти Його і пам'ятають заповіді Його, щоб виконувати їх. Господь на небесах уготував Престіл Свій, і Царство Його усім володіє. Благословіть Господа, [всі] ангели Його, сильні міцністю, що виконуєте слово Його, слухаючи голосу слів Його. Благословіть Господа, всі Сили Його, слуги Його, що творите волю Його. Благословіть Господа, всі діла Його. На всіх місцях володіння Його благослови, душе моя, Господа!

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Псалом 145

Хвали, душе моя, Господа! Буду хвалити Господа, поки й життя мого. Співатиму Богові моєму, поки й живу. Не надійтеся на князів, на синів людських, в них нема спасіння. Вийде дух його і вернеться в землю свою; в той день загинуть усі помисли його. Блажен, кому Бог Якова — помічник його; у кого надія на Господа Бога свого, що створив небо і землю, море і все, що в них; Він береже істину повік, творить суд покривдженим, дає поживу голодним. Господь визволяє закованих, Господь умудряє сліпців, Господь підносить повалених, Господь любить праведників; Господь охороняє пришельців; сироту і вдову прийме, а путь грішників погубить. Царюватиме Господь повіки, Бог твій, Сионе, з роду в рід.

І нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.:

Єдинородний Сину і Слово Боже, безсмертний єси і зволив ради нашого спасіння воплотитися від Святої Богородиці і Приснодіви Марії, непреложно ставши чоловіком; розп'ятий був, Христе Боже, і смертю смерть подолав; Ти єдиний у Святій Тройці, співпрославлюваний з Отцем і Святим Духом, спаси нас.

Блаженні

У царстві твоїм пом'яни нас, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє

[В седмиці Великого посту до кожного стиха приспів:]

Пом'яни нас, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє.]

Блаженні убогії духом, бо їх є Царство Небесне.

Блаженні ті, що плачуть, бо вони втішаться.

Блаженні лагідні, бо вони успадкують землю.

Блаженні голодні і спрагнені правди, бо вони наситяться.

Блаженні милостиві, бо вони помилувані будуть.

Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачать.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться.

Блаженні гнані за правду, бо їх є Царство Небесне.

Блаженні ви, коли ганьбитимуть вас, і гнатимуть, і ширитимуть про вас усяку лиху славу неправдиво Мене ради.

Радуйтеся і веселіться, бо велика нагорода вам на небесах.

Блаженні воскресні, зібрані з восьми гласів. Їх треба читати в неділю між стихами Блаженних, починаючи від «Блаженні милостиві...».

Поживою вивів ворог Адама з раю: хрестом же Христос увів до нього розбійника, що взивав: пом'яни мене, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє.

На прощення гріхів хрест Тобі приносимо, що його задля нас прийняв Ти, Чоловіколюбче.

Воскресши з мертвих, Господи Спасе, Ти нас воскресінням Своїм від страждань воскресив і всю силу смерти знищив. Тому з вірою взиваємо до Тебе: пом'яни і нас у Царстві Твоїм.

Ти, єдиний безсмертний Господи, був розіп'ятий але як всемогутній на третій день воскрес із гробу воскресив первоствореного Адама; сподоби й мене навернутися до покаяння і від усього серця мого теплою вірою завжди до Тебе взивати: пом'яни мене Спасе, у Царстві Твоїм.

Коли Тебе, Христе, між двома засудженими розбійниками розіп'яли,

тоді один, що лихословив на Тебе, справедливо був засуджений, а другий, що визнав Тебе, в рай вселився.

Одностайно прослаavimo всі Христа, що розіп'ятий був на дереві хреснім і світ від омани визволив.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Отець – світло, Син і Слово – світло, Дух Святий – світло, але триєдине світло, бо один Бог у трьох Лицях, в єдиному ж єстві й началі, нероздільний, незлитний, предвічний

І нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.:

Радуйся, просторе вмістилище Бога! Радуйся, ковчеже Нового Завіту! Радуйся, золота стамно, що з неї подається всім манна небесна!

Блаженні повсякденні, глас 6-й. Їх треба читати в усі дні, крім неділі і днів Великого посту, між стихами Блаженних, починаючи від "Блаженні голодні і спрагнені правди...".

Пом'яни мене, Боже Спасе мій, коли прийдеш і Царство Твоє, і спаси мене як єдиний Чоловіколюбче.

Ти, що Петрове прийняв ридання, прийми й моє, Христе, покаяння і даруй мені прощення гріхів.

Ти, Христе, що просвітив ангельські сили, їхніми мольбами просвіти образ серця мого.

Господній Хрестителю і Предтече, ти проповідував покаяння; молися, щоб і я покався від душі.

Прицвяхувався Ти на хресті з волі Своєї і жало гордого зовсім знищив Твоєю, Христе, силою.

Як таємниче проміння пройшли ви по світу, славні апостоли, і просвітили вірою весь рід людський.

Ти, що прославив пророків, і вчителів, і преподобних, і праведних, Чоловіколюбче, їхніми молитвами спаси душі наші.

Прокимен (дня за Богослужбовими вказівками, приклад, глас 6-й):

Спаси Господи, людей твоїх, і благослови насліддя Твоє.

До тебе, Господи, взиваю, Боже мій, не будь мовчазний до мене.

Діянь святих апостолів читання.

[Або: Соборне послання Іоанове [Петрове] читання. Причому не прийнято говорити, яке це послання — перше, друге чи третє. Або: до Римлян [до Коринфян; до Галатів; до Тимофія і т.п.] посилення святого апостола Павла читання].

Читається Апостол (за Богослужбовими вказівками).

**Апостол до Коринфян
(1 Кор.11: 23-32)**

Бо прийняв я від Господа, що й вам передав, що Господь Ісус ночі тієї, як виданий був, узяв хліб, подяку віддав, і переломив, і сказав:

Прийміть, споживайте, це тіло Моє, що за вас ламається. Це робіть на спомин про Мене! Так само і чашу взяв Він по Вечері й сказав: Ця чаша Новий Заповіт у Моїй крові. Це робіть, коли тільки будете пити, на спомин про Мене! Бо кожного разу, як будете їсти цей хліб та чашу цю пити, смерть Господню звіщаєте, аж доки Він прийде. Тому то, хто їстиме хліб цей чи питиме чашу Господню негідно, буде винний супроти тіла та крові Господньої! Нехай же людина випробовує себе, і так нехай хліб їсть і з чаші хай п'є. Бо хто їсть і п'є негідно, не розважаючи про тіло, той суд собі їсть і п'є! Через це поміж вами багато недужих та хворих, і багато хто заснули. Бо коли б ми самі судили себе, то засуджені ми не були б. Та засуджені від Господа, караємося, щоб нас не засуджено з світом.

Алилуя (алилуарій дня за Богослужбовими вказівками, приклад, глас 6-й).

Алилуя: Хто живе під охороною
Всевишнього, той під покровом Бога
Небесного оселиться.

Стих: Каже він до Господа: Ти
Пристановище і Захист мій, Бог мій, і
я уповаю на Тебе.

Алилуя, алилуя, алилуя.

Від Матфея [Марка; Луки; Іоана]
Святе Євангеліє читання.

Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Читається Євангеліє дня (за Богослужбовими вказівками).

**Євангеліє від Іоана
(Ін.6: 48-54)**

Я хліб життя! Отці ваші в пустині їли манну, і померли. То є хліб, Який сходить із неба, щоб не вмер, хто Його споживає. Я хліб живий, що з неба зійшов: коли хто споживатиме хліб цей, той повік буде жити. А хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке Я за життя світові дам. Тоді між собою змага-

тися стали юдеї, говорячи: Як же Він може дати нам тіла спожити? І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскрешу Я останнього дня.

Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Тих, що ненавидять і кривдять нас, прости, Господи Чоловіколюбний. Благочинцям — добро вчини. Братам і рідним нашим даруй чого вони просять для спасіння й життя вічного. Хворих (*ім'я*) відвідай і зцілення їм даруй. Кермуй тими, що на морі. Мандрівникам (*ім'я*) будь супутником, всім православним християнам допомагай у боротьбі. Тим, хто служить нам і милує нас, гріхів

відпущення даруй. Тих, що заповіли нам, недостойним, молитися за них (*ім'я*), помилуй з великої Твоєї милости. Пом'яни, Господи, раніше спочилих отців, братів і сестер наших і упокой їх там, де сяє світло лиця Твого. Пом'яни, Господи, братів наших поневолених і визволи їх від усякого нещастя. Пом'яни, Господи, і тих, що дари приносять і добро чинять у святих Твоїх церквах, дай їм чого вони просять для спасіння і життя вічне. Пом'яни, Господи, і нас, смиренних, грішних і недостойних рабів Твоїх, і просвіти наш розум світлом розуму Твого, і настанови нас на стежку заповідей Твоїх молитвами Пречистої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії і всіх святих Твоїх, бо Ти благословенний єси на віки віків. Амінь.

Пом'яни нас, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє (*поклін*).

Пом'яни нас, Владико, коли прийдеш у Царство Твоє (*поклін*).

Пом'яни нас, Святий, коли прийдеш у Царство Твоє (*поклін*).

Хор небесний прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повні небо і земля слави Твоєї».

Приступіть до Нього і просвітяться, і лиця ваші не осоромляться.

Хор небесний прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повні небо і земля слави Твоєї».

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Хор святих ангелів і архангелів зі всіма Небесними Силами прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повні небо і земля слави Твоєї».

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

ВІРУЮ в Єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба і землі, всього видимого і невидимого.

І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, що від Отця народився перше всіх віків. Світло від Світла, Бога Істинного від Бога Істинного, рожденного, несотвореного, єдиносущного з Отцем, що через нього все сталося.

Він для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і вочлотився від Духа Святого і Марії Діви, і став чоловіком.

І розп'ятий був за нас при Понтії Пилаті, і страждав, і був похований, і воскрес на третій день, як було написано. І вознісся на небо, І сидить праворуч Отця. І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця.

І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця походить, що Йому з Отцем і Сином однакове поклоніння і однакова слава, що говорив через пророків.

В єдину, святу, соборну і апостольську церкву.

Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів.

Чекаю воскресіння мертвих і життя будучого віку. Амінь.

Полегши, відпусти, прости, Боже, гріхи наші вільні й невольні, які вчинили ми словом чи ділом, свідомо й несвідомо, вдень і вночі, розумом і думкою. Усе нам прости, бо Ти Благий і Чоловіколюбець.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Ієрей: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Якщо свято, то читається один
КОНДАК СВЯТА.

*Якщо свята нема, КОНДАК ДНЯ за
днем тижня і святого якого пам'ять,
потім на кожний день, крім суботи:*

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові:

Зі святими упокой, Христе, душі
рабів Твоїх, де нема ні недуги, ні
скорботи, ні зітхань, а життя безко-
нечне.

І нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.

Заступнице християн усердная,
молитвеннице до Творця надійная,
не погордуй молитвами грішників,
але прийди швидше, як Благая, на
поміч нам, що з вірою взиваємо до
Тебе: поспіши на молитву й скоро
прийди на балагання, бо Ти засту-
паєшся завжди за тих, що шанують
Тебе, Богородице.

[В суботу мученикам, глас 8-й:]

І нині, і повсякчас, і на віки віків.
Амінь.:

Як первістки природи, Тобі, Господи, Творцеві творіння, вселенна приносить богоносних мучеників. Їхніми молитвами, в мирі глибокім, Богородицею Церкву Твою — людей Твоїх — збережи, Многомиловичий.]

КОНДАКИ ДЕННІ

У понеділок кондак безплотним Силам, на глас 2:

Архистратиги Божі, служителі Божественної слави, ангелів начальники і людей наставники. Корисного для нас просить й великої милості, як безплотних архистратиги.

У вівторок кондак Предтечі, на глас 2:

Пророче Божий і Предтече благодаті, голову твою, як троянду найсвятішу, в землі знайшовши, ми завжди зцілення приймаємо, бо ти знов, як раніш, проповідуєш у світі покаяння.

У середу й п'ятницю Хресту, на глас 4:

Вознісся на Хрест волею, Христе Боже, новим людям Твоїм, що носять

ім'я Твоє, щедроти Твої даруй. Звесели силою Твоюю благовірних людей, подаючи їм перемогу над супротивниками зброєю миру — Хрестом Твоїм, непоборним знаменом пермоги.

У четвер кондак святим апостолам, на глас 2:

Твердих і богонатхненних проповідників, верховних апостолів Твоїх, прийняв ти, Господи, для насолоди Твоїми благами і спокоєм; бо болісті і смерть їх прийняв ти вище від усяких плодів, Єдине Серцезнавче.

У той же день кондак святому Миколаю, на глас 3:

В Мирах, святителю, явився єси священнослужителем, Христове Євангеліє ти, преподобний, здійснив. Поклав єси душу твою за людей твоїх і спас неповинних від смерті. Тому ти освятив себе, як великий тайнознавець Божої благодаті.

На кожен день:

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Зі святими упокой, Христе, душі рабів Твоїх, де нема ні недуги, ні

скорботи, ні зітхань, а життя безко-
нечне.

І нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.:

У суботу: Мученикам, глас 8-й:

Як первістки природи, Тобі, Гос-
поди, Творцеві творіння, вселенна
приносить богоносних мучеників.
Їхніми молитвами, в мирі глибокім,
Богородицею Церкву Твою — людей
Твоїх — збережи, Многомилостивий.

В усі дні крім суботи:

І нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.:

Заступнице християн усердная,
молитвеннице до Творця надійная,
не погордуй молитвами грішників,
але прийди швидше, як Благая, на
поміч нам, що з вірою взиваємо до
Тебе: поспіши на молитву й скоро
прийди на балагання, бо Ти засту-
паєшся завжди за тих, що шанують
Тебе, Богородице.

[У дні Великого посту:

Господи, помилуй (40 разів).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові
нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Чеснішу від херувимів і незрівнянно
славнішу від серафимів, що без істління
Бога Слово породила, суццю Богородицю,
Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові
нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (тричі).

Молитвами святих отців наших, Гос-
поди Ісусе Христе Боже наш, помилуй
нас. Амінь.

Поклони з молитвою Єфрема Сиріна:

Господи і Владико життя мого, дух
лінивства, безнадійности, владолюбства
й марнослів'я не дай мені (доземний
поклін).

Дух же доброчесности, смиренному-
дрости, терпіння й любови даруй мені,
рабу Твоєму (доземний поклін).

Так, Господи Царю, даруй мені ба-
чити провини мої і не осуджувати брата
мого, бо Ти благословен еси на віки ві-
ків. Амінь (доземний поклін).

*Після цього 12 малих поклонів, мо-
лячись:*

Боже, будь милостивий до мене
грішного.

Боже, очисти мої гріхи і помилуй
мене.

Без числа нагрішив я, Господи, про-
сти мені.

*Після цього всю молитву: «Господи
і Владико життя мого...» (доземний по-
клін).*

Святий Боже, Святий Кріпкий, Свя-
тий Безсмертний, помилуй нас (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові
нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Гос-
поди, очисти гріхи наші; Владико, про-
сти беззаконня наші; Святий, зглянься і
зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові
нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай
святиться ім'я Твоє; нехай прийде Цар-

ство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.]

Господи, помилуй *(12 разів)*.

Всесвята Тройце, єдиносущна Державо, нероздільне Царство, всякого блага причино, вияви любов і до мене грішного: зміцни, врозуми серце моє і знищи всю мою скверну; просвіти мою думку, щоб я повсякчас славив, хвалив і поклонявся і промовляв: єдин Свят, єдин Господь, Ісус Христос, у славу Бога Отця. Амінь.

Нехай буде благословенне ім'я Господнє віднині і довіку *(тричі)*.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Псалом 33

Благословлю Господа на всякий час, завжди хвала Йому в устах моїх. Господом буде хвалитися душа моя; нехай почують вірні і звеселяться. Величайте Господа зі мною, і прославмо ім'я Його всі вкупі. Я шукав Господа, і Він почув мене і від усіх скорбот визволив мене. Приступіть до Нього й просвітіться, і лица ваші не осоромляться. Ось убогий благав, і Господь почув його і від усіх скорбот спас його. Ангел Господній охороняє тих, що бояться Його, і визволяє їх. Споживіть і побачите, що благий Господь. Блажен муж, що уповає на Нього. Бійтеся Господа, [всі] святі Його, бо не знають нестатку ті, що бояться Його. Багаті зубожіли і зголодніли, а ті, що шукають Господа, не будуть позбавлені всякого блага. Прийдіть, діти, послухайте мене, я страху Господнього навчу вас. Хто з людей бажає жити і бачити дні благі — стримуй язик свій від зла, і уста твої нехай не будуть

облесливі. Ухиляйся від всього злого і роби добро, будь мирний і пильний того. Очі Господні звернені до праведних, і вуха Його до молитви їх. Лице ж Господнє проти тих, що чинять зло, щоб знищити з землі й пам'ять про них. Взивали [праведні], і Господь почув їх і від усіх скорбот визволив їх. Близько Господь до скорботних серцем, і смиренних духом Він спасає. Багато скорбот у праведника, та від усіх них визволить його Господь. Господь охороняє всі кості їх, і ні одна з них не зламається. Смерть же грішників люта, і ті, що ненавидять праведного, загинуть. Господь визволить душі рабів Своїх, і не загине ніхто з тих, що уповають на Нього.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (тричі).

Молитвами святих отців наших, Господи Ісусе Христе Боже наш, помилуй нас. Амінь.

3 Вечірні молитви

В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.
Амінь.

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих помилуй нас. Амінь.

Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди єси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Благий, душі наші.

[Від Великодня до Вознесіння замість цієї молитви читається тропар:

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував (тричі).

Від Вознесіння до Трійці починаємо молитви зі «Святий Боже...», пропускаючи всі попередні.]

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас *(тричі)*.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй *(тричі)*.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава,
Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і
повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Тропарі покаянні

Помилуй нас, Господи, помилуй
нас, бо, жодного виправдання не ма-
ючи, ми, грішні, Тобі, як Владиці, цю
молитву приносимо: помилуй нас.

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові.

Господи, помилуй нас, бо на Тебе
ми надіємось: не прогнівайся дуже на
нас і не пам'ятай беззаконь наших,
але зглянься і нині, як Благоутробний,
і визволи нас від ворогів наших. Бо Ти
Бог наш, а ми, люди Твої, всі творіння
рук Твоїх і ім'я Твоє призиваємо.

І нині, і повсякчас, і на віки віків.
Амінь.

Милосердя двері відкрий нам,
Благословенна Богородице, щоб ми,
на Тебе надіючись, не загинули, а від
усякого лиха Тобою визволилися. Бо
Ти єси спасіння роду християнського.

Господи, помилуй (*12 разів*).

Молитва 1-ша, святого Мака- рія Великого до Бога Отця

Боже вічний і Царю всякого створіння, що сподобив мене до цього часу дожити, прости мені гріхи, які вчинив я в цей день ділом, словом і думкою; і очисти, Господи, грішну мою душу від усякої скверни тіла й духу. І дай мені, Господи, в цю ніч спокійний сон, щоб, вставши з мого смиренного ложа, я догоджав пресвятому імені Твоєму в усі дні життя мого й переміг усіх ворогів тілесних і безтілесних. І охорони мене, Господи, від пустих думок і недобрих бажань, що осквернюють мене, і похотей лукавих. Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва 2-га, св. Антиоха до Господа Ісуса Христа

Вседержителю, Слово Отчеє,
Всесвятий Ісусе Христе. З великого

милосердя Твого ніколи не покидай мене, раба Твого, але завжди в мені перебувай. Ісусе, Добрий Пастирю Твоїх овець, не віддай мене на поталу зміїну і не попусти, щоб сатана спокушав мене, бо в мені є насіння зла. Отже, Ти, Господи Боже, поклоніння достойний, Царю Святий, Ісусе Христе, охорони мене, коли я спатиму, тим Світлом, що ніколи не меркне, — Духом Твоїм Святим, що Ним освятив Ти Своїх учеників. Подай, Господи, і мені, недостойному рабові Твоєму, спасіння Твоє на ложі моїм, просвіти розум мій світлом розуміння Святого Євангелія Твого, душу — любов'ю до Хреста Твого, серце — чистотою Слова Твого, тіло моє — Твоїми страстями безвинними, думку мою Твоїм смиренням охорони і в слушний час підведи мене від сну на славослів'я Твоє, бо Ти препрославлений єси з Безпочатковим Твоїм Отцем і Пресвятим Духом навіки. Амінь.

Молитва 3-тя, до Святого Духа

Господи, Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, змилюсь до тебе й помилуй мене, грішного раба Твого, і відпусти і прости мені, недостойному, все, чим я згрішив перед Тобою сьогодні як людина, а навіть і не як людина, але гірше скотини; всі мої гріхи вільні і невольні, свідомі і не-свідомі, вчинені через молодість або через недобру науку, зухвальство й зневіру. Може, іменем Твоїм я клявся або ганьбив його в своїх думках, може, кому докоряв, або обмовляв кого в гніві моїм, або журився, або від чого-небудь прогнівався, або неправду сказав, або передчасно спав, або захожого до мене вбогого зневажив, або брата мого засмутив, або затівав сварки, чи, може, кого обсудив, або величався, або погордував, або під час молитви мій розум поривався до лукавства світу цього, або про розпусне помислив, або об'їдався чи обпивався, або без

глузду сміявся, або зле задумав, або, бачачи доброту ближнього, заздирив йому, або негідне говорив, або посміявся з гріха брата мого, тоді як мої гріхи незліченні, або до молитви був недбайливий чи ще що вчинив злого і забув, бо все оце і ще більше я вчинив. Помилуй мене, Творче мій і Владико, лінивого і негідного раба Твого, і вибач, і відпусти, і прости мені, як Благий і Чоловіколюбний, нехай спокійно ляжу, засну та відпочину я, блудний, грішний і окаянний, і поклонюся, і оспіваю, й прославлю пречесне ім'я Твоє з Отцем і Єдинокродним Його Сином нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва 4-та, св. Макарія Великого

Що Тобі принесу? Або чим Тобі віддячу, Великодаровитий, Безсмертний Царю, Щедрий і Чоловіколюбний Господи, за те, що мене, який лінується на Твоє служіння і

нічого доброго не зробив, Ти довів до кінця цього минулого дня, направляючи до покірності і спасіння мою душу. Будь же милостивий до мене грішного, бо я не маю ніякого доброго діла. Віднови пропащу мою душу, що осквернилася безліччю гріхів, і відкинь від мене помисел лукавий видимого цього життя. Єдиний Ти Безгрішний, прости провини мої, вчинені перед Тобою в цей день свідомо і несвідомо, словом, ділом і думкою й всіма моїми почуттями. Ти Сам, покриваючи, охорони мене від усякого ворожого нападу, захищаючи Божественною Твоєю владою і невимовним чоловіколюбством і силою. Очисти, Боже, очисти безліч моїх гріхів. Благоволи, Господи, звільнити мене від тенет диявольських, спаси мою стражденну душу і осіни мене світлом лица Твого, коли прийдеш у славі. І нині дай мені заснути сном неосужденим, і охорони думки раба Твого від мрій і стурбова-

ності. Віджени від мене всю сатанинську дію, просвіти мисленні очі мого серця, щоб не заснути мені смертним сном. Пошли ангела миру, охоронця і наставника душі і тілу моєму, щоб він позбавляв мене від моїх ворогів, щоб, вставши з моєї постелі, я приніс би Тобі подячні молитви. О Господи, почуй мене, грішного й убогого раба Твого. Даруй мені після пробудження з чистим сумлінням навчатися закону Твого, віджени подалі від мене через Твоїх ангелів сатанинську зневіру, щоб благословляти ім'я Твоє святе і прославляти, і славити Пречисту Богородицю Марію, дану нам грішним в захист, і прийми її, що молиться за нас. Бо знаю, що Вона, наслідуючи Твоє чоловіколюбство, не перестане молитися за нас. Її заступництвом, і Чесного Хреста знаменням, і всіх святих Твоїх заради збережи мою убогу душу, Ісусе Христе, Боже наш, бо Ти Святий еси і Найславніший повіки. Амінь.

Молитва 5-та

Господи Боже наш, все, у чому я згрішив сьогодні, словом, ділом чи думкою, Ти, як Благий і Чоловіколюбний, прости мені, мирний і безтурботний сон подай мені, ангела Твого охоронителя пошли мені, щоб він покривав і охороняв мене від усякого зла. Бо Ти Охоронець душ і тіл наших і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва 6-та

Господи Боже наш, в Якого ми віруємо і Чиє ім'я більше всякого імені призиваємо, подай нам, що відходимо до сну, полегшення для душі і тіла й охорони нас від усякого марева і від темної пристрасти; припини пристрасне бажання; погаси полум'я тілесного збудження; подай нам цнотливо пожити в слові і в ділі, щоб, сприйнявши добродієсне життя, не позбутися нам обіцяного Твого

блага, бо Ти благословенний єси навіки. Амінь.

**Молитва 7-ма,
св. Іоана Золотоустого,
на всяку годину дня й ночі**

Господи, не позбав мене небесних Твоїх благ. Господи, визволи мене від вічних мук. Господи, розумом чи думкою, словом чи ділом згрішив я, прости мені. Господи, визволи мене від усякого незнання, забуття, легкодухості і закам'янілої нечутливості. Господи, визволи мене від усякої спокуси. Господи, просвіти моє серце, затьмарене злою похиттю. Господи, я як людина згрішив, Ти ж, як Бог щедрий, помилуй мене, знаючи неміч моєї душі. Господи, пошли благодать Твою на поміч мені, щоб я прославив ім'я Твоє святе. Господи, Ісусе Христе, запиши мене, раба Твого, в книзі життя і подай мені кінець благий. Господи Боже мій, хоч я і нічого доброго не вчинив перед

Тобою, але дай мені з благодаті Твоєї покласти добре починання. Господи, зроби моє серце росой Твоєї благодаті. Господи неба і землі, пом'яни мене, грішного, мерзенного і нечистого раба Твого, в Царстві Твоєму. Амінь.

Господи, прийми мене в покаєнні. Господи, не залишай мене. Господи, не заведи мене в напасть. Господи, дай мені благі помисли. Господи, дай мені сльози, пам'ять про смерть і розчулення серця. Господи, дай мені намір сповідання гріхів моїх. Господи, дай мені смирення, цнотливість і послух. Господи, дай мені терпіння, великодушність і лагідність. Господи, викорени страх Твій благий в серце моє. Господи, сподоби мене любити Тебе від усієї душі моєї і в усьому виконувати волю Твою. Господи, захисти мене від злих людей, і бісів, і пристрастей, і від усього, шкідливого для мене. Господи, твори за Твоїм бажанням все, що Ти хочеш, і нехай

буде воля Твоя у мені грішнім, бо Ти благословенний єси навіки. Амінь.

Молитва 8-ма, до Господа нашого Ісуса Христа

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, заради Найчеснішої Матері Твоїєї, і безплотних Твоїх ангелів, а також пророка Предтечі і Хрестителя Твого, Богоглаголивих апостолів, світлих і добропобідних мучеників, преподобних і богоносних отців і всіх святих молитвами визволи мене від теперішніх нападів бісівських. О Господи мій і Творче, що не бажаєш смерти грішнику, але чекаєш його навернення і життя, дай навернення і мені окаянному і недостойному; за-
бери мене із пащі згубного змія, що хоче пожерти мене і звести до пекла заживо. О Господи мій, Утіхо моя, що мене ради окаянного зодягнувся у тлінну плоть, врятуй мене від нещастя і подай утіху душі моїй окаяній. Прищепи моєму серцю викону-

вати Твої повеління, й залишити злі діла, і здобути блаженство Твоє, бо на Тебе, Господи, я уповаю, спаси мене. Амінь.

Молитва 9-та, Петра Студита до Пресвятої Богородиці

До Тебе, Пречистої Божої Матері, я, припадаючи, молюся: Ти знаєш, Царице, як я безперестанно згрішаю і прогнівляю Сина Твого і Бога мого. І хоч багаторазово каюся, але неправедним виявляюся перед Богом, і знову зі страхом каюся, і відразу знову те ж саме роблю: невже Господь уразить мене? Знаючи про те, Владичице моя Богородице, що я цілком гидуюся злими моїми ділами і всіма думками люблю закон Бога мого, але не знаю, Пречиста Царице, чому доброго не роблю, а зле, якого не хочу, роблю, не допускай, Пречиста, виконуватися злій моїй волі, але нехай буде воля Сина Твого і Бога мого, Який мене спасе, врозумить і подасть

благодать Святого Духа, щоб я відтепер перестав робити зле і решту часу прожив би по заповідях Сина Твого й Бога мого, Якому належить всяка слава, честь і держава з Безпочатковим Його Отцем і Пресвятим, Благим і Животворчим Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

**Молитва 10-та,
до Пресвятої Богородиці**

Благого Царя Блага Мати, Пречиста і Благословенна Богородице Маріє, милість Сина Твого і Бога нашого вилий на мою грішну душу і Твоїми молитвами настав мене на діяння благі, щоб останок мого життя я прожив без гріха і через Тебе рай знайшов, Богородице Діво, єдина чиста і благословенна. Амінь.

**Молитва 11-та,
до св. Ангела-Охоронителя**

Ангеле Христів, Охоронителю мій святий, покровителю душі і тіла мого,

все мені прости, чим я згрішив сьогодні, і від усякої спокуси мого ворога-супротивника звільни мене, щоб я ніяким гріхом не прогнівив Бога мого, але молися за мене, грішного й недостойного раба, щоб стати мені достойним благоді й милости Всесвятої Тройці, і Матері Господа мого Ісуса Христа, і всіх святих. Амінь.

Кондак Богородиці, глас 8

Непереможній Воєводі — переможній ми, звільнившись від бід, вдячні пісні підносимо Тобі, раби Твої, Богородице. Але Ти, що маєш державу непереможну, від всяких нас бід визволи, щоб до Тебе взивати: «Радуйся, Невісто Неневісна».

Преславна Приснодіво, Мати Христа Бога, принеси нашу молитву Синові Твоєму і Богові нашому, щоб Він спас через Тебе душі наші.

Все уповання моє на Тебе покладаю, Мати Божа, збережи мене під покровом Твоїм.

Богородице Діво, не погордуй мною грішним, що потребує Твоєї помочі й Твого захисту, бо на Тебе уповає душа моя, і помилуй мене.

Уповання моє — Отець, пристановище моє — Син, захист мій — Дух Святий: Тройце Свята, слава Тобі.

Достойно є, і це є істина, славити Тебе, Богородицю, Присноблаженну і Пренепорочну і Матір Бога нашого. Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породило, сущу Богородицю, Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*).

Господи, благослови. *І відпуст.*

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих помилуй нас. Амінь.

Молитва св. Іоана Дамаскіна

Вказуючи на постіль свою, промовляй:

Владико Чоловіколюбче, невже ця постіль буде мені домовиною чи ще окаянну мою душу освітиш світлом дня? Ось бо домовина стоїть переді мною, ось смерть чекає на мене. Суду Твого, Господи, я боюся і нескінченної муки, зло ж робити не перестаю і завжди прогнівляю Тебе, Господа мого, й Пречисту Твою Матір, і всі Небесні Сили, і святого Ангела-Охоронителя мого. Знаю, Господи, що я недостойний чоловіколюбства Твого, але достойний осудження і муки. Та, Господи, хочу чи не хочу, спаси мене. Якщо праведника спасаєш, то тут немає нічого дивного, і якщо чистого помилуєш, то тут нема нічого дивного, бо вони достойні Твоєї милости, але вияви дивну Твою милість на мені грішному й у цьому яви чоловіколюбство Твоє,

і нехай не перевершить моє зло Твою невимовну благість і милосердя, і, як тільки хочеш, так і вчини діло мого спасіння.

І перед тим, як ляжеш у постіль, промовляй ще:

Просвіти очі мої, Христе Боже, щоб я не заснув на смерть, щоб не сказав ворог мій: я подолав його.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові.

Боже, будь заступником душі моєї, бо я ходжу серед багатьох тенет; визволи мене від них і спаси мене, Благий, як Чоловіколюбний.

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Преславну Божу Матір, святішу від святих ангелів, невмовкно оспівуємо серцем і устами, визнаючи її Богородицею, що істинно народила нам Бога втіленого й безперестанно молиться за душі наші.

Також, поцілувавши хрест свій, осіняй себе хрестом і постіль свою від голови до ніг, а також усі чотири сторони світу, читаючи: читаючи

Молитву до Чесного Хреста

Нехай воскресне Бог і розвіються вороги Його, і нехай біжать від лиця Його всі ненависники Його. Як щезає дим, нехай щезнуть, як тане віск від лиця вогню, так нехай загинуть біси від лиця тих, хто любить Бога і хто осіняє себе хресним знаменням і в радості промовляє: радуйся, Пречесний і Животворчий Хресте Господній, що проганяєш бісів силою розп'ятого на тобі Господа нашого Ісуса Христа, що до пекла зійшов, й подолав силу диявола, й дарував нам тебе, Хрест Свій Чесний, на прогнання всякого супротивника. О Пречесний і Животворчий Хресте Господній, допомагай мені зі Святою Дівою Богородицею й зо всіма святими Небесними Силами завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва

Захисти мене, Господи, силою Чесного і Животворчого Твого Хреста і ним охорони мене від усякого зла.

Потім замість прощення:

Полегши, відпусти, прости, Боже, гріхи наші вільні й невольні, словом чи ділом, свідомі чи несвідомі, вдень чи вночі, чи в думках, чи в помислах заподіяні, — все нам прости, бо Ти Благий і Чоловіколюбний.

Молитва

Тих, що ненавидять і кривдять нас, прости, Господи Чоловіколюбний. Благочинцям — добро вчини. Братам і рідним нашим даруй чого вони просять для спасіння й життя вічного. Хворих відвідай і зцілення їм даруй. Кермуй тими, що на морі. Мандрівникам будь супутником, всім православним християнам допомагай у боротьбі. Тим, хто служить нам і милує нас, гріхів відпущення даруй. Тих, що заповіли нам,

недостойним, молитися за них, помилуй з великої Твоєї милости. Пом'яни, Господи, раніше спочилих отців, братів і сестер наших і упокой їх там, де сяє світло лица Твого. Пом'яни, Господи, братів наших поневолених і визволи їх від усякого нещастя. Пом'яни, Господи, і тих, що дари приносять і добро чинять у святих Твоїх церквах, дай їм чого вони просять для спасіння і життя вічне. Пом'яни, Господи, і нас, смиренних, грішних і недостойних рабів Твоїх, і просвіти наш розум світлом розуму Твого, і настанови нас на стежку заповідей Твоїх молитвами Пречистої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії і всіх святих Твоїх, бо Ти благословенний єси на віки віків. Амінь.

Молитва щоденного сповідання гріхів

Сповідую Тобі, Господу Богові моему і Творцю, Єдиному в Святій Тройці, хвальному і поклоняємому Отцю, і Синові, і Святому Духові, всі мої

гріхи, вчинені в усі дні життя мого, і у кожную годину, і в нинішній час, і в минулі дні й ночі ділом, словом, помислом: об'їданням, пияцтвом, пустослів'ям, зневір'ям, лінощами, суперечками, неслухняністю, обмовлянням, осудженням, недбайливістю, самолюбством, багатопридбанням, розкраданням, неправдомовністю, зажерливістю, користолюбством, заповідливістю, ревностями, заздрістю, гнівом, злопам'ятством, ненавистю, лихварством, і всіма моїми почуттями: зором, слухом, нюхом, смаком, дотиком, і інші мої гріхи душевні вкупі й тілесні, чим Тебе, Бога мого й Творця, прогнівив і ближнього мого образив. Про що жалкую, винним з'являюся перед Тобою, Богом моїм, і маю волю каятися, і тільки допоможи мені, Господи Боже мій, покірно зі сльозами молю Тебе. Вчинені ж перелічені гріхи мої милосердям Твоїм прости; мені й звільни від них, я ж визнав їх перед Тобою, бо Ти Благий і Чоловіколюбний.

Молитва св. Іларіона

О Владико, Царю і Боже наш, високий і славний Чоловіколюбче, що подаєш за труди, славу і честь і що твориш учасниками Свого Царства, пом'яни, як Благий, і нас, немічних Твоїх, бо Твоє ім'я — Чоловіколюбче. Якщо добрих діл і не маємо, але заради великої Своєї милості спаси нас. Ми ж бо люди Твої і вівці пастви Твоєї, яку Ти пасеш, врятувавши від загибелі ідолослужіння. Пастирю Добрий, що кладеш душу за овець! Не залиш нас, хоч ще й далі блудимо; не відкинь нас, хоч ще й далі грішимо перед Тобою, як ті новопридбані раби, що нічим не догоджають господареві своєму. Незважаючи на те, що ми стадо мале, промов до нас: «Не бійся, мале стадо! Бо Отець наш благovolив дати вам Царство». Багатий милістю і благий щедротами! Ти, Який обіцяв прийняти тих, що каються, й очікуєш навернення грішних, не пам'ятай багатьох гріхів

наших, прийми нас, що звертаємося до Тебе; зітри рукописання провин наших, прикороти гнів, яким ми розгнівали Тебе, Чоловіколюбний! Ти бо єси Господь, Владика і Творець, і в Тобі спочиває влада, чи нам жити, чи вмерти.

Відклади гнів, Милостивий, хоч і достойні ми його за гріхи наші; оминай нас випробуваннями, бо земля ми і порошок, і не входи у суд з рабами Своїми. Ми люди Твої, Тебе шукаємо, до Тебе припадаємо, Тебе благаємо. Ми нагрішили і зла натворили; не виконували і не творили того, що Ти заповідав нам. Земними будучи, до земного схилюлися і лиха натворили перед лицем слави Твоєї, тілесним похотям віддавшись; поневолили себе гріхами й турботами життєвими; стали втікачами від свого Владика, убогі на добрі діла, окаянні заради злого життя. Каємося, просимо, молимося. Каємося у злих ділах наших; просимо, щоб Ти послав

Свій страх у серця наші; молимося, щоб на страшному суді Ти помилував нас. Спаси, зглянься, прости, відвідай, умилосердься, помилуй. Твої-бо ми, Твоє творіння і діло рук Твоїх. Бо якщо на беззаконня будеш зважати, Господи, Господи, хто встоїть? І якщо віддаси кожному за ділами його, то хто спасеться? Бо очищення — тільки від Тебе; бо в Тебе милість і велике визволення. І душі наші в руках Твоїх, і дихання наше у волі Твоїй. Задля того ж умилоствителення Твого до нас ми в добрі перебуваємо. Якщо ж з гнівом споглянеш на нас, зникнемо, як рання роса. Не встоїть-бо порошок проти бурі, а ми проти гніву Твого. Але як творіння ми від Творця милості просимо: «Помилуй нас, Боже, з великої милости Твоєї». Все-бо благе для нас — від Тебе, все ж несправедливе від нас — до Тебе. Всі-бо ми відхилилися і всі разом відкинені були; нема-бо між нами жодного, хто дбав би

про небесне і змагався б, але всі турбуємося про земне, всі в турботах життєвих. Бо не стало праведного на землі (Пс. 11:1), не Ти залишаєш і забуваєш нас, але ми не шукаємо Тебе і до всього видимого принаджуємося. Тому-то й побоюємося, що з нами вчиниш, як з Єрусалимом, що залишив Тебе і не схотів ходити шляхами Твоїми. Але не вчини нам, як їм, за ділами нашими, і не за гріхами нашими віддай нам. Будь терплячим до нас і ще довго потерпи; спини полум'я гніву Твого, що простягається на нас, рабів Твоїх; Сам настанови нас на істину Твою, навчаючи нас творити волю Твою, бо Ти єси Бог наш, а ми люди Твої, Твоя частка, Твоє насліддя. Не підносимо бо ми руки свої до Бога чужого, не наслідуємо якогось лжепророка і не дотримуємося єретичної науки. Але прикликаємо Тебе, Істинного Бога, і до Тебе, що живеш на небесах, наші очі підносимо; до Тебе руки наші простягаємо і молимося.

Прости нас, як Благий і Чоловіколюбний; помилуй нас, що кличеш грішників до покаяння; і на страшному суді Твоєму не позбав нас стояння праворуч Тебе, але сподоби нас бути причасниками благословення праведників. І доки існуватиме світ, не наводь на нас напастей спокуси; не віддай нас в руки чужинців, щоб не назвалося місто Твоє містом полонених, а паства Твоя захожими не на своїй землі; щоб не говорили народи: «Де ж Бог їх?»

Не допускай на нас турбот, ні голоду, ні марної смерти, вогню, потопу, щоб не відпали від віри нетверді вірою. Мало карай нас, а багато милуй; мало насилай на нас рани, а милостиво зціляй нас; менше кривдь нас, а скоріше звеселяй. Бо наше єство не може довго переносити гніву Твого, як стебла — вогню. Але злагіднися до нас і змилосердься, бо Тобі належить милувати і спасати нас. Тим-то продовжи милість Твою

на людей Твоїх; війни відвертай, мир утверджуй, країни заспокой, голодних насити, володарів наших учини грізними для інших країн, начальників умудри, міста розшири. Церкву Твою розрости, володіння Своє збережи, мужів, жінок і немовлят спаси; невільних, полонених, засланих, подорожніх, плаваючих, ув'язнених, у голоді, спразі й наготі, — всіх помилуй, усіх втіш, всіх обрадуй, подаючи їм радість тілесну й душевну молитвами й молінням Пречистої Твоєї Матері і святих Небесних Сил, Предтечі Твого й Хрестителя Іоана, апостолів, пророків, мучеників, преподобних і молитвами всіх святих. Змилося над нами і помилуй нас, щоб ми, бережені Твоєю милістю в єдності віри, сукупно й радісно прославляли Тебе, Господа нашого Ісуса Христа, з Отцем, з Пресвятим Духом, — Троицю Нероздільну, Єдинобожественну, Яка царствує на небесах і на землі, над ангелами й людьми, видимим і

невидимим творінням, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Коли лягаєш спати, промовляй:

В руки Твої, Господи Ісусе Христе, Боже мій, передаю дух мій. Ти ж мене благослови, Ти мене помилуй і життя вічне даруй мені. Амінь.

4 Молитви на різні випадки

Молитви перед їжею

Проказавши "Отче наш", промов:

Очі всіх на Тебе, Господи, звертаються з надією: Ти даєш поживу всім своєчасно, простягаєш щедрю руку Свою і всіх наповнюєш благоволінням Своїм. Амінь.

Або:

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, Ти благословив страви Своїм ученикам, благослови ж і нам поживу цю, бо і ми в Тебе віруємо, надіємось на Тебе, Тобі молимося і Тебе прославляємо на віки віків. Амінь.

Молитва після їжі

Дякуємо Тобі, Христе Боже наш, що Ти наситив нас земними твоїми дарами, не позбав нас і Небесного

Твого Царства, але, як прийшов Ти, Спасе, поміж учеників твоїх і мир дав їм, прийди до нас і спаси нас. Амінь.

Короткі молитви на всякий випадок

Слава Богові.

Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Господи, благослови.

Господи, помилуй.

Подай, Господи.

Господи, спаси і охорони.

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй нас. Амінь.

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих помилуй нас. Амінь.

Боже, будь милостивий до мене грішного.

Пом'яни мене, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє.

Пресвята Тройце, Боже наш, слава Тобі.

Уповання моє — Отець, пристановище моє — Син, захист мій — Дух Святий. Тройце Свята, слава Тобі.

Все уповання моє на Тебе покладаю, Мати Божа, збережи мене під покровом Твоїм.

Пресвята Богородице, спаси нас.

Святий (*ім'я святого, до якого звертаєшся*) і всі святі, моліть Бога за нас.

Псалом 90

Хто живе під охороною Всевишнього, той під покровом Бога Небесного оселиться. Каже він до Господа: «Ти Пристановище і Захист мій, Бог мій, і я уповаю на Тебе». Він спасе тебе від сіті ловця і від пошести згубної. Плечима Своїми Він захистить тебе, і під тінню крил Його ти надійно спочиватимеш. Оборonoю Тобі буде правда

Його. Не побоїшся страху вночі, ані стріли, що летить удень. Ані пошесті, що ходить у темряві, ані напасти духа зла опівдні. Впаде біля тебе тисяча, і десять тисяч праворуч тебе, але до тебе не наблизиться. Тільки очима твоїми будеш дивитися і помсту над беззаконними бачити. Бо ти сказав: «Господь — надія моя», і Всевишнього ти обрав за оборонця собі. Отже, не прийде до тебе лихо, і пошесть не наблизиться до оселі твоєї. Бо Він ангелам своїм звелить, щоб охороняли тебе на всіх путях твоїх. На руках вони понесуть тебе, щоб нога твоя не спіткнулася об камінь. На гаспида й василиска ти наступатимеш і потопчеш лева і змія. Бо каже Господь: «За те, що він поклав надію на Мене, Я визволю його і захищу його, бо він знає ім'я Моє. Буде кликати Мене, Я почую його; буду з ним у скорботі, визволю його і прославлю його. Довгим життям обдарую його і дам йому спасіння Моє».

Молитва св.Єфрема Сиріна

Господи і Владико життя мого, дух лінивства, безнадійности, владолюбства й марнослів'я не дай мені *(доземний поклін)*.

Дух же доброчесности, смиренномудрости, терпіння й любови даруй мені, рабу Твоєму *(доземний поклін)*.

Так, Господи Царю, даруй мені бачити провини мої і не осуджувати брата мого, бо Ти благословен єси на віки віків. Амінь *(доземний поклін)*.

Після цього 12 малих поклонів, молячись:

Боже, будь милостивий до мене грішного.

Боже, очисти мої гріхи і помилуй мене.

Без числа нагрішив я, Господи, прости мені.

Після цього всю молитву: «Господи і Владико життя мого...» (доземний поклін).

Молитва Оптинських старців

Отче, дай мені з душевним спокоєм зустріти все, що принесе мені прийдешній день. Дай мені цілком віддатися волі Твоїй святій, в усякий час цього дня, в усьому настав і підтримай мене. Які б я не одержав звістки протягом дня, навчи мене сприйняти їх із спокійною душею і твердим впевненням, що на все свята воля Твоя. В усіх словах та справах моїх керуй моїми думками і почуттями. В усіх несподіваних випадках не дай мені забути, що все послано Тобою. Навчи мене прямо й розумно обходитися з кожною людиною, нікого не соромлячи й не засмучуючи. Отче, дай мені сили знести утоми прийдешнього дня та всі події сьогодення. Керуй моєю волею і навчи мене молитися, вірити, надіятись, терпіти, прощати й любити. Амінь.

Молитва перед Причастям Святих Дарів

Вірую, Господи, і визнаю, що Ти єси воістину Христос, Син Бога Живого, що прийшов на світ грішників спасти, між якими я перший. Ще вірую, що це саме є Пречисте Тіло Твоє і це сама Чесна Кров Твоя. Молюся отже Тобі: помилуй мене, і прости мені провини мої: вільні й невольні, чи то в слові, чи ділі, свідомі й несвідомі; і сподоби мене неосудно причаститися Пречистих Твоїх Таїн на відпущення гріхів і на життя вічне. Амінь.

Вечері Твоєї Тайної, Сину Божий, причасником мене сьогодні прийми, бо ворогам Твоїм тайни не розповім і цілування не дам Тобі, як Іуда, але, як розбійник, визнаю Тебе; пом'яни мене, Господи, у Царстві Твоєму. Нехай не на суд і не в осуд буде мені причастя Святих Твоїх Таїн, Господи, а на зцілення душі й тіла. Амінь.

Молитви ЗА ХВОРИХ

Владико Вседержителю і Святий Царю, що всіх караєш, але не нищиш, зміцнюєш підупалих і підносиш повалених, печалі життя людського розвіюєш. Молимося Тобі, Боже наш, раба Твого хворого (*ім'я*) відвідай милістю Твою, прости йому всякий гріх вільний чи невольний. Так, Господи, Твою цілющу силу з неба зішли, торкнися тіла, погаси гарячку, вгамуй страждання і всяку таємну неміч. Будь лікарем рабові Твоєму, підними його з постелі недуги і від ложа болю цілим і здоровим, дай йому бути Церкві Твоїй послушним і волі Твоїї виконавцем. Бо Тобі належить милувати і спасати нас, Боже наш, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

О, премилосердний Боже, Отче, Сине і Святий Душе, що Тобі в Нероздільній Тройці поклоняємось і Тебе славимо! Зглянься милостиво

на раба Твого (*ім'я*) недужого, відпусти йому всі провини його, подай йому зцілення від хвороби, поверни йому здоров'я і сили тілесні, подай йому довге й щасливе життя, земні й духовні Твої блага, щоб він разом з нами приносив подячні молитви Тобі, всещедрому Богу і Творцеві нашому.

Пресвята Богородице, всесильним заступництвом Твоїм допоможи мені ублагати Сина Твого, Бога нашого, за зцілення раба Божого (*ім'я*).

Усі святі і ангели Господні, молитесь Бога за недужого раба Його (*ім'я*). Амінь.

Лікарю душ і тіл наших, Джерело життя нашого, Христе Ісусе, Господи і Спасителю наш! Споглянь милосердним оком на цього в тяжкій недужі, прихились до наших слізних благань, перстом милосердя Твого доторкнись до немічного тіла хворого брата нашого, вгаси вогонь тіла його, зменш біль недуги його, поверни здоров'я йому, піднеси його

з постелі немочі, продовж дні життя його, щоб на землі він послужив Тобі, ходив по стежках заповідей Твоїх та удостоївся Твого Небесного Царства і разом зі святими славив Тебе, Бога Милостивого, з Отцем і Духом на віки віків. Амінь.

Молитва в час хвороби

Господи Боже, Владико життя мого! Ти з милости Своєї сказав: «Не бажаю Я смерті грішника, але щоб він покаювся і був живим». Я знаю, що ця хвороба, яку я терплю, — це кара за мої гріхи та беззаконня; знаю, що ділами своїми я заслужив найтяжчої кари; але, Чоловіколюбче, чини зі мною не за злобою моєю, а за безмежним милосердям Твоїм. Не побажай смерті моєї, але дай мені сили, щоб я терпеливо переносив хворобу, як заслужене мною випробування, а після uzдоровлення від неї щоб я на-вернувся всім серцем, всією душею і всіма моїми почуттями до Тебе, Господа Бога, Творця мого і жив для ви-

конання святих Твоїх заповідей, для спокою моїх рідних і для мого спасіння. Амінь.

Молитва за зцілення, допомогу, прощення гріхів

Спаси, Господи, і помилуй раба Твого (рабу Твою) *(ім'я)* словами Божественного Євангелія Твого, прочитаного за спасіння раба Твого. Попали, Господи, терни всіх гріхів його і нехай вселиться в нього благодать Твоя, що опалює, очищає і освячує всю людину навіки. Амінь *(і прочитати, стоячи, главу з Євангелія)*.

Молитва ПОДЯЧНА ЗА ОЦІЛЕННЯ ВІД ХВОРОБИ св. Іоанна Кронштадського

Слава Тобі, Господи Ісусе Христе, Сине Єдинородний Безпочаткового Отця, єдиний зціляючи всяку недугу і всяку неміч у людях (Мф. 4, 23), як помилував мене єси грішного та

визволив єси мене від хвороби моєї,
не попустив їй розвинути й умертви-
ти мене за гріхами моїми. Даруй мені
віднині, Владико, силу непохитно
творити волю Твою на спасіння душі
моєї окаянної і на славу Твою з Без-
початковим Твоїм Отцем і Єдиносущ-
ним Твоїм Духом, нині і повсякчас і
навіки вічні.

Амінь.

5 Послідування до Святого Причастя

Молитвами святих отців наших,
Господи Ісусе Христе, Боже наш, по-
милуй нас. Амінь.

Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Царю Небесний, Утішителю,
Душе істини, що всюди єси і все на-
повняєш, Скарбе добра і життя По-
дателю, прийди і вселися в нас, і
очисти нас від усякої скверни, і спа-
си, Благий, душі наші.

Святий Боже, Святий Кріпкий,
Святий Безсмертний, помилуй нас
(тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас;
Господи, очисти гріхи наші; Влади-
ко, прости беззаконня наші; Святий,

зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради. Господи, помилуй (*тричі*).

Отче наш, що еси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава Отця, і Сина, і Святого Духа нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Господи, помилуй (*12 разів*).

Прийдіть, поклонітесь Цареві нашому, Богу.

Прийдіть, поклонітесь і припадимо до Христа, Царя і Бога нашого.

Прийдіть, поклонітесь і припадимо до Самого Христа, Царя і Бога нашого.

Псалом 22

Псалом Давида

Господь пасе мене, і нічого мені не бракуватиме. На місці плодючим, там Він оселив мене; біля води спокійної виховав мене. Душу мою навернув; навів мене на стежки правди задля імені Свого. Коли піду навіть у тіні смертній, не боятимуся зла, бо Ти зі мною; жезл Твій і палиця Твоя — вони потішили мене. Ти наготував переді мною стіл на очах гнобителів моїх; Ти намастив оливою голову мою, і чаша Твоя, що напоює, найкраща. І милість Твоя буде йти слідом за мною по всі дні життя мого, й оселюся в домі Господнім на довгі дні.

Псалом 23 Псалом Давида,

в перший день тижня

Господня земля і повнота її, вселенна і всі, що живуть у ній. Він на морях заснував її й на ріках утвердив її. Хто зійде на гору Господню, або хто стане на місці святому Його?

Невинний руками і чистий серцем;
хто не віддав для суєти душу свою
і не присягався зрадливо ближньо-
му своєму. Цей прийме благословен-
ня від Господа і милостиню від Бога,
Спаса свого. Це рід тих, що шукають
Його, шукають лица Бога Якова. Під-
несіте, князі, брами ваші, і піднесі-
теся, входи вічні, і ввійде Цар слави.
Хто є цей Цар слави? Господь кріп-
кий і сильний, Господь сильний в
бою. Піднесіте, князі, брами ваші, і
піднесітеся, входи вічні, і ввійде Цар
слави. Хто є цей Цар слави? Господь
Сил, Він є Цар слави.

Псалом 115

Вірував я, тому й заговорив, і
я смирився вельми. І сказав я в не-
стях моїх: «Кожна людина говорить
неправду!» Що віддам Господеві за
все, що Він воздав мені? Чашу спа-
сіння прийму й ім'я Господнє призову.
Молитви мої Господеві воздам перед
усіма людьми Його. Чесна перед Гос-
подом смерть преподобних Його. О

Господи, я раб Твій, я раб Твій і син рабині Твоєї. Ти розірвав кайдани мої. Тобі принесу жертву хваління й ім'я Господнє призову. Молитви мої Господеві воздам перед усіма людьми Його. У дворах дому Господнього, посеред тебе, Єрусалиме.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь. Алилуя, алилуя, алилуя.

Слава Тобі, Боже (тричі). Три поклони.

Тропарі, глас 8

Господи, що від Діви народився, не зважай на беззаконня мої і серце моє очисти, творячи мене храмом Пречистого Твого Тіла й Крови, маючи незчисленні великі милості, не відкидай мене від лица Твого.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові:

Як наважуся до Причастя Святинь Твоїх приступити я, недостойний?

Може б, насмілитися до Тебе приступити з достойними, але одяг мій викриває мене, бо він не до вечері, і душа моя многогрішна осудження заслужила. Господи, очисти ж скверну душі моєї і спаси мене, бо Ти Чоловіколюбний.

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Маючи велике множество гріхів, вчинених мною, до Тебе прибігаю, Богородице Чистая, спасіння благаючи: відвідай немічну душу мою і моли Сина Твого й Бога нашого дати відпущення моїх гріхів, єдина благословенна.

[Під час Великого посту:]

Тропар, глас 8

Коли славні ученики умиванням ніг на вечері просвіщалися, тоді Юда злочестивий недугою грошолобства засліплювався і беззаконним суддям Тебе, Праведного Суддю, продавав. Глянь, скарбів ревнителю, на того, що через них повісився. Тікай від тієї ненаситної душі, що на Вчите-

ля так наважилася. Милосердний до всіх Господи, слава Тобі.

і псалом 50 (стор. 112).]

Канон на глас 2

Пісня 1

Ірмос:

Грядіть, люди, співаємо пісню Христу Богові, що розділив море і наставив людей, звільнивши їх від рабства єгипетського, бо Він прославився.

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Хлібом, що подає вічне життя і що зціляє від багатьох різноманітних недугів, нехай буде мені, Милосердний Господи, Тіло Твоє і Дорогоцінна Кров Твоя.

Приспів: Не відкинь мене від лиця Твого і Духа Твого Святого не відними від мене.

Тропар

Осквернений непристойними ділами, я, окаянный, недостойний причащення Твого Пречистого Тіла та Божественної Крови, Христе, але сподоби мене його.

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Благословенна Богоневісто, земле плодовита, що зростила неораний та спасенний для світу Колос. Сподоби мене спастись, приймаючи Його в їжу.

Пісня 3

Ірмос:

Утвердивши мене на камені віри, зміцнив Ти уста мої на ворогів моїх, і дух мій звеселився, коли заспівав: «Нема святішого за Бога нашого, й немає праведнішого за Тебе, Господи».

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Дай мені, Христе, краплі сліз, що очищають нечистоту мого серця, щоб благою совістю очищений з вірою і страхом приступив я до причащення Божественних Дарів Твоїх, Владико.

Приспів: Не відкинь мене від лиця Твого і Духа Твого Святого не відними від мене.

Тропар

Чоловіколюбче, нехай буде для мене Пречисте Тіло Твоє і Божественна Кров на прощення провин, на спілкування з Святим Духом, на життя вічне, Чоловіколюбче, та на звільнення від страждань і скорбот.

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Пресвята Трапезо Хліба життя, що з милосердя з неба зійшов і світові нове життя подав, сподоби й мене, недостойного, зі страхом спожити Його та бути живим.

Пісня 4

Ірмос:

Прийшов єси не заступник і не ангел, а Господь, від Діви втілений, і спас єси всього мене чоловіка; тому до Тебе взиваю: «Слава силі Твоїй, Господи».

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Заради нас втілившись, Многомилостивий, Ти захотів бути заколеним, як вівця, за гріхи людські. Тому я молю Тебе: очисти і мої провини.

Приспів: Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відніми від мене.

Тропар

Зціли рани моєї душі, Господи, і всього освяти, і сподоби, Владико, мене окаянного причаститись Тайної Твоєї Божественної Вечері.

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Умилостив і до мене Народженого Тобою, Владичице, і збережи мене, раба Твого, чистим та безпорочним, щоб мені освятитися, приймаючи духовний бісер.

Пісня 5

Ірмос:

Світла Подателю і віків Творче, Господи, у світлі заповідей Твоїх настав нас, бо крім Тебе іншого бога не знаємо.

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Як Ти сказав, Христе, так нехай буде і для мене, вбогого Твого раба, перебувай у мені, як Ти обіцяв, бо ось я споживаю Твоє Божественне Тіло і п'ю Кров Твою.

Приспів: Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відніми від мене.

Тропар

Слово Боже і Боже, палаюча вуглина Твого Тіла нехай буде для мене, затьмареного, на просвіту і Кров Твоя на очищення оскверненої моєї душі.

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Маріє, Мати Божа, священний храм пахощів, Твоїми молитвами вчини мене вибраною посудиною, щоб мені причаститися святинь Сина Твого.

Пісня 6

Ірмос:

У безодні гріховній потопаючи, благаю незбагненну безодню милосердя Твого: від тління, Боже, мене відведи.

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Розум, душу і серце, а також і тіло моє освяти, Спасе, і сподоби,

Владико, приступити до страшних Тайн неосудне.

Приспів: Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відніми від мене.

Тропар

Нехай звільнюсь я від пристрас-
тей та нехай дістану примноження
благодаті Твоєї та зміцнення жит-
тя через причащення святих Твоїх
Тайн, Христе.

Приспів: Пресвята Богородице,
спаси нас.

Богородичний

Боже, Слово Боже, Святе, освяти
всього мене, що приступаю нині до
Божественних Твоїх Тайн по молит-
вах Твоєї Святої Матері.

Кондак

Не позбав мене, Христе, можли-
восте прийняти нині Хліб — Тіло Твоє
і Божественну Кров, нехай не буде
для мене, окаянного, в осуд прича-
щення пречистих і страшних Твоїх

Тайн, Владико, але нехай буде для мене на життя вічне та безсмертне.

Пісня 7

Ірмос:

Тілу золотому премудрі діти не послужили, а у вогонь самі ввійшли і богів їхніх осміяли; посеред полум'я співали, зрошені ангелом. Почута вже вуст ваших молитва.

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Причащення Твоїх безсмертних Тайн, Христе, нехай буде для мене нині джерелом благ: світла, життя, душевного спокою, засобом для досягнення добродітності Божественним клопотанням та примноження її, щоб я прославляв Тебе, Єдиний Благий.

Приспів: Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відними від мене.

Тропар

Приступаючи нині з трепетом, любов'ю та благоговінням до Твоїх безсмертних Таїн, нехай звільнюсь я, Чоловіколюбний, від пристрастей, ворогів та злиднів, від бід та всякої скорботи, і удостой мене співати Тобі: «Благословен єси, Господи, Боже отців наших».

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Спасителя Христа, Недосяжного для розуму, народила, Богоблагодатна, молю Тебе нині, раб Твій, Чисту, нечистий: мене, що готуюся тепер приступити до пречистих Тайн, очисти від скверни плоті та духу.

Пісня 8

Ірмос:

Бога, що ввійшов у піч вогненну до отроків юдейських і перетворив полум'я на росу, оспівуйте діла Господні, і підносьте по всі віки.

Приспів: Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму.

Тропар

Удостой, Христе, нині і мене, що втратив надію, стати учасником небесних страшних і святих Твоїх Тайн і Твоєї Божественної Тайної Вечері, Боже, Спасе мій.

Приспів: Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відніми від мене.

Тропар

Прибігши під Твоє Милосердя, Блаже, я зі страхом благаю Тебе: перебувай у мені, Спасе, і я в Тобі перебуваю, як Ти сказав, бо ось, покладаючи надію на Твою милість, я споживаю Тіло Твоє і п'ю Кров Твою.

Приспів: Пресвята Тройце, слава Тобі.

Троїчний

Я тремчу, приймаючи вогонь, щоб не згоріти, як віск і як трава. О

страшна тайно! О милосердя Боже!
Я, як персть земна, причащаюсь Бо-
жественним Тілом і Кров'ю і стаю
безсмертним.

Пісня 9

Ірмос:

Безпочаткового Отця Син, Бог і
Господь, що втілювався від Діви, явив-
ся нам, щоб просвітити затьмарених
і зібрати розсіяних. Тому ми всіма
оспівану Богородицю величаємо.

Приспів: Серце чисте створи в
мені, Боже, і духа праведного відно-
ви в нутрі моєму.

Тропар

Причащенням святих Тайн нехай
освячусь я, Владико, душею і тілом,
нехай просвічусь, нехай спасусь, не-
хай стану домом Твоїм, маючи Тебе,
що живеш в мені з Отцем і Духом,
Благодійнику Многомилостивий.

Приспів: Не відкинь мене від лиця
Твого і Духа Твого Святого не відними
від мене.

Тропар

Як вогонь нехай буде для мене і як світло Тіло Твоє й Кров Найдорогоцінніша, Спасе мій, що опалює гріховну речовину і спалює пристрастей терня, й усього мене просвічує поклонятися Твоєму Божеству.

Приспів: Пресвята Богородице, спаси нас.

Богородичний

Бог воплотився від чистої Твої крові. Тому всі народи оспівують Тебе, Владичице, і сонми духів славлять, що через Тебе вони ясно побачили Владику вселенної в людській природі.

І одразу:

Достойно є, і це є істина, славити Тебе, Богородицю, Присноблаженну і Пренепорочну і Матір Бога нашого. Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породила, суццю Богородицю, Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Трисвяте: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (*тричі*).

Пресвята Тройце, помилуй нас. Господи, очисти гріхи наші. Владико, прости беззаконня наші. Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (*тричі*).

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Тропар: Помилуй нас, Господи, помилуй нас, бо, жодного виправдання немаючи, ми, грішні, Тобі, як Владиці, цю молитву приносимо: помилуй нас.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові.

Господи, помилуй нас, бо на Тебе ми надіємось: не прогнівайся дуже на нас і не пам'ятай беззаконь наших, але зглянься і нині, як Благотробний, і визволи нас від ворогів наших. Бо Ти Бог наш, а ми, люди Твої, всі творіння рук Твоїх і ім'я Твоє призиваємо.

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Милосердя двері відкрий нам, Благословенна Богородице, щоб ми, на Тебе надіючись, не загинули, а від усякого лиха Тобою визволилися. Бо Ти єси спасіння роду християнського.

Господи, помилуй (40 разів).

6 Молитви до Сповіді та Причастя

Молитви перед Сповіддю

Молитва до Святого Духа

Царю небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди єси і все наповняєш, скарбе добра і життя подателю, прийди, і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, благий, душі наші.

Вселаскавий і Преблагий Господи! Ти не хочеш смерти грішника, але щоб він покався і живим був. Ти завжди готовий простити грішникові і відновити його, розкаяного, Своєю благодаттю. І я, грішний, хочу відкрити перед Тобою своє серце.

Як блудний син, обтяжений всякими гріхами, приходжу покірно і з повним жалем до найліпшого Отця, і прошу: «Отче, милостивий будь до мене, грішного. Я згрішив, Господи,

перед Тобою, і негідний зватися сином Твоїм. Згрішив я, Господи, приймай мене, що каюся».

Подай мені, Господи, Свою ласку, просвіти мій розум, щоб я бачив мої гріхи; розбуди в серці моїм праведний жаль і допоможи мені щиро висповідатись.

Душе Святий, пошли мені благодать з висот і просвіти мій розум, щоб я всі мої гріхи пізнав. Зворуши моє серце, щоб я щиро жалкував за них, і укріпи мою волю, щоб я своє життя виправив і Тобі, Господу Богу, служив.

Пресвята Богородице, змило-сердсья наді мною і виблагай мені правдиве розкаяння.

Молитви перед Святим Причастям

Молитва Василя Великого, 1-ша

Владико, Господи Ісусе Христе, Боже наш, Джерело життя і безсмертя. Творче всього творіння видимого й невидимого, Рівновічний і Співбезпочатковий Сину Безпочаткового Отця! Ти з безмірної благодості в останній час тіло прийняв і був розп'ятий і похований за нас, невячких і нерозсудливих, і Твоєю Кров'ю обновиw понівечену гріхом природу нашу. Сам, Безсмертний Царю, прийми покаяння і від мене грішного і нахили вухо Твоє до мене і вислухай слова мої. Бо згрішив я, Господи, згрішив перед небом і перед Тобою і став недостойним поглянути на висоту слави Твоєї, бо я прогнівив Твою благість, порушив Твої заповіді і не послухав Твоїх повелінь. Але Ти, Господи, незлопам'ятливий, дов-

готерпеливий і многомилостивий, не віддав мене на погибель з беззаконнями моїми і навернення мого чекаєш. Бо Ти ж, Господи, сказав через пророка Твого: «Не бажаю Я смерти грішника, але нехай він покається і буде живий». Бо Ти, Владико, не хочеш погубити творіння рук Твоїх, і не любя тобі погибель людська, але хочеш, щоб усі спаслися і до пізнання істини прийшли. Тому і я, хоч і недостойний неба і землі, і цього дочасного життя, бо всього себе піддав гріхові, віддав у неволю пристрастям і осквернив Твій образ; але Твоїм ділом і творінням бувши, я, окаянный, не втрачаю надії на своє спасіння і приходжу, на Твоє безмірне милосердя надію поклавши. Прийми ж і мене, Чоловіколюбний Господи, як блудницю, як розбійника, як митаря і як блудного, і візьми мій важкий тягар гріхів Ти, що гріхи світу взяв, що зцілюєш немочі людські, що кличеш до Себе і заспокоюєш знеможених і

обтяжених, що прийшов покликати не праведників, а грішників до покавання. Очисти мене від усякої скверни тілесної і навчи мене приступати до святощів зі страхом Твоїм, щоб, приймаючи в чистім свідоцтві сумління мого частину святощів Твоїх, я з'єднався з Святим Твоїм Тілом і Кров'ю і щоб Ти жив і перебував у мені з Отцем і Святим Твоїм Духом. Так, Господи Ісусе Христе, Боже мій, не на осуд нехай буде мені причастя пречистих і животворчих Твоїх Таїн, і нехай не буду я немічний душею і тілом, недостойно причастившись їх. Але дай мені аж до останнього зітхання мого неосудне приймати частину святощів Твоїх на спільність із Духом Святим, на шлях до життя вічного і на добру відповідь на страшнім суді Твоїм; щоб і я з усіма обранцями Твоїми був спільником нетлінних Твоїх благ, які Ти підготував для тих, що люблять Тебе, Господи; вони ж прославляють Тебе повіки. Амінь.

Молитва Іоанна Золотоустого, 2-га

Господи, Боже мій, я знаю, що я недостойний і негідний того, щоб Ти ввійшов під покрівлю дому душі моєї, бо він увесь спустошений і занепалий, і не маєш у мені достойного місця, де б голову прихилити. Але як Ти зволив лягти у печері в яслах тварин нерозумних, так благозволь увійти в ясла нерозумної моєї душі і в осквернене моє тіло. І як Ти не вважав за недостойне ввійти і повечеряти з грішниками в домі Симона прокаженого, так благозволь увійти і в дім покірної моєї, прокаженої і грішної душі. І як Ти не відкинув подібної до мене блудниці й грішниці, що прийшла і доторкнулася до Тебе, так змилосождься і наді мною грішним, що приходжу і доторкаюсь до Тебе. І як Ти не погордував скверними і нечистими її устами, що цілували тебе, так не погордуй і моїми ще більш, ніж її, скверними і нечистими устами та скверним і найнечеснішим

моїм язиком. Але нехай буде вугіль Пресвятого Твого Тіла і дорогоцінної Твоєї Крови на освячення і на просвітлення і на здоров'я покірної моєї душі й тіла; на полегшення тягарів моїх многих провин, на збереження від усякого диявольського діла, на віддалення і припинення мого злого і лукавого звичаю, на змертвіння пристрастей, на сповнення заповідей Твоїх, на примноження Божественної Твоєї благодаті і на здобуття Царства Божого. Бо я приходжу до Тебе, Христе Боже, не з погордою, але з сміливою надією на невимовну Твою Благість; і щоб мене, надовго віддаленого від спільності з Тобою, не уловив вовк мислений. Благаю ж Тебе, Владико, Єдиний Святий, освяти мою душу й тіло, розум і серце, нутро й істоту, і всього мене обнови, і вкорени страх Твій у суглоби мої, і освячення Твоє вчини незнищеним у мені. І будь мені помічником і заступником, провадячи в спокої життя моє, спо-

добляючи мене стояти праворуч Тебе разом із святими Твоїми, молитвами й благаннями Пречистої Твоєї Матері, безтілесних Твоїх слуг, і пречистих Сил, і всіх святих, що від віку Тобі угодне вчинили. Амінь.

Молитва Симеона Метафраста, 3-тя

Єдиний Чистий і Нетлінний Господи! Ти, що з невимовної милости чоловіколюбства прийняв цілу нашу тлінність від чистої і непорочної крові Тієї, яка надприродно породила Тебе, Христе Ісусе, Премудросте Божа, Спокою і Сило, зішестям Божественного Духа і благоволінням Віковічного Отця. Ти, що через Твоє втілення прийняв животворчі й спасенні страждання, хрест, цвяхи, спис, смерть, — умертви мої душогубні пристрасті тілесні. Ти, що Твоїм погребінням полонив царство пекельне, поховай добрими думками мої лукаві замисли й знищ духа лукавства. Ти, що Твоїм на третій день

живоносним воскресінням підвів упалого праотця, піднеси мене, грішного, подаючи мені способи покаяння. Ти, що Твоїм преславним вознесінням на небо обожествив прийняте Тіло і вшанував його перебуванням праворуч Отця, сподоби мене через причастя святих Твоїх Таїн здобути блаженну долю спасених. Ти, що через пришествя Утішителя Твого Духа вчинив святих Твоїх учеників почесним сосудом, яви й мене вмістилищем Його пришествя. Ти, що знов прийдеш судити вселенну по правді, благоволи, щоб і я зустрів на хмарах Тебе, мого Суддю і Творця, з усіма святими Твоїми, щоб я безконечно прославляв і оспівував Тебе з одвічним Твоїм Отцем і Пресвятим, і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

**Молитва Іоана
Дамаскина, 4-та**

Владико, Господи Ісусе Христе,
Боже наш, Єдиний, що маєш вла-

ду прощати людям гріхи, прости, як Благий і Чоловіколюбний, усі мої провини свідомі й несвідомі; і сподоби мене неосудно причаститися Божественних, і найславніших, і пречистих, і животворчих Твоїх Таїн не на муку, не на примноження гріхів, але на очищення, й освячення, й заступку майбутнього життя й царства, на оборону й допомогу, і на поборення супротивників, і на знищення многих моїх провин. Бо Ти Бог Милостивий, і Милосердний, і Чоловіколюбний, і Тобі славу віддаємо з Отцем і Святим Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва Василія Великого, 5-та

Знаю, Господи, що я недостойно причащаюся Пречистого Твого Тіла і дорогоцінної Твоєї Крови, і винний я, і в осуд для себе їм і п'ю, не розважаючи про Тіло і Кров Твою, Христа і Бога мого. Але сміливо покладаючись на милосердя Твоє, приходжу

до Тебе, що сказав: «Хто їсть Моє Тіло і п'є Мою Кров, той у Мені перебуває, і Я в ньому». Змилосердся, Господи, і не докоряй мені грішному, але вчини зо мною з милости Твоїї. І нехай будуть мені ці святощі на зцілення, і очищення, і просвічення, і збереження, і спасіння, і освячення душі і тіла; на відігнання всякої прихливої думки і лукавого вчинку і діла диявольського, що через розум діє в суглобах моїх; на сміливість і любов до Тебе; на поправу життя і певність; на збільшення чесноти й звершености; на сповнення заповідей; на спільність із Духом Святим; на путь до життя вічного і на добру відповідь на страшнім суді Твоїм; не на суд і не в осуд. Амінь.

**Молитва Симеона,
Нового Богослова, 6-та**

Від скверних уст, від мерзенного серця, від нечистого язика, від оскверненої душі прийми благання, Христе мій, і не відкинь ні слів моїх,

ні благань, ані зухвальства. Дай мені, Христе мій, сміливо говорити те, що я хочу, але й навчи мене, що мені треба чинити й говорити. Згрішив я більше, ніж блудниця, що, довідавшись, де Ти перебуваєш, і купивши мира, сміливо прийшла намастити Твої ноги, Бога мого, Владики й Христа мого. Як не відкинув Ти її, що прийшла від щирого серця, так і мною не погордуй, Слово, а дозволь мені Твої ноги і тримати, і цілувати, і потоками сліз, як дорогоцінним миром, сміливо їх намащати. Обмий мене сльозами моїми, очисти мене ними, Слово, відпусти і провини мої і подай мені прощення. Ти знаєш множество злих вчинків моїх, знаєш і струпи мої, і рани бачиш мої, але і віру знаєш, і прагнення бачиш, і зітхання чуєш. Не втаїться від Тебе, Боже мій, Сотворителю мій, Визволителю мій, ні крапля сльози, ані частина краплі. Спостерегли очі Твої те, чого я не доконав ще, і в книзі Твоїй записано також і те, чого я не вчинив. Поглянь

на покору мою, поглянь на неміч мою, яка вона велика. І всі гріхи відпусти мені, Боже всього, щоб я з чистим серцем, з трепетною думкою і сокрушеною душею причастився непорочних Твоїх і пресвятих Таїн, що оживляють і обожествляють усякого, хто їсть і п'є з чистим серцем. Бо Ти, Владико мій, сказав: «Кожний, хто їсть Моє Тіло і п'є Мою Кров, той у Мені перебуває, і Я в ньому».

Правдиве кожне слово Владики і Бога мого, бо хто учасник Божественних і Боготворчих милостей, той уже не самотній, але з Тобою, Христе мій, трисонячним світлом, що світ просвічує. Щоб не перебувати мені одному без Тебе, Життєдавче, Дихання моє, Життя моє, Утіхо моя, Спасіння світу, я до Тебе приступив, як бачиш, зі сльозами і сокрушеною душею, благаючи визволення від моїх провин і неосудного причастя Твоїх животворчих і непорочних Таїн, щоб Ти перебував, як і сказав, зо мною, найнещасливішим:

щоб спокусник, знайшовши мене без Твоєї благодаті, не заволодів мною підступно і, спокусивши, не відвернув від Твоїх слів. Тому я до Тебе припадаю й гаряче взиваю до Тебе: як прийняв Ти блудного й блудницю, що прийшла, так приймай, Милосердний, мене блудного і розпусного, мене, що нині до Тебе приходжу з душею сокрушеною. Знаю, Спасе, що ніхто інший так не згрішив Тобі, як я, і не вчинив таких діл, які я вчинив. Але знаю також і те, що ні страшні провини, ані безліч гріхів не перевищують великого довготерпіння і найвищого чоловіколюбства Бога мого. Але тих, що щиро каються, Ти оливою милости і очищаєш, і освітлюєш, і учасниками світла чиниш, щедро творячи спільниками Твого Божества, і на диво ангелам і людському розумінню многократно розмовляєш із ними, як із правдивими друзями Твоїми. Це дає мені сміливість, це окрилює мене надією, Христе мій. І я, сміливо надіючись

на Твої великі добродійства для нас, радіючи і разом тремтячи, приймаю вогонь, будучи травою, і, дивне чудо, покриваюся росою невидимою, наче справді купина, що колись горіла неопалимо. І тому вдячною думкою і вдячним серцем, вдячними моїми суглобами душі й тіла мого поклоняюся, величаю і прославляю Тебе, Боже мій, бо Ти благословен нині й повіки. Амінь.

Молитва Іоана Золотоустого, 7-ма

Боже, полегши, відпусти і прости мені провини мої, якими я згрішив перед Тобою чи словом, чи ділом, чи думкою, волею чи неволею, свідомо чи несвідомо — все мені прости, як Благий і Чоловіколюбний, і молитвами Пречистої Твоєї Матері, духовних слуг Твоїх і святих Сил і всіх святих, що від віку угодне Тобі чинили, благоволи, щоб я неосудно прийняв Святе і Пречисте Тіло Твоє і дорогоцінну Кров на зцілення душі й тіла

і на очищення лукавих моїх думок. Бо Твоє є Царство, і сила, і слава з Отцем і Святим Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва Іоана Золотоустого, 8-ма

Я недостойний того, щоб Ти, Владико, Господи, ввійшов під покрівлю душі моєї, але тому, що Ти, як Чоловіколюбний, хочеш жити в мені, я сміливо приступаю. Накажи, я відчиню двері, що їх Ти один сотворив, і Ти ввійдеш чоловіколюбно, яким Ти єси з природи, ввійдеш і просвітиш затемнений розум мій. Вірую, Ти вчиниш це, бо блудницю, яка прийшла до Тебе з сльозами, Ти не віддалив; і митаря, що покаявся, Ти не відкинув; і розбійника, що пізнав Царство Твоє, Ти не відігнав; і гонителя, що покаявся, Ти не залишив тим, ким він був; але всіх, що прийшли до Тебе з покаванням, Ти серед друзів Твоїх умістив, Єдиний благословенний завжди, нині і на віки безконечні. Амінь.

Молитва Іоана Золотоустого, 9-та

Господи, Ісусе Христе, Боже мій, полегши, відпусти, очисти і просвіти мені, грішному і нікчемному і недостойному рабу Твоєму, провини, гріхи й помилки мої, що ними від молодих літ аж до цього дня й години я згрішив свідомо й несвідомо, словами чи ділами, помислами, думками і намірами та усіма моїми почуттями. І молитвами Пречистої Приснодіви Марії, Матері Твоєї, що безсіменно Тебе породила, єдиної неосоромної надії, захисниці і спасіння мого, сподоби мене неосудне причаститися пречистих, безсмертних, животворчих і страшних Твоїх Таїн на відпущення гріхів і на життя вічне, на освячення, і просвічення, і зміцнення, і зцілення, і здоров'я душі і тіла; на знищення і цілковите вигублення лукавих моїх міркувань, помислів, намірів і нічних примар темних, і лукавих духів. Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, і честь, і поклоніння з Отцем і

Святим Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва Іоана Дамаскіна, 10-та

Перед дверима храму Твого я стою і від страшних думок не вивольюся. Але Ти, Христе Боже, що митаря виправдав, і хананеянку помилував, і розбійникові двері раю відчинив, відчини мені милосердя чоловіколюбства Твого і прийми мене, що приходжу і доторкаюся Тебе, як блудницю і кровоточиву. Бо одна, доторкнувшись до краю одягу Твого, одразу зцілення прийняла; а друга, обнявши Твої ноги, відпущення гріхів дістала. Я ж, нещасний, що насмілювався все Твоє Тіло прийняти, нехай не буду опалений. Але прийми мене, як і їх, і просвіти мої душевні почування, спаливши мої духовні провини молитвами Пречистої, що безсіменно породила Тебе, і Сил Небесних, бо Ти благословен еси на віки віків. Амінь.

7 Молитви після Святого Причастя (подячні)

Слава Тобі, Боже (тричі).

Подячна молитва, 1-а

Дякую Тобі, Господи, Боже мій, що Ти не відкинув мене грішного, а сподобив стати учасником святощів Твоїх. Дякую Тобі, що сподобив Ти мене недостойного причаститися пречистих Твоїх і небесних Дарів. Але, Владико Чоловіколюбний, що задля нас помер єси, і воскрес, і дарував страшні оці і животворчі Тайни на благодіяння й освячення душ і тіл наших, дай, щоб вони і мені стали на зцілення душі й тіла, на відігнання всякого супротивника, на просвітлення очей серця мого, на спокій душевних сил моїх, на віру неосудну, на любов нелицемірну, на виконання премудрости, на додержання заповідей Твоїх, на примноження

Божественної Твоєї благодаті і Царства Твого осягнення; щоб, цим усім у святині Твоїй збережений, завжди пам'ятав я благодать Твою і вже не для себе жив, але для Тебе, нашого Владики і Доброчинця. І так, покинувши це життя в надії на життя вічне, вічний осягнув спокій, де не вмовкає голос тих, що святкують, і насолода безмежна тих, що бачать лиця Твого красу несказанну. Ти бо еси правдиве бажання й радість невимовна тих, що люблять Тебе, Христе Боже наш, і Тебе величає все творіння повіки. Амінь.

Молитва Василя Великого, 2-га

Владико, Христе Боже, Царю віків і Творче всього, дякую Тобі за все добре, що подав мені, і за причастя пречистих і животворчих Твоїх Таїн. Благаю Тебе, Блаже і Чоловіколюбче, охорони мене покровом Твоїм в тіні крил Твоїх і даруй мені аж до останнього мого зітхання з чистим

сумлінням причащатися святощів Твоїх на відпущення гріхів і на життя вічне. Ти бо єси Хліб життя, Джерело святині, Податель благ, і Тобі славу возсилаємо з Отцем і Святим Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Молитва Симеона Метафраста, 3-тя

Ти, що дав мені Тіло Своє добровільно на поживу, Ти, вогонь, що палиш недостойних, не спали мене, Творче мій. Але пройми члени мої, всі суглоби, нутро, серце. Спали терня провин моїх, душу освяти, думки очисти, суглоби разом із кістями зміцни, п'ять почуттів моїх просвіти. Всього мене наповни страхом Твоїм. Завжди покривай, бережи і охорони мене від усякого діла та слова душо-тлінного. Очисти, обмий і прикрась мене, оздоб, врозуми і просвіти мене.

Учини мене оселею Твого Духа Єдиного, а вже не оселею гріха, щоб по причасті від мене, як від дому

Твого і як від вогню, втікали злочинець всякий і всяка недоля. Заступниками перед Тобою кличу всіх святих, чини безтілесних, Предтечу Твого, апостолів премудрих, а з ними і Матір Твою Пренепорочну, Чисту. Молитви їх прийми, Христе мій Милосердний, і сином світла слугу Твого вчини. Ти бо, Благий, Єдиний єси і освячення душ наших, і світлість, і Тобі, Богові і Владиці, належно славу всі возсилаємо повсякдень. Амінь.

Інша молитва 4-та

Тіло Твоє Святе, Господи Ісусе Христе, Боже наш, нехай буде мені на життя вічне, і Кров Твоя Чесна — на відпущення гріхів. Нехай же буде мені причастя це на радість, здоров'я й утіху; а на страшному і другому пришестві Твоєму сподоби мене грішного стати праворуч слави Твоєї молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих. Амінь.

Молитва до Пресвятої Богородиці, 5-та

Пресвята Владичице Богородице, світло затемненої душі моєї, надіє, покрово, пристановище, утіхо, радосте моя, дякую Тобі, що сподобила мене, недостойного, бути причасником Пречистого Тіла і Чесної крові Сина Твого. Ти, що породила Світло істинне, просвіти мої мислені очі серця. Ти, що породила Джерело безсмертя, оживотвори мене, через гріх на смерть засудженого. Ти, Милостивого Бога Милосердна Мати, помилуй мене і дай мені жаль і каяття в серці моєму, і смирення в думках моїх, і взивання з неволі помислів моїх; і сподоби мене до останнього зітхання неосудно приймати пречистих Таїн освячення на зцілення душі й тіла. І дай мені сльози покаяння і визнання, щоб величати й славити Тебе всі дні життя мого. Бо ти благословенна і препрославлена єси навіки. Амінь.

Далі:

Нині відпускаєш у мирі раба Твого, Владико, як і сказав Ти, бо побачили очі мої спасіння Твоє, що приготував Ти всім людям, світ на просвіту народів і славу людей Твоїх, Ізраїля.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас. Господи, очисти гріхи наші. Владико, прости беззаконня наші. Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради.

Господи, помилуй (тричі).

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє, нехай

прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Богородичний, глас 4-й

Заступнице християн усердная, молитвенице до Творця надійная, не погордуй молитвами грішників, але прийди швидше, як Благая, на поміч нам, що з вірою взиваємо до Тебе: поспіши на молитву й скоро прийди на благання, бо Ти заступаєшся завжди за тих, що шанують Тебе, Богородице.

Господи, помилуй (*12 разів*).

Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породила, суццю Богородицю, Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому
Духові нині, і повсякчас, і на віки ві-
ків. Амінь.

[Ієрей говорить:

Христос, істинний Бог наш, молит-
вами Пречистої Своєї Матері і всіх свя-
тих помилує і спасе нас, бо Він Благий і
Чоловіколюбний. Амінь!]

*По Причасті ж нехай кожний
зберігає себе від багатомовства в
тверезості і стриманості, для того,
щоб у цей день гідно зберегти в собі
прийнятого Христа.*

V
Що потрібно знати.
Основи віри

Десять Заповідей Божих

- 1** Я Є Господь Бог твій, нехай не буде в тебе інших богів, крім Мене.
- 2** Не роби собі ідола і нічого подібного до нього, не поклоняйся і не служи йому.
- 3** Не згадуй імені Господа Бога твого даремно.
- 4** Шість днів працєю і роби всі діла твої, а день сьомий — Господу Богу твоєму.
- 5** Шануй батька твого і матір твою — і добро тобі буде і довго житимеш на землі.
- 6** Не вбивай.
- 7** Не перелюбствуй.
- 8** Не кради.
- 9** Не свідчи неправдиво проти ближнього твого.

10 Не жадай нічого того, що належить ближньому твому.

Дві головні Божі заповіді

- 1** Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією думкою твоєю.
- 2** Люби ближнього твого, як самого себе.

Заповіді блаженства

- 1** Блаженні убогії духом, бо їх є Царство Небесне
- 2** Блаженні ті, що плачуть, бо вони втішаться.
- 3** Блаженні лагідні, бо вони успадкують землю.
- 4** Блаженні голодні й спрагненні правди, бо вони наситяться.
- 5** Блаженні милостиві, бо вони помилувані будуть.

- 6 Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачать.
- 7 Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться.
- 8 Блаженні гнані за правду, бо їх є Царство Небесне.
- 9 Блаженні ви, коли ганьбитимуть вас і гнатимуть та ширитимуть про вас усяку лиху славу неправдиво — Мене ради.
- 10 Радуйтеся і веселітеся, бо велика нагорода вам на небесах.

Церковні Заповіді

- 1 Установлені свята святкуй.
- 2 В неділю і свята на Службі Божій обов'язково бувай.
- 3 Установлених постів дотримуйся.

- 4** Сповідайся та причащайся Святих і Божественних Таїн Христових не рідше одного разу на рік (найкраще — в дні Великого посту).
- 5** Розваги з музикою і весілля в заборонені дні і в дні Посту не справляй.

Істини віри

Бог є Єдиний, що все створив, всім керує, про все піклується і все тримає в правиці Своїй.

Бог є в трьох Особах: Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий. Всі три Особи є в Святій Тройці Єдині.

Син Божий, Ісус Христос, родився від Пренепорочної і Пречистої Діви Марії, від Неї прийняв людське тіло і став Чоловіком. Страждав і помер на хресті за нас і за наші гріхи, був похований у гробі і воскрес на третій день, а після сорока днів вознісся на небо.

Дух Святий, що походить від Отця, зійшов на апостолів і животворить Святу Христову Церкву.

Людська душа є безсмертна, бо вона є частиною іпостасі Божої.

Для осягнення спасіння потрібні: благодать Божа, віра і добрі діла.

Після смерті душі людські перебувають в оселях святих, уготованих від віків Отцем Небесним, або в місці, приготованому дияволові і слугам його.

Церква, яку заснував Ісус Христос на землі і що Він керує нею, як її Голова, дією благодаті Духа Святого через єпископів і священників, є Єдина, Свята, Соборна і Апостольська.

Українська Православна Церква, як і всі Помісні Православні Церкви, є Єдина Свята Соборна Апостольська Церква.

Гім Святих Таїнств, установлених Ісусом Христом

1. Хрещення.
2. Миропомазання.
3. Сповідь.
4. Причастя Святих Таїн Тіла і Крови Христових.
5. Маслосвяття (соборування).
6. Шлюб.
7. Священство.

Чесноти християнські

1. Віра.
2. Надія.
3. Любов.
4. Мудрість.
5. Справедливість.
6. Хоробрість.
7. Стриманість.

Гім діл тілесного милосердя

1. Голодного нагодувати.
2. Спраглого напоїти.
3. Нагого одягнути.
4. Подорожнього прийняти і нагодувати.
5. Недужого відвідати.
6. Ув'язненого в тюрмі відвідати.
7. Померлого поховати

Гім діл духовного милосердя

1. Грішника направити.
2. Нерозумного навчити і допомогти пізнати правду.
3. Близькому добру пораду дати.
4. Засмученого втішити.
5. Особисту кривду терпеливо зносити.
6. Заподіяну кривду щиросердно простити.
7. За живих і мертвих помолитися.

Головні гріхи і протилежні їм чесноти

Гординя	Скромність, смиренність
Скнарість, жадібність	Щедрість
Перелюбство, блуд	Чистота (тілесна і духовна)
Заздрість	Доброзичливість
Нестриманність	Поміркованість
Гнів, дратівли- вість	Лагідність, доброта
Лінощі	Працелюбність

Гріхи проти Святого Духа

- Надмірні вимоги до Милосердя Божого та нарікання на Божу Доброту.
- Сумніви і безнадійність щодо милосердя і допомоги Божої в молитві твоїй.

- Життя всупереч Науці Христовій, Його Святим Заповітам та Науці Церкви.
- Заздрість на Боже благословення та милосердя для ближнього твого.
- Непокора спасенним навчанням Церкви.
- Нерозкаяність у гріхах аж до смерті, свідоме протистояння Богові.

Найтяжчі гріхи

- Умисне убивство.
- Перелюбство, зрада подружньої вірності і чистоти життя.
- Скривдження вдови і сироти.

Умови доброї сповіді

- Вияв совісті.
- Каяття і жаль за гріхи.
- Обітниця виправитись і не повторювати гріхів.
- Щира Сповідь.

- Сумлінне виконання накладеної покути.

ОСТАННЄ, ЩО НЕ МИНЕ КОЖНУ ЛЮДИНУ

- Смерть.
- Суд Божий.

Церковні свята

Найголовніше свято року

ВЕЛИКДЕНЬ (Паска)

Дванадцять найбільших свят року (Дванадцяті свята)

1. **Вхід Господній в Єрусалим**
(Вербна неділя) — за тиждень до Великодня.
2. **Вознесіння Господнє** — на 40-й день після Великодня.
3. **П'ятидесятниця, або Трійця**
(Зелені свята) — на 50-й день після Великодня.

4. **Різдво Пресвятої Богородиці** — 21 вересня.
5. **Воздвиження Чесного Хреста Господнього** — 27 вересня.
6. **Введення до Храму Пресвятої Діви Марії** — 4 грудня.
7. **Різдво Христове** — 7 січня.
8. **Хрещення Господнє** (Йорданські свята) — 19 січня.
9. **Стрітення Господнє** — 15 лютого.
10. **Благовіщення Пресвятої Богородиці** — 7 квітня.
11. **Преображення Господнє** (Другий Спас) — 19 серпня.
12. **Успіння Пресвятої Богородиці** — 28 серпня.

Великі свята

1. **Покрова Пресвятої Богородиці** — 14 жовтня.
2. **Св. великомученика Дмитра Солунського** — 8 листопада.

3. **Собор Св. Архистратига Михаїла та Небесних Сил Безтілесних** — 21 листопада.
4. **Св. Миколая Чудотворця** — 19 грудня.
5. **Обрізання Господнє; Св. Василя Великого** — 14 січня.
6. **Трьох святителів: Василя Великого, Іоана Золотоустого та Григорія Богослова** — 12 лютого.
7. **Св. великомученика Юрія Переможця** — 6 травня.
8. **Різдво Іоана Предтечі** — 7 липня.
9. **Св. апостолів Петра і Павла** — 12 липня.
10. **Св. рівноапостольного князя Володимира** — 28 липня.
11. **Перенесення чесного древа Хреста Господнього (1-й Спас); Хрещення Руси-України; семи мучеників Маккавеїв,**

матері їхньої Соломонії та учителя Єлеазара — 14 серпня.

12. Усікновення Голови Іоана Хрестителя — 11 вересня.

ПОСТИ

Багатоденні

1. **Великий Піст** починається за сім тижнів перед Великоднем (6 тижнів посту і Страстний тиждень).
2. **Петрівський піст**, або Петрівка, починається через тиждень після Зелених свят і триває до Петра і Павла (12 липня).
3. **Успенський піст**, або Спасівка, починається 14 серпня і триває до Успення Пресвятої Богородиці (28 серпня).
4. **Різдвяний піст**, або Пилипівка, починається 28 листопада і триває до Різдва Христового (7 січня).

Одноденні

1. **Воздвиження Хреста Господнього** — 27 вересня.
2. **Йорданський Святий Вечір** — 18 січня.
3. **Усікновення голови святого Іоана Хрестителя** — 11 вересня.
4. **Середа і п'ятниця щотижня.** Немає посту по середах і п'ятницях у загальниці, а саме: під час Різдвяних свят (крім Йорданського Святого Вечора), тижня після неділі Митаря і Фарисея, тижня після м'ясопусної неділі, Світлого тижня (по Пасці) і тижня по П'ятидесятниці.

ЗРАЗКИ ХРИСТИЯНСЬКИХ ПРИВІТАНЬ

Повсякденні

- Слава Ісусу Христу!
 - Слава навіки!

- Слава Богу!
 - Слава навіки Богу!
- Христос посеред нас!
 - І є, і буде!

У Різдвяний період

- Христос рождається!
 - Славте Його!

В Йорданський період

- Христос охрещується!
 - В річці Йордані!

В Пасхальний період

- Христос Воскрес!
 - Воістину Воскрес!

Кілька порад, як поводитись у церкві

Пам'ятай, що церква — це Дім Божий. Тому треба поводитися в ній пристойно і побожно.

Коли входиш до церкви, то треба побожно, без поспіху тричі пе-

рехреститись і промовити молитви, стоячи або на колінах, напам'ять або з молитовника.

Під час богослужіння будь уважним, не розмовляй, не обертайся, не розглядай без потреби храм.

Перед виходом з церкви треба так само щиро помолитись, побожно перехреститись, поцілувати хрест і образ (ікону) і спокійно, без поспіху, вийти.

Перед тим, як поцілувати хрест, образ чи Євангелію, треба двічі перехреститися, після того, як поцілуєш — ще раз перехреститись.

Хлопці, юнаки і чоловіки повинні пам'ятати, що в церкві треба стояти без головного убору. Пам'ятай, лише таку поведінку любить Господь, і люди шанують тих, хто поводить себе побожно і достойно.

Про те, як треба хреститися

Хрестимось правою рукою. Для цього три пальці з'єднуємо разом, а два (безіменний і мізинець) притискаємо до долоні. Трьома з'єднаними пальцями торкаємось чола, живота, правого і лівого плечей, зображуючи на собі хрест, і опустивши руку, кланяємось. З'єднання трьох пальців символізує нашу віру в Святу Трійцю: Бога Отця, Бога Сина і Бога Духа Святого. Два притиснуті пальці символізують нашу віру в Сина Божого Ісуса Христа: що Він має два єства — є Бог і людина, і для нашого спасіння зійшов з неба на землю.

Під час хрещення руку покладаємо на чоло, щоб освятити наш розум і наші думки; на живіт — щоб освятити наші внутрішні почуття; на плечі — щоб освятити сили нашого тіла і щоб благословення Боже було на наших вчинках.

Хреститись треба при словах: *«В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа», «Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові...»*.

Хреститись треба побожно, без поспіху. Не можна хреститись без потреби і поспішно.

Коли священник благословляє рукою, кажучи: *«Мир всім»*, — треба поклонитись, але хреститись не треба.

Коли священник благословляє хрестом, образом, Євангелією, Чашею чи іншим освяченим предметом, то треба перехреститись і поклонитись.

Про поклони і молитву

Земні поклони і молитву на колінах не заведено творити в неділю, в великі свята, від Великодня (Пасхи) до Зелених свят і від Різдва до Йорданських свят. В той день, коли причащаєшся, також не заведено творити земні поклони.

Якщо в храмі під час богослужіння тісно, то краще не творити поклонів і не ставати на коліна, щоб не штовхати людей, які стоять поруч, і не порушувати їхньої молитовної зосередженості.

Молитися треба побожно і без поспіху, з великою увагою, вдумуючись в слова молитви. Якщо часу обмаль, то промов одну-дві молитви, а решту відклади на найближчий зручний для цього час.

Про домашній іконостас

Форму та розміри домашнього іконостасу Ви можете визначити самі в залежності від розмірів вашого домашнього храму та Ваших уподобань. За основу для домашнього іконостасу можна взяти побудову іконостасу церковного. Ікони в домашньому іконостасі можна розмістити за тим же принципом, що і в церковному.

Церковний іконостас — це особлива обставлена іконами перегородка, яка відокремлює Вівтар храму від середньої його частини. В церковному іконостасі є троє дверей, чи троє врат. Найбільші врата розміщуються в самій середині іконостасу і називаються Царськими вратами. Царські врата прикрашаються зображеннями на них іконами: Благовіщення Пресвятої Богородиці і чотирьох євангелістів, тобто апостолів, які написали Євангеліє: Матфея, Марка, Луки та Іоана. Над Царськими вратами розміщується ікона Тайної вечері.

Праворуч від Царських врат завжди розміщується ікона Спасителя, а ліворуч від Царських врат — ікона Божої Матері.

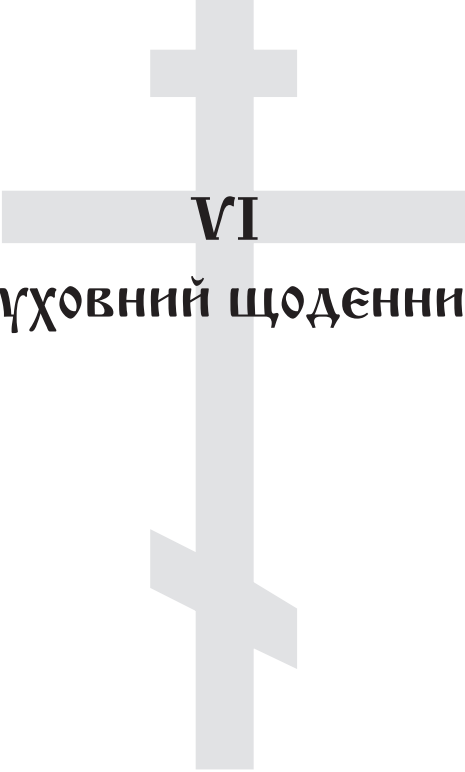
Праворуч від ікони Спасителя знаходяться південні двері, а ліворуч від ікони Божої Матері — північні двері. На цих бокових дверях зображаються архангели Михаїл і Гавриїл, або перші диякони Стефан і Филип, або первосвященик Аарон і пророк Мойсей.

Далі, за боковими дверима іконостасу, розміщуються ікони особливо шанованих святих.

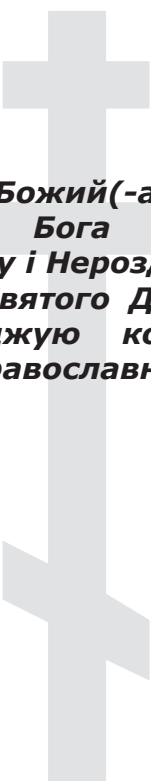
На самому верху іконостаса встановлюється хрест із зображенням на ньому розп'ятого Господа нашого Ісуса Христа.

Якщо іконостаси встановлюються в кілька ярусів, тобто рядів, тоді зазвичай у другому ярусі розміщують ікони дванадесятих свят, у третьому — ікони апостолів, в четвертому — ікони пророків, на самому ж верху завжди розміщується хрест (*протоієрей С. Слободський «Закон Божий»*).

VI

Духовний щоденник

***Я, раб(-а) Божий(-а)_____,
вірю в Бога — Троїцю
Єдиносущну і Нероздільну, Отця,
і Сина, і Святого Духа, визнаю
і підтверджую кожне слово
Символу православної Віри.***

Головна ціль мого життя:

Мої духовні помічники:

Духівник: _____

тел. _____

e-mail _____

Інші дух. помічники: _____

тел. _____

e-mail _____

Медичний діагноз:

- Я здоровий(-а) та всі мої рідні здорові ☐

- Я хворію на наступні хвороби ☐

-
- Мої діти та рідні хворіють на наступні хвороби ☐
-

Ознаки присутності лукавих сил біля людини

Відмітьте, які з ознак присутності лукавих духів наявні у вас та у вашій родині (див. стор. 13-17)

Виявлення ознак присутності лукавих сил під час бесіди зі священиком чи на сповіді

Фізичні ознаки:

Вібрація ☐, тремтіння ☐, позіхання ☐, рвота ☐ скручування живота ☐, втрата свідомості ☐, запаморочення ☐, жар ☐, неадекватна пітливість ☐, закритість (не чую священика, різка негативна реакція на спроби допомогти) ☐.

Духовні ознаки:

Запах сірки ☐, запах кладовища ☐, трупний запах ☐, негативний духовний вплив на священика ☐, атака нечистої сили ☐.

Інше _____

Діагностика копієм

(див. Требник, «Коли священик творить хрест зі святим копієм над страждаючим від недуги»)

Ознаки присутності:

Гострий біль при дотику копієм тіла в окремих місцях чи по всьому тілу ☐, відсутність контролю над своїм тілом при читанні молитви (вигинання тіла під рукою священика, сильне напруження тіла, рух тіла поза вашою волею, скручування живота, рвота, запаморочення та втрата свідомості) ☐, відчуття безпідставного страху чи роздратування ☐, неадекватна поведінка (стогін, плач, крик, вий, регіт, сквернослів'я і т.д.) ☐.

Інше _____

Духовний діагноз:

- **Одержимість**
(опанування нечистою силою)
повна ☐, або часткова ☐.

Постійно або час від часу свідомість та тіло людини контролюють нечисті сили.

- *Початкова форма одержимості* ☐.
Наявна хоча б одна з ознак присутності лукавих сил (див стор. 13-17).
- *Навіювання нечистою силою нав'язливих гріховних думок.* ☐
- *Напаствування нечистою силою* ☐
(напастувати — зачіпати, нападати (Тлумачний словник української мови)) — атаки нечистої сили. Випадки смертельної небезпеки, аварій, раптової втрати здоров'я, каліцтво, передчасна смерть рідних і близьких, особливо, якщо ці випадки мають між собою невеликі проміжки часу.
- *Співжиття та спілкування з нечистою силою* ☐
Ознаками є нестриманість у словах та вчинках, агресія, дошкудляння близьким, сварки, заздрощі, підозрілість, пияцтво і т.д.

Нечисті сили використовують тіло людини для саморуйнування, руйнування навколишнього світу та розповсюдження зла. Співжиття та спілкування з нечистими силами в сновидіннях. Жахи та сни, в яких ми співживемо з інкубами та сукубами.

- *Гріховний спосіб життя, порушення заповідей Господніх* ☐.

Замовлені сорокоусти

Сорок літургій (з частинкою на Проскомідії і з поминанням за престолом), замовлені в православних монастирях за моє здоров'я, здоров'я моїх рідних та за спокій душ спочилих близьких родичів.

<i>Назва монастиря</i>	<i>Хто замовив</i>	<i>За кого</i>	<i>Дата початку</i>	<i>Дата закінчення</i>	<i>За здоров'я чи за спок.</i>

Підготовка до повної сповіді

З безмежною вірою в Бога та надією на Його милосердя, розуміючи і приймаючи кожне слово Символу православної віри, починаємо складати списки своїх гріхів від семи років до цього дня (див. стор. 44-61).

Духовний план

Яка головна мета мого життя? Чи приймаю я духовне і моральне рішення про те, що головною метою мого життя є шлях до Бога і спасіння своєї душі? Якщо так, маємо в присутності духівника як свідка вголос сказати:

***«я, раб(-а) Божий(-а) _____
(Ваше ім'я) за головну мету свого життя обираю шлях спасіння своєї душі, шлях до Господа Ісуса Христа, Сина Божого Єдинородного, шлях до Троїці Єдиносущної і Нероздільної, Отця і Сина і Святого Духа. Амінь. Моя душа належить Господу Ісусу Христу. Амінь».***

Бо «яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але душу свою занапастить? Або що дасть людина взамін за душу свою?» (Мф 16:26)

«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!» (Мк 12:30)

Які зміни мають відбутися в моєму житті для досягнення головної мети? Що я маю змінити в собі? Складаємо духовний план в кожній сфері свого життя на найближче майбутнє.

Духовний план в інтимній сфері життя

Інтимна сфера — це сфера бажань, прагнень, страхів, комплексів та інших особливостей внутрішнього світу особистості.

Викорінити:

- *лінь* ☐,
- *жадібність* ☐,
- *похитливість* ☐,

- *бажання різних гріховних задоволень* ☐,
 - *череводогодження* ☐,
 - *пияцтво* ☐,
 - *егоцентричність* ☐,
 - *горделивість* ☐,
 - *заздрість* ☐...
-

Духовний план в сімейній сфері життя

Сімейна сфера — це сфера стосунків особистості та членів її сім'ї і роду.

- *Обвінчатися з чоловіком (дружиною)* ☐.
- *Чоловіку — бути головою сім'ї, любити свою жінку та піклуватись про неї* ☐.

«Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай боїться свого чоловіка!» (Еф 5:33)

- *Дружині — слухати свого чоловіка та служити йому, як Господу* ☐.

«Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві...» (Еф 5:22)

- *Охрестити дитину (дітей)* ☐.
- *Причащати дитину (дітей)* _____
раз(-ів) на _____ ☐.
- *Шанувати та допомагати батькам* ☐.

«Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо! Шануй свого батька та матір це перша заповідь з обітницею, щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній! А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напominанні й остереженні Божому!» (Еф 6:1-4)

- *Освятити житло* ☐, *автомобіль* ☐.
 - *Складання родового дерева* ☐.
 - *Відспівування та запечатування могил спочилого(-их) раба(-ів) Божого(-их)* ☐.
-
- *Проповідування рідним про необхідність хрещення, сповіді та Причастя, вінчання і т.д.* ☐

Духовний план в соціальній сфері життя

Соціальна сфера — це сфера стосунків особистості з зовнішнім світом.

Прагнути:

- *бути чесними з людьми та з Богом і завжди казати тільки правду ☐, «Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін 8:44).*
- *подобатись Господу, а не людям ☐,*
- *відносини з усіма людьми будувати через молитву та любов ☐, «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мф 22:39).*
- *поважати думку та життєвий вибір кожного ☐,*
- *захищатися від агресивно настроєних людей любов'ю ☐,*

«Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує» (Мф 5:44).

- *послужити душі кожної людини* □. «Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив! Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін 15:12-13).

Духовний план в духовній сфері життя

Духовна сфера — це сфера взаємодії духовного світу особистості з духівником, церквою і Богом.

- *Дотримуватись свого особистого духовного правила* □ (наприклад: читання Євангеліє, молитовне правило, піст, контроль гріховних думок, покаяння, сповіді, Причастя і т.д. Див. стор. 327).

- *Виконувати постійний послух при Храмі Божому* ☐ (наприклад: спів, читання, прибирання, полив квітів, послух біля свічників — будь-що, що може принести користь):

- *Робити справи милосердя та служіння Богу і людям* ☐ (наприклад: допомога бідним, немічним, бездомним, сиротам, участь в будівництві і ремонті храмів та монастирів, проповідування та направлення духовно сплячих та заблудлих душ до Господа. «Браття мої, коли хто з-поміж вас заблудить від правди, і його хто наверне, хай знає, що той, хто грішника навернув від його блудної дороги, той душу його спасає від смерті та безліч гріхів покриває!» (Як 5:19-20)):

- *Народитися духом* ☐.
«...Поправді, поправді кажу Я тобі:
Коли хто не народиться згори, то

не може побачити Божого Царства. Никодим Йому каже: Як може людина родитися, бувши старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух. Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори. Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ін 3:3-8).

Піст

Рівень посту, який ми обираємо для себе, та який благословляє наш духівник залежить від:

1. Тілесного здоров'я та рекомендацій лікарів

- Я пройшов(-ла) обстеження у лікаря, у мене немає медичних протипоказань проти жодного рівня посту ☐.

- За рекомендацією лікаря для дотримання посту я можу виключити з раціону наступні продукти ☐.

2. Духовного діагнозу (див. стор. 309) та рекомендацій духівника:

3. Чи звершена повна сповідь по чотирьом спискам та двадцяти митарствам (див. стор. 44-55)?

- Так ☐.

- Ні ☐.

4. Чи перебуваю я в пристрастях?

- Так ☐.

- Ні ☐.

Якщо ми перебуваємо в пристрастях (злість, роздратування, образа і т.д.), піст не благословляється.

5. Рівня визначених в духовному плані цілей (див. стор. 312), яких ми прагнемо досягти.
6. Натхнення.
7. Ми можемо в будь-який час посилити, або частково чи повністю відмінити свій піст з благословення духівника. Посилення посту необхідне у випадках, коли ми переживаємо атаки нечистої сили та відбувається духовна битва. В таких випадках єдина зброя, за допомогою якої ми можемо протистояти лукавим духам — це строгий піст і молитва, тому в цей час духівник може відмовити нам у проханні про послаблення посту. З іншого боку духівник може благословити послабити або відмінити піст у випадку, коли людина стає агресивною, або піддається спокусам та відмовляється від духовної боротьби.

Для найшвидшого досягнення духовних цілей, духовного народження та початку служіння Богу і людям, а також з метою духовного лікування при наявності ознак присутності лукавих сил потрібно дотримуватись **сорокаденного строгого посту**. В залежності від стану Вашого здоров'я (за рекомендаціями лікарів) та (або) ступеня тяжкості Вашої духовної хвороби можна взяти благословення духівника на один з таких видів строгого посту (пости можна чергувати між собою):

- *сухий піст* ☐ (повне утримання від їжі та пиття)

- *піст на воді* ☐ (вживається свята вода)

- *строгий піст* ☐ (просфори та свята вода)

Наступним рівнем посту по складності та ефективності є піст на рослинній їжі:

- *рослинна їжа без олії* ☐

- *рослинна їжа та олія* ☐

Крім того практика служіння Богу та людям священників показує, що:

1. Ворог (лукаві духи) любить м'ясо і кров.

На деякому визначеному етапі свого духовного шляху для нас можливі такі степені утримання:

- не їм м'ясо ☐

- все, що було живе, не їм ☐

2. Ворог любить молоко та молочні продукти.

Степені утримання:

- не п'ю молоко ☐

- не їм молочні продукти ☐

3. Ворог любить хмільне.

Якщо для нас це можливо, краще деякий час взагалі не вживати хмільного, але якщо ми не можемо стриматись – можна разово просити благословення духівника на бокал червоного сухого вина.

Можливі степені утримання:

- зовсім не вживаю алкоголь ☐

- вживаю тільки червоне сухе вино ☐

4. Ворог любить похіть та різні сексуальні збочення.

Степені утримання:

- утримуюсь від інтимних стосунків ☐

- маю інтимні стосунки тільки за бажанням партнера, сам(а) не провокую ☐

- маю інтимні стосунки один раз на деякий період ☐

Перед початком посту маємо поговорити зі своїм чоловіком чи дружиною, попросити у нього (неї) розуміння і пообіцяти, що якщо буде потрібно він чи вона одержить все, що захоче. Маємо поважати один одного, розуміти слабкості наших близьких та не спокушати їх.

Максимально утримуюсь від відвідування мирських свят, гулянь, змагань, кіно — всього, що виводить зі стану душевної рівноваги та провокує сплески мирських емоцій. ☐

Як потрібно читати Євангеліє?

Перевіряємо та відмічаємо, чи виконуємо ми наступні кроки:

1. Для читання віділяємо час, коли не може бути суєти (найкраще з самого ранку, або ввечері, коли всі справи вже зроблені) ☐.
2. Запаливши воскові свічки, ставимо перед собою образи Спасителя та Божої Матері, затепліємо перед ними також лампадку та сідаємо навпроти образів, займаючи комфортне положення ☐.
3. Подумки проходимо свої гріхи за прожитий день, а якщо треба і за життя — і від серця каємось перед Господом своїми словами, прощаємо та просимо прощення у душ людей, яких ми образили та які образили нас ☐.
4. Для того, щоб духовно сконцентруватись на розмові з Господом, яка має у нас відбутись, читаємо

молитву «Отче наш» стільки разів, скільки потрібно щоб наша свідомість очистилась і жодна суєтна думка не відволікала від читання ☐.

5. Читаємо Євангеліє, відчуваючи себе свідком тих подій, що описані. Кожне слово та кожную ситуацію прикладаємо до свого життя ☐.
6. Через деякий час (іноді вистачає одного речення, іноді пари абзаців), ми відчуємо, що духовно наситились. Закриваємо книгу і посидьмо в тиші, подумки ще раз пройшовши з Господом прочитане і усвідомлене ☐.
7. Після читання можливо з нашої душі поллються слова звернення в молитві до Господа ☐.
8. В кінці подякуймо Богу та цілуємо Євангеліє і ікони Спасителя і Божої Матері ☐.

Духовне правило

(Духовний розклад життя на тиждень)

Складаємо своє особисте духовне правило — визначаємо для себе рівень посту та молитовне правило, як часто ми відвідуємо служби, сповідаємось та причащаємось, коли відвідуємо духовні лекції, яку літературу читаємо для свого духовного розвитку (твори святих отців, житія святих і т. д.), як часто і які святі місця відвідуємо для молитовного поклоніння і т.д. На дотримання обраного духовного правила маємо взяти благословення у свого духівника. В подальшому ми можемо змінювати його, але у нас є помічник — наш духівник. Пізніше, коли ми духовно зміцніємо, і духовне правило увійде в нашу звичку, ми зможемо корегувати його для себе самотійно.

Нижче наведений приклад духовного розкладу життя людини, у якої виявлена хоча б одна з ознак при-

сутності лукавих сил. Своє духовне правило ми можемо скласти, відмітивши ті елементи прикладу, яких ми обираємо дотримуватись.

<i>Духовний захід</i>	<i>Виконання</i>
Сердечне читання Євангеліє (читати Євангеліє можна вночі) (див. стор. 325). Роздуми. Звіряння прочитаного з подіями сьогоднішнього дня в своєму житті.	кожен день обов'язково ☐
Постійна внутрішня молитва до Господа своїми словами — особисте спілкування з Господом кожен хвилину свого життя.	увесь час протягом доби ☐
Постійна внутрішня молитва: «Господи, Ісусе Христе, Сину Божий, Ти в мені і я в Тобі».	увесь час протягом доби ☐

Молитви перед їжею і після.	☐
Ранкове молитовне правило: • ранішні молитви ☐, • Псалтир ☐, • акафіст(-и) ☐, • інші молитви ☐	кожен день ☐
Зранку натщесерце приймаємо з молитвою святу воду та просфору.	кожен день ☐
Піст — рослинний або строгий (за рекомендаціями лікаря), довгостроковий або короткий (за порадами духівника) (див. стор. 319-324)	☐
Відмовитись від розваг (дискотеки, шумні компанії, алкоголь, соціальні мережі, інтернет, розважальні передачі, кіно та література і т.д.)	☐

На роботі — постійний контроль гріховних думок та внутрішня молитва.	☐
Взивання до Господа з проханням про допомогу відкрити душу для покаяння. Боротьба з гріхами протягом доби. Якщо спокусились і згрішили — одразу каємось і молимо Господа про прощення.	увесь час протягом доби ☐
Ведення щоденника гріхів (див. стор. 334). В кінці дня — розподіл записаних за день гріхів по чотирьох сферах, підрахунок гріхів по сферах.	кожен день ☐
Призначення і виконання єпитимії за кожен гріх сьогоднішнього дня (поклони з молитвами). Аналіз гріховних думок, справ, почуттів для викорінення їх із життя.	кожен день ☐

Обмежити себе в спілкуванні з людьми, які негативно впливають і спокушають.	кожен день ☐
Полюбити душу кожної людини (незалежно від її зовнішності, статусу в суспільстві та статі).	☐
Справи милосердя та служіння Богу і людям	кожен день ☐
Божественна літургія. Сповідь та Причастя	не рідше, ніж раз на тиждень ☐
Виконання послушань в храмі	не рідше, ніж раз на тиждень ☐
Відвідування святих місць та молитовне поклоніння	☐

Облаштувати власний домашній храм — кімнату, балкон, або куточок, де буде зроблений домашній іконостас, горітиме лампада і свічки.	☐
Служіння чину Обідниці вдома, у своєму домашньому храмі	в дні, коли не ходимо до служби в храмі ☐
Читання духовної літератури	☐
Бесіда з духовником	не рідше, ніж раз на тиждень ☐
Відвідування духовних лекцій	не рідше, ніж раз на тиждень ☐

Під час посту надсила- ти звіт духовнику про свій фізичний та духовний стан на електронну адресу або смс повідомленням.	кожен день ☐
Бесіда з духовником або братом (сестрою) у Христі, що духовно допомагає.	кожен день ☐
Ведення духовного щоденника: запис сно- видінь, духовно важливих подій, думок, та Господніх чудес в своєму житті.	кожен день ☐
Вечірнє молитовне правило: • вечірні молитви ☐, • Псалтир ☐, обрані ка- физми чи псалми: • обраний(-і) акафіст(-и) ☐, • інші молитви ☐.	кожен день ☐
Інше:	

Щоденник гріхів

Кожне гріховне діло, слово і думку відмічаємо в таблиці гріхів у рядку з відповідною назвою гріха та стовпчику з датою, коли він відбувся. Кожен гріх можна позначати в таблиці своїм номером. Це потрібно для того, щоб нижче, в наступній таблиці у рядку з відповідним номером описати короткий зміст цього гріха та відмітити сферу життя, до якої він відноситься. Ці записи ми зможемо використати під час сповіді перед святим Причастям.

Кожне гріховне порушення має коштувати нам деяке покарання (єпитимію) — певну кількість земних поклонів з молитвами. Земний поклін є жертвою за наш гріх. Наприклад за кожен гріх ми можемо робити п'ять поклонів, супроводжуючи їх наступним молитовним правилом: «Отче наш», поклін, «Богородице діво, радуйся», поклін, «Отче наш», поклін, «Богородице діво, радуйся», поклін, «Символ віри», поклін. Єпитимію можна ви-

конувати негайно, або у відведений час (наприклад ввечері), важливо не перекладати її виконання на наступний день.

В кінці кожного дня рахуємо кількість допущених гріхів та кількість зроблених земних поклонів з молитвами.

Короткий зміст гріховних думок та сфери, до яких вони відносяться.

В наступній таблиці ми описуємо короткий зміст гріхів, занесених у попередню таблицю та визначаємо сферу життя, до якої вони відносяться: інтимна, сімейна, соціальна чи духовна. Інтимна — сфера бажань, прагнень, страхів, комплексів та інших особливостей внутрішнього світу особистості; сімейна — сфера стосунків особистості та членів її сім'ї і роду; соціальна — сфера стосунків особистості з зовнішнім світом; духовна — сфера взаємодії духовного світу особистості з духівником, церквою і Богом.

Таблиця гріхів

Дата			Всього
1. Роздратування, злість, гнів.			
2. Образа, злопам'ятство.			
3. Наклеп та злослів'я.			
4. Марнослів'я та багатослів'я.			
5. Неправда.			
6. Лінощі.			
7. Смуток.			
8. Обжерливість, пияцтво.			
9. Похіть, блуд, перелюб ділом, словом і думкою.			
10. Грошолюбство, жадібність, скупість.			
11. Маловірство, страх.			
12. Сумніви у вірі, заобони.			
13. Марнословство, догодження людям.			

<i>Дата</i>			<i>Всього</i>
14. Гордість.			
15. Осуд.			
16. Немилосердя.			
17. Самоїдство.			
18. Властолюбство.			
19. Заздрощі.			
20. Ревнощі.			
21. Непослух, непокора, несмирнення.			
22. Крадіжка.			
23. Інше:			
Всього			
Кі-сть пок-нів і молитв			

***Короткий зміст гріховних
думок та сфери,
до яких вони відносяться***

<i>№</i>	<i>Зміст</i>	<i>Сфера</i>

Щоденник гріхів, а також щоденники посту, молитви та духовного стану, сну, духовних подій, запитань, відповідей та бесід з духівником потрібно вести щонайменше 40 днів. Для цього приведені нижче таблиці потрібно скопіювати необхідну кількість разів в окремому зошиті.

Щоденник посту, молитви та духовного стану

Дата: _____

Година	Їжа	Молитви та стихи з Євангеліє	Фіз. стан	Дух. стан	Запитання по Євангеліє, думки

Сон та сновидіння

Дата: _____

- Міцний сон без сновидінь ☐.
- Сон із сновидіннями ☐- жахи з переслідуваннями ☐,
- спілкування уві сні з нечистими духами ☐,
- спокуси уві сні ☐,

- співжиття з інкубами чи суккубами ☐,
- зустрічі з померлими уві сні ☐,
- відсутня пам'ять снів ☐,
- інше: _____

Короткий зміст снів:

**Духовно важливі події, одкровення
та чудеса Господні**

Дата: _____

**Запитання до духівника
або духовного помічника
і відповіді на них**

Дата: _____

Питання	Відповідь

**Важливі моменти бесіди з
духівником
чи духовним помічником**

Дата: _____

Звіт за день духівнику під час посту

Дата: _____

• Термін та рівень посту: (Наприклад: 10 день посту на просф., воді; овочі, фрукти, каші.)	
• Фізичний стан: (Наприклад: гарний, безсилля, втрата свідомості, біль в животі і т.д. Якщо відбувся візит до лікаря — встановлений діагноз і призначене лікування.)	
• Вага тіла: Вага тіла, втрата за день та від початку посту. (Наприклад: вага — 75 кг, мінус 0.5 кг. за добу, 2 кг з початку посту)	
• Духовний стан: (Наприклад: піднесений, пригнічений і т.д.)	
• Сон і сновидіння: (Наприклад: міцний, жахи, спокуси, приходили померлі, спілкування з лукавими духами і т.д.)	

• <i>Контроль гріховних думок:</i> Їх кількість за день по сферам життя. (Наприклад: 10 гріх. думок, інт. 5, сім. 2, соц. 2, дух. 1.)	
• <i>Захист від лукавих думок:</i> Кількість виконаних поклонів і молитов. (Наприклад: 20 покл.)	
• <i>Євангеліє:</i> Глава і стихи, прочитані з Євангеліє, чи є питання. (Наприклад: Мф 2:15-18, є 2 питання)	
• <i>Виконане молитовне правило:</i> (Наприклад: ранішні, вечірні, обідниця.)	
• <i>Інша інформація на Ваш розсуд</i> _____ _____ _____	

Конспект духовних лекцій

Кожен тиждень відвідуємо духовні лекції. Ведемо конспект лекцій та виконуємо домашні завдання.

Конспект духовної лекції на тему:

Домашнє завдання до духовної лекції на тему: _____

Щоденник послушань та справ служіння Богу і людям

<i>Дата</i>	<i>Короткий зміст справи</i>	<i>Відмітка про вик-ня</i>

**Храм Святого Нерукотворного
Образа Спаса нашого
Господа Ісуса Христа**

м. Київ, вул. Богатирська, 30-А,
2-а лінія, б. 18

www.hramspasa.kiev.ua

Проїзд маршрутним таксі
№441С (Сади)

від ст. м. Героїв Дніпра
(вишгородський напрямок)
до зупинки «Кооп-в Чорнобилець»,
перша лінія

Сердечна подяка усім,
хто приймав участь у виданні цієї
книги, надав духовну,
інтелектуальну та фінансову
підтримку

**Благодать Господа нашого Ісуса
Христа, і любов Бога Отця,
і причастя Святого Духа
нехай буде з усіма вами. Амінь.
(2 Кор.13:13)**